

IRODALMI

EPRESKERT 5.

SOKOLDALÚ VIRTUÁLIS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT BUDAPEST, 2024. XIV. évfolyam 1. sz.

000ISSN 2063-1936

Alapítva: 2011. január 1.

Tulajdonos: Bárdos László (2016-ig), Fetykó Judit

MINDEN JOG FENNTARTVA

A megjelentetett írásokat, képeket az alkotók mindennemű ellenszolgáltatás nélkül bocsátják a folyóirat rendelkezésére.

IRODALMI EPRESKERT 5.

SOKOLDALÚ VIRTUÁLIS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

**BUDAPEST, 2024
XIV. évfolyam 1. szám**

**SZERKESZTŐSÉG CÍME:
1144 Budapest, Csertő park 2. IV/43
Tel: 06 30 448 99 06**

**SZERKESZTŐ:
FETYKÓ JUDIT**

**TECHNIKAI MUNKATÁRS:
NAGY ZOLTÁN
SÁROSI JÓZSEF**

ISSN 2063-1936

**Alapítva: 2011. január 1.
Tulajdonos:
Bárdos László (2016. júliusig)
Fetykó Judit**

MINDEN JOG FENNTARTVA

**A megjelentetett írásokat, képeket az alkotók mindennemű ellenszolgáltatás nélkül
bocsátják a folyóirat rendelkezésére**

Ajánlott lapok

Börzsönyi Helikon

<http://www.retsag.net/helikon/lap.htm>

CanadaHun

<http://canadahun.com/>

FullExtra

<http://www.fullextra.hu/>

GRAMOFON

<http://www.gramofon.hu/>

HETEDHÉTHATÁR

<http://hetedhethatar.hu/>

Irodalmi Rádió

<http://irodalmiradio.hu/>

Litera-Túra folyóirat

<http://www.litera-tura.hu/>

**MAGYAR ELEKTRONIKUS
KÖNYVTÁR**

<http://mek.oszk.hu/>

**Magyar SzínházTechnikai
Szövetség**

<http://msztsz.hu/szinpad/>

NAPÚT

<http://www.naputonline.hu/>

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

<http://www.oszk.hu/>

Versmondó

<http://www.versmondo.hu/afolyoiratrol>

Art'húr Irodalmi Kávéház

<https://www.facebook.com/arhurirodalmikavehaz/>

Gondola Kulturális Magazin

[https://bg-
bg.facebook.com/pg/gondolamagazin/posts/](https://bg-bg.facebook.com/pg/gondolamagazin/posts/)

Délibáb – Cserhát

www.delibab-cserhat.hu

Bodó Csiba Gizella honlapja

<http://bodonecsibagizella.hu/>

Kenyeres Zoltán honlapja

<http://sites.google.com/site/kenyereszoltan/>

Kotaszek Hedvig honlapja

www.kotaszekhedvig.5mp.eu

Péter Erika honlapja

<http://www.petererika.com/>

Litera-Túra Művészeti Magazin:

https://www.facebook.com/pg/literaturamuveszetimagazin/posts/?ref=page_internal

Ajánlott megjelenések a MEK-en

(az oldalakhoz tartozó kapcsolódó oldalakon voltak elérhetők a szerzők további művei*)

BÁRDOS LÁSZLÓ: *Szóérintő*

<http://mek.oszk.hu/08800/08805/>

BODÓ CSIBA GIZELLA: *Válogatott versek*

<http://mek.oszk.hu/10400/10429/index.phtml>

FETYKÓ JUDIT: *Epreskert*

<http://mek.oszk.hu/06000/06084/>

HORVÁTH-HOITSY EDIT: *Így éltem itt...*

<http://mek.oszk.hu/11500/11558>

KŐ-SZABÓ IMRE: *Színlelt szerelmek*

<http://mek.oszk.hu/19400/19435>

MOSONYI KATA: *A vég küszöbén*

<https://mek.oszk.hu/23800/23865/>

Hangok bűvöletében NÉMETH SÁNDOR
énekes, vers- és prózamondó **RIPORT-KÖNYV**

<http://mek.oszk.hu/12200/12217/>

PÉTER ERIKA: *Túlhordott ölelés*

<http://mek.oszk.hu/08300/08362/html/index.html>

SZ. PÓRDY MÁRIA: *Rigó árnyékágon*

<https://mek.oszk.hu/11000/11044/>

UMHAUSER FERENC: *A felfedezését váró költő*

<http://mek.oszk.hu/10500/10525/>

* A MEK átalakulása miatt ez az elérés megszűnt. Akit érdekelnek, a MEK kezdőoldaláról a szerző nevére keresve elérhetőek. [szerk.]

TARTALOMJEGYZÉK

A. TÚRI ZSUZSA	110
AKUTAGAVA	18
AMBRUS JÓZSEF	37
ARNALDS, ÓLAFUR	78
ARNARSON, ARNÓR DAN.....	78
B. MESTER ÉVA.....	100
BALOG ÖRSE	90
BARANYI FERENC	10
BÁRDOS LÁSZLÓ.....	126
BODNÁR LÁSZLÓ	64
BODÓ CSIBA GIZELLA	69
BÖRÖCZKI MIHÁLY.....	33
BŐSZE ÉVA.....	121
BUDA FERENC.....	74
CZÉGÉNY NAGY ERZSÉBET.....	108
DARVAS JUDIT	106
DEDIK JÁNOS	61
DOBROSI ANDREA	29
DUDÁS ÉVA	36
EGERVÁRI JÓZSEF	105
ELI MEON	59
ERNST VIKTOR.....	62
FÁBÁN MÁRIA.....	99
FÁBIÁN MÁRIA	109
FEIGE MÁRTA.....	68
FELLINGER KÁROLY	91
FETYKÓ JUDIT.....	111, 129
FÖLDESDY GABRIELLA.....	113
FÚZY-MOLNÁR ZOLTÁN	102
GÓSI FERENC	7, 132
GÓSI VALI.....	30
GUTI CSABA.....	28
HABOS LÁSZLÓ	123
HAJNAL ÉVA.....	60
HALÁSZ ERZSÉBET.....	119
HARSÁNYI LAJOS	41, 43, 44, 45, 46
HOGYA GYÖRGY	96
HORVÁTH HOITSY EDIT.....	92
JÓNA DÁVID.....	53
KARAFFA GYULA.....	27, 72
KETYKÓ ISTVÁN.....	107
KISS-TELEKI RITA.....	124
KOLUMBÁN JENŐ	103
KOOSÁN ILDIKÓ	35
KORIM LÁSZLÓ	76
KOTASZEK HEDVIG.....	9, 57, 77

KOVÁCS LÁSZLÓ (KOVYCS)	104
KOZÁK MARI.....	122
KŐ-SZABÓ IMRE.....	65
KÖVES JÓZSEF	116
KRÁNITZ LAURA.....	63
KULCSÁR TIBOR	50
MAGYARY HUNOR	112
MÁNDY GÁBOR.....	23, 24
MESTER GYÖRGYI	73
MOLNÁR EDIT.....	125
MOLNÁR G. KRISZTINA.....	101
MOSONYI KATA	12, 47
NAGY JÁNOS.....	109
NYAKÓ ATTILA	117
ÖTVÖS NÉMETH EDIT	51
PÉTER ERIKA	40
PETHES MÁRIA.....	52
REJTŐ GÁBOR.....	25
SITKU RÓBERT	48
SZ. PÓRDY MÁRIA	31
SZABÓ MÁRTA	22, 121
SZEDŐ TIBOR	120
SZEGŐ JUDIT.....	26
SZEPESI JOLKA	118
SZOLLÁTH MIHÁLY	83, 84
SZOLNOKI IRMA	93
TÁTRAI S. MIKLÓS	54
TRAUSCH TIMEA	117
UMHAUSER FERENC.....	75
VÁNYAI FEHÉR JÓZSEF.....	95
VARGA ÁRPÁD	58
VASADI PÉTER.....	11
VERASZTÓ A. KÁROLY	88
VERASZTÓ ANTAL.....	8, 85
VERRASZTÓ GÁBOR.....	89
VIHAR JUDIT	21
ZSIGMOND ISTVÁN	53

Fotó: GÓSI FERENC

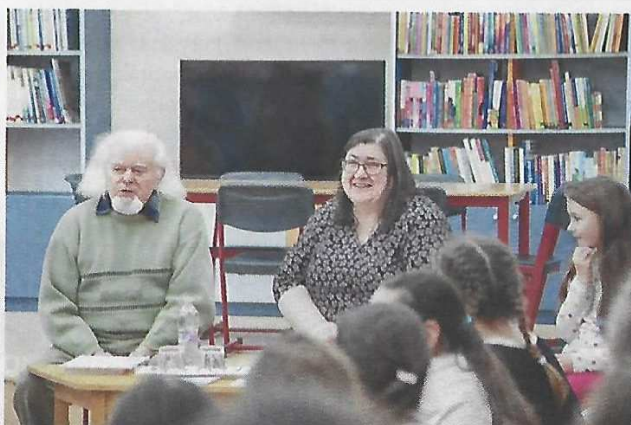
HÍREK

Verasztó Antal: Manó ül a teknőben

■ Rendhagyó író-olvasó találkozásonak, könyvbemutatónak lehettünk szem- és fültanúi szerda délelőtt a Justh Zsigmond Városi Könyvtárban. Városunk kiváló helytörténésze, Verasztó Antal mutatta be mesekönyvét.

Rendhagyó volt a délelőtti találkozó, elsősorban Verasztó Anti bácsi számára, mert hiába, hogy már több mint harminc könyve jelent meg, mesekönyvet még eddig nem írt, ennél fogva mesekönyvbemutató író-olvasó találkozón sem lehetett az egyik főszereplő.

– Többen ösztönöztek a me-

A gyerekek kicsit bele is bújhattak a mesébe Fotó: JusthVK/Balogh Beáta

seírásra. Volt az utóbbi időben több olyan novellám, amelynek amolyan meshangulatú

volt a vége. Többen kérdezték, nem próbálnék-e meg mesekönyvet írni. Az Epreskert 5

virtuális folyóirat részére írtam 10-15 mesét, amit meg is jelentettek. Ettől kicsit vérszemet kaptam és könyv lett belőle – mondta el a találkozó előtt Verasztó Antal.

A találkozón részt vevők nagyobbik része egy darab nyolcas számmal le tudja írni az életkorát. Anti bácsinak ehhez már bizony két nyolcast kell kanyarítania, de ez nem akadályozta meg egyik oldalt sem abban, hogy *Tengerics Éva* gyermekkönyvtáros segítségével kicsit belebújjanak, belejátsszanak a mesékbe és egy rendkívül jól sikerült, kellemes délelőttöt töltsenek el együtt.

Csányi József

Verasztó Antal

Manó ül a teknőben
Mesék és versek

Könyvborító: VERASZTÓ ANTAL

Ébredés elektrografika

Fotó: **KOTASZEK HEDVIG**

BARANYI FERENC

A GECSEMÁNÉ KERTBEN

A tanítványok alszanak. Szerencse.
Nem lenne jó, ha elgyengülni látnak,
amint esendő emberként esengve
próbálkozom, hogy mindenből kiszálljak.

Aludjanak csak. Végül úgyis úgy lesz,
ahogy elvárják: újra eltökéltnék
látnak felébredvén – és mind tanúm lesz
holtom után, hogy nem rendültem én meg.

Kiönteném a Keserű Pohárból,
amit kiinni más se volna bátor,
s csak mutatnám reggel: üres. De hát

a kétely első mótelyét a hitbe
mindjárt az első hirdető vegyítse?
Szemük láttára kell innom tehát.

MAGDALAI

*„És a kősziklán valók azok, akik, mikor hallják,
örömmel veszik az ígét; de ezeknek nincs gyökerük,
akik egy ideig hisznek, a kísértés idején pedig
elszakadnak.”*

(Lukács ev. 8,13.)

Noli me tangere – ne illess engem, asszony:
már visszaszervesült porhüvelyem se győz meg.
Hittél, mikor Simon házában földre hajlón
megmostad lábamat s hajaddal megtörölted,

hittél, mikor a hét ördög az én parancsom
nyomán lecsillapult s nyomban kiszállt belőled –
s hittél, mikor az ég bearanyozta arcom,
fényemmel mosva át a szennyből szenvedőket.

De hittél akkor is, mikor a Golgotán fent
egy lándzsás római döfte belém az Áment
s a fényesség kihunyt. Elhitted a halálom.

Egy érintés csupán – és hinnél újra menten,
de nem segíthetek. Asszony, ne illess engem.
Legyen hited, de túl a vak tapasztaláson.

VASADI PÉTER

Egy Búgó-Janinak

a vége mindig ugyanaz: várom
hogyan befejezze.
de egyszer mégis az arcába kéne
lökni a lármáját, ezt a hang-
kazettával elkövetett bűnt
hogyan mint a polipkar, az egyforma
dübögés szívóka-sorával körbe-
csavarja nyakát s fojtsa is meg
amitől agyagfeje ráng kopaszon
s ő maga fullad sikertelenül.
magnójával gyilkol a balga.
más-keltette zenébe bugyolálja
unalmát s boxer-hajlamait.

zenefélével veri szét a Zenét.

butasága betrappol minden kertbe.
valamit mindig elbont s figyel
szólnak-e rá. nem. akkor gyerünk.
s már dönti, darabokra szedi
ami egymáshoz csillapodott.
állítsátok meg végre
ezt a vadembert, ki tompa agyának
zörgésében nem tűr szünetet.
késztesse őket erővel:
tornyozza magasra s lassan
pontosan, éleivel, kockánként
illessze össze a hegyet, mit
szelleme, ez a zúzógép letarolt.

Új Forrás – 1999. 7.sz

https://epa.oszk.hu/00000/00016/00047/9907_04.htm

VASADI PÉTER *A zendülés vízszaga*, Széphalom Könyvműhely, 2002

MOSONYI KATA

**A napló mint autofikciós önéletrajzi „regény” – Kritika Tőzsér Árpád
Akhilleusz beéri a teknőst c. Naplójáról**

Az *Akhilleusz beéri a teknőst* (Kalligram, 2022) a Kossuth-díjas szlovákiai magyar költő, irodalomtörténész, kritikus Tőzsér Árpád Napló-folyamának 6. s talán utolsó része, mely a 2013-2020-as évek történéseit fogja egybe. Ezzel a címmel a filozófiát olyannyira kedvelő szerző egy huszárvágással megoldotta a zénóni paradoxont, az évezredek át feloldhatatlannak tűnő apóriát. Ugyanakkor a címmel személyes s egyben Italo Calvino vágyát is megvalósítani szándékozott: az írás és olvasás egyidejűségének létrejöttét. (196) Tőzsérre revelációként hatott I. Calvino egy 1979-es regényének */Ha egy téli éjszakán egy utazó/* naplót imitáló fejezete, melyben Calvino azt „kezdte bizonygatni, hogy az autentikus és reprodukált valóság közötti különbség eltűnőben van, azaz a kettő egyidejűleg lehetséges”. (36) Tőzsér egy 2013. decemberi feljegyzésében visszautal erre az élményre, egyben az olvasó számára ott derül ki, hogy ő már 8-9 évesen kezdett naplót írni. Az első szerelem hatására, meglesve a szomszéd kislány udvari jövés-menését, azt szinkronban lejegyezte. Az egyidejűséggel akkor sok évvel megelőzte az olasz szerzőt. Azóta a szándék módosult: Naplók naplói kerültek ki a keze közül, azaz a múlt reflektált, átstilizált, önreflexív írásai, melyek kulturális értékörzést hordoznak, s a napi történéseken túl tartalmazzák a közéleti eseményeket, a szerző olvasmányélményeit, olykor éles kritikáit, valamint saját egzisztenciális problémáit, az idősödő emberre jellemző szubjektív emlékezés-mozzanatokat. Ez utóbbi főképp az *Időcsapdáknak* (2019) tűnt fe, de most erőteljesebben. Jelen kötetben azonban a szerző végre beért a jelenbe. Tőzsér 1992-vel kezdte el írni a Naplók naplóit, és 30 év alatt hat kötetben sikerült azokat közzétennie.

Időközben az irodalomtörténetben-és elméletben változások álltak be. Egyrészt amiről Illyés Gyula még az 1956-1957-es *Naplójegyzeteiben* (MMA, 2016) így vallott: „A naplók naplóját írom: az események egyidejű ábrázolását” (8), az – mint láttuk – Tőzsérnél már nem ugyanazt jelenti. Másrészt, ahogy azt Németh Zoltán is írja a Tőzsérrel szóló *Életmű mint irodalomtörténetben* (Kalligram, 2011): „a hetvenes-nyolcvanas évek posztmodern intertextuális játékaik után a nyolcvanas évek végétől az irodalomban újra a szubjektumról, illetve az elbeszélés újradefiniálásáról szükséges beszélnünk”. (153) Sorra jelentek meg a naplóval rokon műfajú önéletrajzok, memoárok és az autofikciós művek. Ezek sorát – Tőzsér szerint – az 1977-ben Serge Doubrosky *Fiának* c. regénye indította el, és a műfaj eleinte főképp a franciáknál hódított. Szerzőnk megemlíti Roland Barthes önéletrajzi regényét is, megjegyezve, hogy „legérdekesebb, ahol a homoszexualitásáról ír, amelyet nem sikerült fikcionalizálnia”. (173) Barthes műve nem kronologikus beszámoló, „gyakran él az emlékezés Proust által kanonizált Madelaine-süteményes módszerrel”. (205) Ez indította el Tőzsérben is a szubjektív emlékezetsort. A 220. oldalon beismeri, hogy ő elég későn (2000 körül) kezdett ismerkedni az újító franciákkal: Philippe Sollers és Robbe-Grillet autofikciós műveivel.

Ugyanakkor örömmel üdvözlö a fikciókkal tarkított önéletrajzi regény begyűrűzését a magyar irodalomba is, ő konkrétan Bereményi Géza *Magyar Copperfieldjét* említi (220), de kiemelhetjük Nádas Péter *Világló részletek*jét, vagy Tolnai Ottó szinte teljes életművét, illetve az irodalomba a tudatfolyam-regényeivel berobbanó norvég Karl Ove Knausgård *Harcom* kötetét. A posztmodern szövegirodalom után szinte kiszakadt az alkotókból a szubjektum emlékidézésének szükségszerűsége. Az autofikció az önéletrajz és a fikció határmezsgyéjén mozgó műfaj, amely rendkívül alkalmas a múltfeldolgozás, a traumatikus tapasztalatok megjelenítésére. Mindezek mellett az irodalomtörténész Tőzsér nem rejti véka alá, hogy Jonathan Franzen nagyon rossz véleményrel van az autofikció műfajáról. Ám ő mégis neki köszönheti az év legrevelálóbb mondatát: „A szólásszabadságot kormányon kívüli erők fenyegetik – kiváltképp a közösségi média és a többi online platform kényszerít

alkalmazkodarsa”. (220) A szerző több szempontból is reflektál Naplóiban korunk összetett problémáira.

Már az első, a 2008-as *Szent Antal disznaja*, majd a 2011-es *Érzékek csőcseléke* is méltán viseli a Naplók naplója alcímet, mivel már ennek az új autobiográfiai paradigmának tesz eleget. Ezek tulajdonképpen metanaplók, melybe nemcsak a múlt, hanem az adott jelen meglátásai is beleíródnak, sőt átíródnak az emlékképek; a szerző mintegy eljátszik az önéletrajzzal, új szempontok szerint vizsgálva azt. A naplóíró nemcsak szerző, de narrátor és főhős is egyben. Ugyanakkor, mivel érzékeli, hogy fegyvert tart kezében, „cézárként ítélkezhet elevenek és holtak fölött (...), eleven embereket boncol: este, mikor kinyitja a naplóját, még meleg a napközben látott emberek szíve, veséje, mája. S ő könyörtelenül beléjük vág tollával, szikéjével”. (*Érzékek csőcseléke*, 118-119) A naplóíró pozíciója bonyolult, de a napló kritikusának helyzete még összetettebb. Hiszen a „metafikatív napló többszörösen önreflexív olvasói helyzetet követel magának”. Mindezek tudomásulvételével vizsgáljuk meg a legújabb Naplót, melyben nem a kronologikus előrehaladás a fontos, mert – Németh Zoltán szerint is – ez a napló felfüggeszti a lineáris olvasást. Valójában a tematikusság alapján érdemes vizsgálni, mert általa nyílik meg a szerző gondolkodásmódja, világlátása, tárulnak fel módszertani eszközei, s az alkotó mint ember általa jut el a gondolkodás mélystruktúrájáiig, szinte lecsupaszítva önmagát, szellemiségét.

Mindenekelőtt röviden vázoljuk fel a könyv szerkezetét. A 2013-2020 közötti évekre bontások mellett alcímeket is kapott. Ezek közül kiemelkedően értékesek a következők: *Ipse dixit*; *Vlagyimir Duda, Ronsard Péter, Monsieur Vénus és mások*; *Hoaxok*; *Az irodalom láthatatlan szíve*; *Valentin Balaša*; *Akhilleusz beéri a teknőst* és *A napló mint autofikciós regény*. A könyv végén található Névmutató pedig (518 névvel) most is a szerző intellektusára, olvasottságára és tág érdeklődési körére utal.

Tekintsük át miről is van szó ezekben a fejezetekben! Az *Ipse dixit*-ben először is a „*Litera tévében*” hallottak stílusán háborodik fel a nyelv tisztaságát őrző Tőzsér: „[v]an a mai magyar irodalomban valami furcsán Sturm und Drang-os: a szerzők a populáris és (népi) kultúra ürügyén a „népi” vulgarizmusokhoz sülyednek, de magát a népi kultúrát magasról leszarják (hogy én is stílszerű legyek)”. (101) Visszaül a korábbi évekre, amikor még becsülete volt a népköltészetnek, egy polcra kerültek „*Homérosszal*” és „*Ossziánnal*”. Majd érdekfeszítő szófejtésbe kezd a magyar szeretet és szerelem szavakat illetően, összevetve más nyelvekkel, melyekben csak egy szóval fejezik ki a két jelentést; visszaül az ősi magyar nyelvemlékekre, illetve Pál apostol *Szeretethimnuszára*, végül leszögezi, hogy nálunk a szerelem a testiségre és lelkiségre vonatkozó szóhasználat, míg a szeretet az agapé jelentésben állandósult. (102) És találunk itt egy filmkritikát is: az Oscar-díjas *Mindenkit* c. filmről, szerinte „valószerűbb lett volna, ha a gyerekek nem a premieren lázadnak föl a karvezető tanárnő ellen, hanem mondjuk a főpróbán – gyerekekről ilyen nagy, szervezett, egységes ellenszegülést nehezen lehet feltételezni. (103) A további fejtegetést érdemes elolvasni! Majd Tőzsér nemtetszésének ad hangot Sipos Balázs ex cathedra ES-beli kritikájával kapcsolatban, ahogy Vajda Mihályt bírálja. (106) Egyben felidézi Siposnak az ő 2. Naplóját kritizáló hangnemét is. Az április 28-i bejegyzés az Írószövetségben történt *Imágók* c. verseskötetének bemutatását használja fel annak a gondolatának a kifejtésére, mely szerint „minden szépírónak (legyen az prózaíró, költő vagy kritikus) ajánlatos egyetlen élő, működő szervezetként megélni, s a saját eszközeivel (valamint saját élete hozzáadásával) újraírni a világirodalmat”. Tőzsér elégtétellel fogadja a moderátor Mirtse Zsuzsa megjegyzését, hogy „ő ennek a folyamatnak a kezdetét 1995-ben”, a *Leviticus* c. kötetben” már látta, mert Tőzsér szinte minden „könyve egy-egy ablak a világirodalomra, világmitoszokra, filozófiákra, történelemre, de az ablak (...) mindig vers alakú”. (107)

A *Vladimir Dada, Ronsard Péter, Monsieur Venus és mások* c. fejezet első érdekes bejegyzése a 131. oldalon az Illyés Gyula és Tristan Tzara összeveszéséről, valamint a dadaizmus anekdota-jellegű szófejtéséről szól. Tőzsér kellő humorral fűszerezi az egykori svájci eseményt. A június 10-i feljegyzései Márai Naplóival kapcsolatosak, Tőzsér itt rögzíti, hogy a

„naplókönyvnek (akár az egyetemes időnek) nincs eleje, közepe, vége, olvasását bárhol, bármikor el lehet kezdeni, bárhol abba lehet hagyni”. Ezután a Balassi-kortárs P. Ronsard származását veszi górcső alá, és érdekfeszítő kutatás eredményeként jut el oda, hogy Ronsard valószínűleg bolgár eredetű volt és nem magyar, ahogy Márai állította. „Honnan vehette Márai az értesülését?”- kérdezi a mindenre kíváncsi szerző. Majd egy kicsit a kákán is csomót kereső nyelvészkedéssel oktalannak tartja József Attila „[d]ongó ödöng az erdő szélén” verssorát, holott az a poétikai képalkotásban megállja a helyét. Aztán a 135. oldalon sötét képet rajzol az emberről mint teremtett vagy evolúciós lényről (a két ontológiai állítást összemossa) megállapítja, hogy az ember agyafúrtságával „saját éltető közegét (a Földet) s önmagát is legyőzi, megsemmisíti: saját művei , úgy mint a nanorobotok, a genetikailag módosított élőlények, a természeti-ökológiai katasztrófák, a belőle származó új betegségek, vírusok letörlik a föld színéről a Föld eme legkártékonyabb élősködőjét”. Ezzel már napjaink problematikájának kellős közepébe juttatja el az olvasót. „Beteljesül az írás, eljönnek János *Jelenéseinek* szörnyei (...) nem a büntető Isten vezérli őket, hanem maga az ember. Önmaga ellen.” Tözsér felháborodása ezután egy újabb apropót talál: „[az] eget nyalják a kulturkampf hullámai, leckézteti a jobboldal a balliberális oldalt”, most épp Radnóti Sándor körül zajlik a csetepaté, melyet Tözsér sommásan így zár le: „a magyar kultúra elsősorban azért magyar kultúra, mert nemzeti, sőt: miért ne lehetne egy liberális elveket valló író egy időben s bizonyos vonatkozásokban akár konzervatív-nemzeti is? Ahogy például a reform nemzedék nagyjai általában ilyenek voltak”. (136) További fejtegetésén érdemes elgondolkodni.

A *Hoaxok* is a szellem embereként mutatják be Tözsért, aki mindent igyekszik kitisztázni. Jelen esetben Alain Delon antiszemitizmusa forog kockán. A szerző rákeres az eredeti Delon interjúra, idézi is franciából: „[utálom ezt a kort, hányhatnékom van tőle. Vannak lények, akiktől egyenesen undorodom”. „Tegyük a kezünket a szívünkre: nem fortyanunk föl időnként magunk is hasonlóképpen?” – teszi hozzá végül. (139) Vagy egy másik felborzoló eset: „[s]tasbourghan az ún. Sargentini-jelentésről tárgyaltak. Az Európai Parlament ülését a tévé élőben közvetítette. Hát, ha ez Európa, akkor én inkább ázsiai vagyok.” (141) Az egészet Tözsér egy falusi pártgyűlés szószátyárkodásaihoz, ólvégi visítózásához hasonlította. Kritikai érzéke, igazságérzete és csípős nyelve soha nem hagyják cserben. A dec. 22-i bejegyzésben Grendel Lajos („a legíróbb hazai magyar írónk”) temetése kapcsán olvashatjuk: „kétosztatú volt a gyászoló sereglés, a felek között az egyetemes megrendülés ellenére is érezhető volt a feszültség. (...) Aki mindenkit megért, az végül egyedül marad: a tudtommal ateista Grendelt végül egyetlen szál pap búcsúztatta”. (155)

A 2019-es *Az irodalom láthatatlan szíve* c. fejezet tartalmilag talán a leggazdagabb, bár eddig is szerteágazónak láttuk Tözsér érdeklődését. Sajnos éppen csak érinteni tudjuk azt a temérdek izgalmas témát, amit a szerző felvet. Egy Masarykról szóló szlovák film kapcsán nyomoz a politikus magánélete után, amiről különös dolgokat tudhatunk meg. A fejezetcím egyébként Alain Lance-tól származik, aki költőként a *Lettre*-ben arról panaszkodik, hogy marginális pozícióba szorult a költészet. Igen ám, de „évente megjelenik 500 verskötet” és reneszánszuk van a versantológiának. „Ezek után mit szóljunk mi, Pozsonyban, Budapesten, Kolozsvárott és Újvidéken”? – teszi fel költőnk a kérdést. (161) Ezután Tözsér megfogalmazza a költészettel kapcsolatos nézetét: „[n]em én mondom először, hogy a költészet az egyetlen lehetőségünk létünk (egzisztenciánk) megérintésére, érzékelésére. De ez az axióma fordítva is érvényes.” Majd sajnálkozva jegyzi meg, hogy „jelenkori költőink gyakran a ma divatos ideológiákból merítik ihletüket (testiség, feminizmus, LMBTQ, antirasszizmus), s így nem esztétikai értéket, hanem valami új sematizmust teremtenek. (...) Nem a létről, hanem a létidegen ideológiákról szólnak”. A 2019. dec. 25-i feljegyzésében Illyés kapcsán az új realizmusról, majd a ma létező „spekulatív realizmusról, az antropológiai posztmodernről (=testiség-ábrázolás), a nonhumanizmusról” elmélkedik, végül fölteszi a kérdést: „lesz-e új lélekvandorlás, új túlvilág?” (186) Ezt ironikusnak tekinthetjük, hiszen a keresztény kultúrkörben élő Tözsér számára

egyértelmű lehet, hogy az idők végén feltámadás lesz, az örök életre vagy örök halálra. Ezen is érdemes eltöprengeni. Tandori Dezső halála után Tőzsér egy rövid, de velős és világos magyarázatát adja annak, hogy miért nem értik igazán Tandori költészetét. „Főleg azért nem kell a mai irodalmi mainstreamnek, mert szubjektumhívó.” (164) És még ebben a fejezetben van szó arról, hogy a szlovákok – mivel Balassi zólyomi születésű – ki akarják sajátítani maguknak. Tőzsér nyersfordítása alapján készült el egy kisebb Valentin Balassa kötet, amit a pozsonyi Nemzetközi Könyvvásáron, a Bibliotékán mutattak be, ahol természetesen Tőzsér megvédte Balassi magyarságát. A 2020. jún. 6-i bejegyzés szinte vetekszik a *Vagyonos apáink* kultúrtörténeti elemzéseivel: Tőzsér öt pontban vezeti le, hogy Balassi Bálint (Shakespeare kortársaként) talán már korábban vetette papírra a Shakespeare-motívumokat.

A költészet témakörében még megtudjuk, hogy rá Illyés Gyula, Szabó Lőrinc, Eliot és Ezra Pound voltak nagy hatással. Majd följegyzi, hogy Czeslaw Milosz öregkori verseit fordítja, mely intenzíven megérinti. (129) Többen szemére vetették Tőzsérnek, hogy a saját költészetét erősen befolyásolják a világirodalmi és egyéb olvasmányai, mire ő már korábban megfelelt azzal, hogy „könyvember vagyok”. Számára az olvasás jelenti a szellemi inspirációt, általa jut el újfajta meglátásokra. Például Esteházy *Hasnyálmirigynaplóját* lapozgatva, valamint az ÉS-beli Takáts József *Várakozás a realizmusra* c. írása nyomán úgy véli, hogy Margócsy Istvánnal azonos a véleménye, mely szerint Esterházy inkább a kritikában hozott fordulatot. Ez akár irodalmi vita tárgya is lehetne.

A folyóiratokat böngészve a szerző mint olvasó a 124. o.-on hiányolja, hogy a Litera ugyan tele van az Új Symposion ünneplésével, de miért nem írták még meg a Sympo-monográfiát? Erre az lehet a válasz, hogy 2018-ban a veszprémi szerkesztők felkérték rá Brassai Zoltánt, de az ő november 16-i halálával az nem valósulhatott meg.

Tőzsér, mint minden íróember – jól tudjuk ezt Szív Ernő: *Az irodalom ellenségei* (Magvető, 2017) c. tárcagyűjteményéből – sóvárogja az elismerést. Ezen nincs mit szépíteni. Saját műveinek recepciójára rendre reagált Naplóiban. Ő maga ugyanakkor élesszemű kritikus, ebből a Naplóból érdemes kiemelni a Borbély Szilárd: *Nincstelenek* c. regényéről írottakat, mivel az szinte teljesen szembemegy az állításokkal. Azt elismeri, hogy Borbély jó költő volt, de ez a regény – szerinte – tele van ellentmondásokkal. (191) Érdemes elolvasni vélekedését. De Darvasi *Virágzabálóját* is elhibázottnak tartja, akárcsak Radics Viktória.

Mindeközben Tőzsér önkritikát is gyakorol, még a szubjektum lecsupaszításától sem riad vissza. Valahogy úgy van önmaga megítélésével, mint Cyrano: mások ne sértegetssék, de ő számos esetben kineveti önmagát, főképp öregkori tehetetlensége, memóriájának gyengülése miatt. Feledhetetlen a mankós-sztori (52-53); 78 évesen „kitöltik betegségei” (21, 35). Tulajdonképpen a könyvekkel élesztgeti magát. 2012-ben, mikor 14 kritikát kapott, akkor tréfásan jegyezte meg: „Mi ez? Végkielégítés? (9) Az Artisjus Nagydíj körüli bonyodalmakon (hogy a Népszava Gerőcs Péternek jegyezte a díjat) csak nevetett, ugyanúgy a Forbáth Imre-díjon, amit tulajdonképpen még ő alapított, amikor a Szlovákiai Magyar Írók Társaságának elnöke volt. (97) Persze annak örült, hogy az MMA filmeseivel bejárták szülőföldjét, Gömörországot, mert portréfilm készült róla. (105) 2018 novemberében „elhülyült vénemberként” mégis keres magának feladatot: „meg kéne írni a demencia hiteles nyelvét, stílusát”. (149) Megindító az önironikus bejegyzés 2019. március 16-ról: önmagát a TESCO előtti hajléktalanokhoz hasonlítja, „hazaérek, s én is kezdek ácsorogni az íróasztalom előtt. Üres a fejem, s úgy érzem, az egész 84 éves életem is kong az ürességtől (...), egyelőre magam is csak ihletettebb pillanatokban ismerem be a szomorú valót. Valahogy úgy, hogy bevillan a fejembe egy olvasmányélmény, s valós helyzetet keresek hozzá a saját életemből. Íme az öregség hübrisze: még most is csak a metafora, a forma kedvéért adom fel a fiatalság, az egészség dölyfét”. (166) Mindez nem elég, rémálmok is gyötrik, főképp egy rögeszme, „hogy az élethez tkp. nem azért ragaszkodunk, mert az valami csudajó dolog, hanem azért, mert ez legalább ideig-óráig képes elfeledtetni velünk azt az ismeretlen szörnyűséget, ami halálunk után vár ránk.”.

(213) Ide kívánczik Dosztojevszkij egy gondolata: „Vagy elfelejtetted, hogy az ember a nyugalmat, sőt akár a halált is többre becsüli, mint a szabad választást a jó és a gonosz megismerésében? Nincs csábítóbb az ember számára, mint lelkiismeretének szabadsága, de nincs gyötrelmesebb sem”.

Egy író Naplójából nem hiányozhatnak a rendezvények sem. Ebben a Naplóban a 34 eseménynek pontosan a fele szlovákiai történés, a többi magyarországi. Ezek író-olvasó találkozók, könyvbemutatók, interjúk, folyóirat-estek, könyvheti alkalmak, ünnepségek, temetések. Vagy épp a 65. komáromi érettségi találkozó. Ezeknek a sorát a koronavírus-járvány kezdte megakasztani. Ezek az alkalmak lehetőséget teremtenek az írókollégákkal s az olvasókkal való találkozásra, eszmecserére. Tőzsér kivételes örömmel emlékezik meg Térey Jánosról, akivel kétszer beszélgetett kedvére, illetve Szvoren Edinával szófejtésbe bonyolódtak a Szvoren név kapcsán. Emlékezetes volt a szlovákiai Magyar Intézet ünnepsége, amikor a 60-éves Irodalmi Szemlét köszöntötték (2019-ben), melynek kapcsán Tőzsérben felidéződött egy 1968-as Fészek Klub-beli emlék, amikor is Nemes Nagy Ágnes a bárpultnál hőzöngő Vladimir Reisel szlovák költőt azzal csitította le, hogy „Könnyű maguknak ott, a szabad nyugaton (értsd: Pozsonyban) és folyóiratukban, az Irodalmi Szemlében, abban a kis Nyugatban, de itt, nálunk, Bp.-en még mindig füle van a falnak”. Tőzsér lelkét újra megmelengette az emlék, legfőképp a lapjuknak szóló elismerés. (164)

S ha már szó esett a COVID 19-ről, és ezzel már az *Akhilleusz beéri a teknőst* fejezetben, a mában járunk, mit tesz egy mindenre nyitott költő: szófejtésbe kezd. Végül a „bogáncsnál” állapodik meg, majd leírja a tüskefehérje pontos működési mechanizmusát. (195) A karantén szó miatt már hosszabb utat fut be: a *Halál Velencében*-től egészen Raguzáig, ahol tényleg 40 napig, azaz „quarantine” –ig tartott a város vesztegzára.

Tőzsér Árpád életműve bármennyire is a filozófia és a létkérdések ihletésében született, szerzőként mégsem vonhatja ki magát teljesen a közéletből, a politikából, holott ő függetlennek tartja magát. Számára identitás-gondot jelentett sokáig (talán mindmáig) a szlovákiai magyarsági létforma. Kiváló tanulmányokban igyekezett menteni a magyar irodalmi értékeket, s közben megmagyarázni a kisebbségi lét keserveit. Manapság inkább rezignáltan veszi tudomásul, hogy Pozsonyban megszűnt a magyar nyelvű könyvesbolt, nem kapható magyar folyóirat sem. Ő magyar könyvekért átjön a határmenti első nagyobb városba. De már annak is örül, ha például a Zichy-palotában zajló ünnepségen szóba állnak egymással a magyar és a szlovákiai írók. (98) De az jobban elkésérti, hogy a globalizáció folytán az új nemzedék már világotutazó, nem odahaza gazdagítja az irodalmi életet.

Tapasztalhattuk, hogy Tőzsér valóságos szellemi szeizmográfként érez rá a világeseeményekre, melyekre természetesen irodalmi példákon keresztül mutat rá: például a *Halál Velencében* az 1. vh., a *Pestis* a 2. vh. beharangozása volt, a mai járvány féltő, hogy a 3. vh. beköszöntét jelenti, írta ezt 2020. január 13-án. Azóta – mint tudjuk – sajnos elszabadult a világban a pokol.

Ha valamikor, akkor korunkban van a legnagyobb tisztánlátásra szükség. Idén a Kárpátia Stúdió újra megjelentette Szécsy János 1943-as esszékötetét, *Az erőszak korát*, melyben ilyen sorokat is találunk: „Mára a velejéig romlott, önző, önmaga jövőjét elprédáló átlag alatti ember jutott hatalomra úgy, hogy elvesztette életének az alapját”. Nála kulcsfogalom a „vallásos ateizmus”, s a szekularizációnál még nagyobb káoszt jelent az álkereszténység. Az eredeti emberiségnek szánt törvényt (2 Móz.20) rég megmásították, sőt sutba dobták. Talán ez az oka, hogy Tőzsérnél az önmagának feltett létkérdések sok esetben afféle „onto-libikókák” maradnak. Pedig éles meglátásai vannak: „Európát „az ördög konyhájának nevezi, mely a 19-20. sz.-ban három pokoli receptet szült: Marxot, Nietzschét és Freudot. A kommunizmus, a faszizmus az életet vették el, a jelenkori diktatúrák a lelkünket célozzák”. (169) Ugyanakkor meglepődik azon, hogy egyes íróink (Esterházy, Szilasi László, Grecsó Krisztián) a halálos betegségük során tértek meg, találtak rá Istenre. Holott ez szinte evidens.

Tözsér világunkról megállapítja, hogy már 150-200 éve haldoklik, utalva Schopenhauer, Spengler pesszimizmusára, Baudelaire és Lautreant halálkultuszára (159), ő is megkongatja a világvég-vészharangot, mondván, hogy civilizációnkat a „disznófejű Nagyúr ölné meg” (162). Figyelmeztet a high tech veszélyeire, a gender-ideológia ártalmára. A világiárvánnyal kapcsolatban volt egy igen világos meglátása: „A világhelyzet a koronavírussal annyira ránk szűkült, hogy az napjainkban már egyre inkább „személyhelyzet”, amelyben nem lehet többé lébecolni, mindenkinek színt kell vallania. Kicsit már az utolsó ítélet pszichózisát idézi állapotunk: tetteink azonnal megméretnek”. (217) Utal Jean Baudrillard szimulákrumára is, mondván, mit nekünk a valóság, elég nekünk a valóság szimulációja. „Ha ez a világ állandósul, akkor az emberiség beszorul az internet, a digitális, a médiumok szimulákrumára”, ami elszakít a természetes életformától, táptalaja a neurózisnak és az amoralitásnak. (2020. aug. 7) Lásd az elszaporodó iskolai lövöldözéseket, Tözsér is megemlíti egy pozsonyi általános iskolai vérengzést.

A Napló nagy témaköre a halál, mely Isten nélkül előbb misztérium, azután rémület és szorongás. Vele azonban természetes folyamat. „A világ Teremtője nem halt meg, mint sokan állítják róla, csupán elrejtőzött az erőszak elől” – véli Szécsy János – „megvárja, míg az új hős esztelen önhittségében elpusztítja önmagát”. Jelenünkben ez a folyamat gyorsult fel, de a Napló 2020-szal lezárult, így Tözsér a mostól már nem adhat számot. Ellenben abban a hét évben mintegy 34 halálesetről tudósít. „A bűn zsoldja a halál”, erről így vall: „egy kamionnyi bűnt húzunk magunkkal”. De soha nem késő beismerni, hogy „másképp kellett volna élnem”, ahogy ezt tette L.Tolsztoj Ivan Iljics a halálos ágyán. Az *Akhilleusz* Naplóban hosszú a leltár, számos neves írónk, művészünk távozott, csak néhány feledhetetlen név: Borbély Szilárd, Kertész Imre, Körösi Zoltán, Esterházy Péter, Szegedy-Maszák M., Dobos László, Varga Lajos M., Kántor Lajos, Tarján Tamás, Grendel L., Tandori D., Térey J., Bertók L., Szócs G. Szinte beláthatatlan veszteséget jelentenek irodalmunkban. Tözsér mindenkire kapcsol valamilyen emléket, Bertók Lászlóval majdnem azonos korúak voltak: „bátyámozták és öcsémezték egymást. Egyes személyekhez kritikai megjegyzést fűz.

Ő, aki – André Gide-hez hasonlóan – Spektátorként kihajol a jelen ablakán, hogy szemlélődjön és véleményezzen, valamint a „finomhangolt univerzumban” megállapítsa, hogy az élet körül sok a staffázs (ahogy ezt írta legutóbb Pomogáts halálakor), váratlanul az olvasó elé gördít egy szívszorító kulcsmondatot: „[v]árok valamit. S magam sem igen tudom, mit. Valami olyan élményt, megvilágosodást, ami legalább részben visszaigazolná, hogy nem hiába éltem le ilyen hosszú életet. Minden reggel úgy veszek le egy-egy könyvet a könyvespolcra, hogy hátha ma megtudom belőlük, miért éltem.” Olykor kezébe akad a Könyvek Könyve is, s belőle idézi Simeon szavait: „Bocsásd el, Uram, a te szolgádat, mert látták az én szemeim a te üdvösségedet”. (182) Aztán Naplója végén még eljátszik a gondolattal, hogy jó lenne megírni az 1992 előtti éveket is, de ahhoz újabb 30 év kellene, míg megjelennének. És az már esélytelen. De felvázol egy egészen kiváló tervet is a megírás mikéntjére nézve, majd belátja, hogy „marad tehát a Barthes-féle modell, az autofikciós, regényes összefoglalása fiatalok” éveinek. (205) S mivel eddigi Naplóit is kicsit fikcionalizálta, „[h]isz a lejegyzett esemény és a feljegyzés között eltelt idő bekapcsolja az emlékezést is, amiről pedig tudjuk, hogy egyrészt önző/ részrehajló, másrészt objektíve is megbízhatatlan; ilyen alapon a naplókönyvek egy kicsit felfoghatók akár autofikciós önéletrajzi regénynek is.” (220) Hát fogadjuk el a szerző állítását: „Igen, ilyen regény az én hat kötetemnek tudatfolyama is!”

Kortárs, 2024/2

FORDÍTÁS

AKUTAGAVA: A lóláb

Ennek a mesés történetnek a hőse egy férfi, akinek Ósino Hanzaburó a neve. Sajnos azonban se nem herceg, se nem királyfi. A Mitsubishi vállalat pekingi leányvállalatánál dolgozik, és még nem töltötte be a harmincat. Két hónappal a kereskedelmi főiskola elvégzése után Hanzaburó Pekingbe utazott. Kollégái és főnökei különösebben nem lelkesedtek iránta. De kiemelkedően rosszat se mondtak róla. Ami a külsejét illeti, nem volt benne semmi különleges. Még a családi élete is szokványos volt.

Hanzaburó két évvel ezelőtt feleségül vett egy lányt. Cunekónak hívták. Igaz, ami igaz, nem szerelmi házasságot kötöttek. Hanzaburó rokonai, egy idős házaspár hozta össze a fiatalokat egy házasságközvetítő segítségével. Cuneke sem volt valami szépség. De azt se lehetett róla elmondani, hogy kifejezetten pocsekul nézett volna ki. Pufók arcán örökös mosoly vibrált. Az örökös mosoly csak akkor hagyta el az arcát, amikor Mukdenből Pekingbe utaztak és Cunekót összevissza csípték a poloskák a hálókocsiban. Ettől fogva azonban többé nem kellett a poloskáktól tartania. Mindig volt nála két flakon abból a bizonyos denevér emblémás rovarirtóból az X utcában, a vállalat tulajdonában levő házban, ahol laktak.

Ahogy már elmondtam, Hanzaburó szokványos családi életet élt. És valóban, élete nem sokban különbözött az átlagostól. Együtt ebédeltek Cunekóval, együtt hallgatták a gramofont, együtt mentek moziba, vagyis ugyanolyan életet éltek, mint más pekingi hivatalnokok. Igen ám, de életüket hirtelen megzavarta a sors rendelése, amely elől senki sem menekülhet. Igen, a sors rendelése egyszer, ebéd után egy csapásra zúzta szét szokványos családi életük egyhangúságát. Ósino Hanzaburó, a Mitsubishi cég hivatalnoka ugyanis váratlanul elhunyt agyvérzésben.

Aznapi délelőtt, mint rendesen, Hanzaburó a Tungtuan-pajlou épületében az asztalánál nagy igyekezettel éppen aktái rendezgetésével foglalatoskodott. Vele szemben ülő kollégája semmi különösebb rendellenességet nem vett észre rajta. Helyesebben csak annyit látott, hogy amikor Hanzaburó a cigarettáját a szájába tette és a gyufával rá akart gyújtani, hirtelen elvesztette az eszméletét és előrezuhant. Valóban, igazi hirtelen halál volt. De szerencsére a világ a különböző halálneveket nemigen kritizálja. Sokkal inkább az emberek életmódjára tesznek megjegyzéseket. Hanzaburó esetében még az életmódja sem adott alkalmat különösebben éles kritikára. Nem, éles kritikáról szó sem esett! Főnökei és kollégái mély együttérzésükről biztosították az özvegy Cunekót.

Jamai professzor, a Tungzsen kórház igazgatójának diagnózisa szerint Hanzaburó halálát agyvérzés okozta. Hanzaburó viszont egyáltalán nem gondolt arra, hogy agyvérzése van. Még az sem fordult meg az agyában, hogy ő meghalt. Így hát már azon is elcsodálkozott, hogy olyan irodába került, amelyet eddig soha életében nem látott.

A nap sugaraiban az iroda függönyei lassan lengedeztek minden szellőfúvásra. Az ablakon túl semmi sem látszott. Az iroda közepén egy nagy asztalnál két fehér köpenyes kínai egymással szemben ülve lapozgatta az anyakönyveket. Az egyik még húszéves sem volt. A másik, sárga ruhás, hosszú bajszt viselt. Az a kínai, aki még be sem töltötte a húszat, tollát éppen végigfuttatta az anyakönyvön anélkül, hogy hősünkre nézett volna, és a következő kérdést intézte hozzá:

– Are you Mister Henry Ballet, ar’nt you?

Hanzaburó meglepődött. De amennyire tőle tellett, tiszta pekingi kiejtéssel így válaszolt:

– Ósino Hanzaburó vagyok a japán Mitsubishi vállalattól.

– Nahát ilyet! Maga japán? – felelte csodálkozva a kínai, miközben tekintetét végre hősünk felé fordította.

Az idősebb kínai, miközben szintén az anyakönyvbe körmölt valamit, ugyanolyan meglepődöttséggel Hanzaburóra nézett.

– Hát akkor mit is lehet itt tenni? Embercsere történt!

– Baj van! Komoly baj! Ilyesmi még egyszer sem fordult elő a forradalom óta! – zsémbelődött az idősebb kínai, miközben remegett a toll a kezében.

– Mindenképpen vissza kell cserélni!

– Hé, izé! Maga! Ósino úr! Kérem, várjon egy kicsit!

Az a kínai, aki még be sem töltötte a húszat, kinyitott egy újabb vastag anyakönyvet és mormogva olvasni kezdett belőle valamit. De gondolt egyet, összecsapta, és az előbbihez képest még jobban meglepődve így szólt az idősebb kínaihoz:

– Semmi értelme. Ósino Hanzaburó három nappal ezelőtt meghalt.

– Három nappal ezelőtt?

– Ráadásul a lába teljesen feloszlott. Mind a két lábának annyi! Combtól lefelé mindene hiányzik!

Hanzaburó ezúttal másodszor is meglepődött. Az elhangzott beszélgetés alapján először azt fogta fel, hogy meghalt. Másodszor pedig azt, hogy azóta három nap telt el. Harmadszor meg azt, hogy nincsen lába. Ekkora ostobaság nem lehet igaz! Hát itt van az ő lába! Azzal gyorsan lenézett a lábára, s abban a pillanatban ösztönösen felkiáltott. Ebben a kiáltásban nem volt semmi különleges. Az ablakon beáradó szélről ott himbálózott mindkét fehér nadrágszára élére vasalva, alatta fehér cipő. A látvány megdöbbenetete, nem akart hinni a szemének. Hogy megbizonyosodjon, mind a két kezével meg akarta érinteni. És valóban a combjától lefelé mind a két lába eltűnt, mintha a levegőt akarta volna megmarkolni. Hanzaburó meglepődöttségében a fenekére esett. És abban a pillanatban a lába – helyesebben a nadrágja, – akár egy léghajó, amelyből nagyot szusszanva most fog el a levegő, a padlóra huppant.

– Jól van. Jól van. Majd megoldjuk valahogy.

Az idősebb kínai, akinek egyáltalán nem csillapult a dühe, még ezt mondta a beosztottjának:

– Ez a te hibád! Megértetted?! A te hibád miatt van! Azonnal jelentenünk kell írásban a dolgot. Úgy bizony! Hol tartózkodik most Henry Ballet?

– Éppen most néztem meg. Pillanatnyilag Hankouba utazott.

– Akkor azonnal táviratot kell küldeni Hankouba, hogy sürgősen küldjék el nekünk Henry Ballet lábát.

– Hát ez sehogy sem fog menni! Amíg megérkeznek a lábak Hankouból, Ósino törzse teljesen feloszlík.

– Baj van! Komoly baj! – Az idősebb kínai nagyot sóhajtott. Hirtelen mintha a bajusza is megnyúlt volna. – Ez a te hibád. Azonnal írásbeli jelentést kell küldeni! Kár, hogy az utasok közül senki sem maradt ott, ugye?

– Hát, pontosan egy órája történt. Legfeljebb egy ló van csak már, de...

– Miféle ló?

– A lóvásárból maradt ott a Tösen kapunál. Épp most adta ki a lelkét.

– Akkor annak a lónak a lábát fogjuk felhasználni. Mégis csak jobb lesz ez a lóláb, mintha Ósinónak nem lenne semmiye. Gyorsan hozd ide azt a lábát!

Az a kínai, aki még be sem töltötte a húszat, felállt a nagy asztal mellől és könnyed mozdulatokkal elindult egy bizonyos irányba. Hanzaburó harmadszor is meglepődött. Még hogy mindenáron lólábat raknak fel neki! Mennyi gond lehet egy lólábbal! Könnyörögni kezdett az idősebb kínainak még mindig a padlón ülve:

– Bocsánat, csak a lólábtól kíméljenek meg engem, kérem! Mérhetetlenül utálok a lovakat! Az életemre esküszöm! Emberlábat adjanak nekem, kérve kérem! Henry lábát, vagy akárki másét! Az se gond, ha szőrös egy kicsit, mindent elviselek, csak emberi láb legyen!

Az idősebb kínai dühösen nézett le Hanzaburóra, miközben bólogatva ezt ismételte:

– Ha meglenne, akkor föltennénk. De mivel nincs sehol egy emberi láb... Tudja, szerencsétlenség történt, próbáljon megbékélni a dologgal. Különb a lóláb nem is olyan rossz! Hát azért időről időre patkót kell cserélni, de higgye el, még a legmeredekebb hegyi ösvényen sem lesz gondja vele soha...

Eközben megérkezett az ifjabb hivatalnok, játszi könnyedséggel hozta be a két lólábat, ami pont olyan volt, mint egy pár csizma, amelyet a szállodákban a boyok viselnek. Hanzaburó el akart szaladni.

De hát hiányzott a lába! Szomorúan vette tudomásul, hogy egykönnyen felállni se képes. Ezalatt odalépett hozzá az alacsonyabb rangú hivatalnok és levette tőle a fehér cipőt meg a zoknit.

– Nem kell! Csak lólábat ne! Először is micsoda módszer: lábat cserélnek és még az engedélyemet se kérik hozzá!

Amíg Hanzaburó így üvöltözött, az alacsonyabb rangú hivatalnok egy lólábat helyezett a jobb nadráglyukba. A lóláb pedig, mintha fogakra végződött volna, szinte rátapadt a jobb csípőjére... Ezután a bal nadráglyukba helyezett el egy lólábat. Ez is remekül illeszkedett.

– Így ni! Már rendben is van!

A húszévesnél is fiatalabb kínai megtörölte karomszerű hosszú kezét, miközben mosoly terült szét az arcán. Hanzaburó elgondolkodva szemlélte a kínai lábát. S ekkor egyszerre csak a fehér nadrágja szárából két pata, két pej színű lóláb bújott elő.

*

Hanzaburó csupán erre emlékezett. A többi esemény az előbbiekhöz képest már nem maradt meg ilyen tisztán az emlékezetében. Azt sem felejtette el, hogy összeverekedett a két kínaival. Azután úgy érezte, mintha egy meredek lépcsőn gurult volna lefelé. Mindez azonban homályos emlék maradt. Az viszont biztos, hogy miután különös ismeretlen kísértetek között bolyongott és végre magához tért, már a vállalati tulajdonban lévő X utcai házukban felállított koporsóban feküdt. Ráadásul a Hongdandzi templom fiatal misszionáriusa éppen valami búcsúimát mormolt a koporsója előtt.

Persze az emberek másról se beszéltek, mint Hanzaburó feltámadásáról. Hatalmas fotót közölt róla a *Sunten dzsihó*, három hasábos cikk jelent meg róla. Mégis a cikk mellett a gyászruhába öltözött Cuneke talán kicsit jobban mosolygott a kelleténél. A főnökség és néhány kolléga a feleslegesnek tűnő halotti ajándékok helyett bankettet rendezett a cég számlájára. Az viszont egészen biztos, hogy Jamai professzor tekintélye jócskán veszélybe került. De a professzor, miközben hidegvérrel eregette a szivarjából a füstkarikákat, ügyesen helyreállította hitelét. Mély meggyőződéssel azt állította, hogy ez a természet misztériuma, amely magasabb rendű az orvostudománynál. Így hát a professzor presztízsen nem esett csorba, inkább az orvostudomány vesztett a hiteléből.

A banketten megjelentek közül egyedül csak a mi Hanzaburónk arcán nem tűnt fel mosoly Persze, nem volt ebben semmi meglepő. Hiszen mióta feltámadt, lólába lett. Lábujjai helyén paták voltak, amelyek egy pej paripa lábaiban folytatódtak. Ahányszor csak rábámult a lábára, mindannyiszor kimondhatatlan csalódást érzett. Semmi kétség, azonnal a fejét veszik, ha a cégnél valaki meglátja a lábát! És akkor a kollégái megszakítanak vele minden kapcsolatot! És Cuneke... Ó! „Gyarlóság, asszony a neved!” Cuneke is bizonyára követi a példát: miért lenne szüksége éppen egy lólábú férjre! Valahányszor Hanzaburó erre gondolt, mindannyiszor úgy döntött magában, hogy bármilyen áron is, de el kell rejtenie a lábát. Kimonóját európai ruhára cserélte, mert így csizmát húzhatott. És emiatt zárta be maga mögött mindig olyan gondosan a fürdőszoba ablakát és ajtaját. Közben viszont szűnni nem akaró izgalom gyötörte. Ez az izgalom nem volt alaptalan, ez egészen bizonyos. Miért is állítom ezt...

*

Hanzaburó elsősorban arra ügyelt, nehogy kételyek merüljenek fel a kollégáiban. Minden igyekezete ellenére ezt talán viszonylag fesztelenül tette. Ha azonban a naplóját olvassuk, eszerint többé-kevésbé folytonos veszélynek volt kitéve és állandóan küzdenie kellett.

„Július X. Hát köszönöm! Az az ifjabb kínai undorító lábakat passzintott hozzám! Mind a két lábam valóságos bolhafészek! Ma is a hivatalban úgy viszkett, hogy azt hittem, belebolondulok! Most minden erőmet a bolhák megsemmisítésére kell fordítanom...”

„Augusztus X. Ma kereskedelmi tárgyú megbeszélésre mentem a menedzserhez. És mi történt? A menedzser a tárgyalás közben folyton az orrát szívogatta. Nahát! Már a csizmámon kívül is lehet érezni a lábszagomat!...”

„Szeptember X. Úgy tűnik, hogy a lóláb mozgását még a lovaglásnál is nehezebb irányítani. Ma az ebédszünet előtt sürgős üzleti tárgyalásra küldtek, kis léptekkel futottam lefelé a lépcsőn. Ilyenkor mindenki csak a tárgyalásra koncentrált. Hát nekem se jutott eszembe a lólábam. Egy sóhajtás sem telt bele, s máris hét lépcsőfokot ugrottam lefelé...”

„Október X. Lassan megtanulom, hogy lehet a lólábat irányítani. Végül is csak a csípőt kell egyensúlyban tartani. Ez a legfontosabb. Ma kudarcot vallottam. Persze nemcsak az én hibám volt ez. Reggel kilenc óra körül beszálltam egy riksába, hogy a céghez vigyen. Nem tudni miért, de a riksás a 15 szén helyett 20-at kért tőlem. Erősen megmarkolt, s nem engedett belépni a cég kapuján. Szörnyen dühbe gurultam, és hirtelen jól belerúgtam a riksásba. Mintha egy futball-labda lett volna. Persze borzasztóan sajnáltam. Ugyanakkor ösztönösen horkantottam egyet. Akárhogy is van, sokkal óvatosabban kell a lábamat mozgatni...”

Cuneko kételyei elől azonban sokkal nehezebb volt elmenekülni, mint a kollégákat becsapni. Hanzaburó folyamatosan arról ír a naplójában, hogy mélységesen sajnálja ezt a menekülést.

„Július X. Cuneko a legnagyobb ellenségem. Kulturális életszükségleteimre hivatkozva védőpajzsként egyetlen japánstílusú szobánkat végül európai stílusúvá alakítottam át. Ilyenformán Cuneko előtt is csizmában maradhatok. Úgy tűnik, Cuneko rettenetesen sajnálja, hogy nincs tatami a szobában. De szerintem még japán zokniban is képtelenség lólábbal sétálgatni egy tatamis szobában!...”

„Szeptember X. Ma eladtam a franciaágyat egy bútorboltnak. Egy amerikaitól vettem valamikor egy árverésen. Amikor hazafelé jöttem arról az árverésről, a külföldi negyedben, egy fasoron haladtam át. A japánakácok teljes virágzásban pompáztak. A csatorna vizén úszó papírlámpások fényei villództak, gyönyörű látvány volt! De most nincs helye az édelgésnek. Tegnap éjszaka is oldalról hasba rúgtam Cunekót egy kicsit...”

„November X. Ma én magam vittem el a mosodába a szennyeseimet. Tulajdonképpen nem szoktam mosodába járni. A mosoda a Tóan piac szélén van. Csak mostanában járok oda. Merthogy mindig tapad valamennyi lószőr az alsónadrágomhoz, a nadrágomhoz és a zoknimhoz...”

„December X. Szörnyű, de állandóan elszakadnak a zoknijaim. Iszonyúan nehéz feladat zoknit vásárolni úgy, hogy ne tudja meg Cuneko ...”

„Február X. Persze akkor se veszem le a zoknimat és az alsónadrágomat, ha alszom. Ráadásul, hogy Cuneko ne lássa, a lábfejemet gyapjútakaróba tekerem, hisz minden lefekvés kockázatot jelent! Cuneko tegnap este elalvás előtt ezt kérdezte:

– Ennyire fázol, hogy még a fenekedet is szőrmébe bugyoláld?

Lehet, hogy hamarosan eljön az az idő, hogy felfedezze a lólábamat...”

Folytatjuk...

Japánból fordította: Vihar Judit

Akutagava Rjúnoszuke (1892-1927) rövid ideig tartó élete ellenére a Taisó-korszak (1912-1927) legjelentősebb írója. Írásaiban főként filozófiai, erkölcsi problémák megvilágítását tartotta szükségesnek. Az ellentmondásos kor konfliktusai, a családi problémák megrendítették idegállapotát. Ahogy maga is írja: “a század betegségeibe betegedett bele”.

Akutagava írásai nem cizellált ecsetvonások, hanem kemény kézzel megfestett tusrajzok. A magasztos és az ironikus látásmód nála egymás mellett van jelen. 1921–1927 kritikai korszaka, filozófiai tárgyú művei egyes szám harmadik személyben íródnak, a korabeli japán viszonyok éles bírálata csendül ki belőlük. Ebben az időszakban jelenik meg a *A lóláb* (1925) című novellája, amely széles társadalomkritikája miatt felrázza, de gúnyos hangneme folytán meg is nevelteti olvasóit.

ZEMPLÉN, Kőkapu, Csattantyús hegy

ZEMPLÉN, Sátoraljaújhely, Vár-hegy

SZABÓ MÁRTA fotói

HOMLOKTÉR — MÁNDY GÁBOR

Üzenetrögzítőre

Úgy érzem, nem kellek senkinek.
Döntöttem: világgá megyek.
Azaz hogy ki ebből a világból,
ahol a harag és gyűlölet tombol.
Keresek magamnak másikat.
Hátha lakhatóbb is akad.
Ahol megszűnnek mind a bajok,
s elmondhatom: itt – otthon vagyok.
Nem adom még fel a telefonom,
üzenetrögzítőm bekapcsolva hagyom.
Ha annyira hiányzom neked,
a sípszó után hagyj üzenetet!

Simogató kezek

A simogató kezek, ölelő karok
elfeledtetik velem, hogy meghalok.

Igaz, ahogy az idő előre halad,
az életből egyre kevesebb marad,

s egyre közelebb kerül a halál.
De amíg ölelsz, az idő megáll.

Jóllaktam

Már jóllaktam, elcsendesült a vágy.
De nézlek még. A párás test pihen.
Gyönyörű szép a szemed és a szád,
a mennyországban lehet csak ilyen.

S az illatok, azok az illatok!
Függővé váltam, s nem is vettem észre.
Bár jóllaktam, megint éhes vagyok.
Már újra vágyom, tested méz-ízére.

Maszkabál

Én nem viselek álarcot,
de akit látsz, nem az vagyok.

Ál-testben élek születésem óta.
Ki tudja, eredetileg ki lettem volna?

Ti a bál végén visszaváloztok,
de én magamból ki nem bújhatok.

Lassan felszívódott egész énem.
Csak a maszk létezik, én nem.

Só-kenyér szonett

Az vagy nekem, mint sónak a kenyér,
mint termőföld a tavasz záporának.
A létem nélküled semmit sem ér,
te adsz értelmet minden porcikámnak.

A tükör vagyok, s mikor belém nézel,
egy röpke percre én is szép leszek.
Hasáb vagyok, mely kandallódban ég el,
hogy áradjon feléd egy kis meleg.

A hasznosságomat adom neked.
S míg tehetségem igénybe veszed,
lényem a lényedbe beleépül.

Nem számít, hogy mit gondolsz felőlem,
csak minél többet fogadj el belőlem,
és használj engem, most, újra, és végül.

Erotika

Jobbra a férfi, balra a nő.
Két vad, szuszogó szerető.
Köztük az olvasó – gyűrött lepedő.

HOMLOKTÉR — MÁNDY GÁBOR

Szabad asszociációk

József Attilához beszélve

Proletárköltő, te szegény,
még idejében elmentél,
hogy ne lásd,
mit produkált
utánad
a huszadik század.
A forgolódo tőkésbirodalmak,
majd a munkásállamok is földrészeket faltak,
Afrikán, Ázsián hajba kaptak.
Hogy mit telefonoztunk, volt, ki kihallgatta.
S várt utána Auschwitz, Szibéria.
Milliók elpusztultak
néhány örült miatt.
S amikor béke lett,
az ember tovább reszketett,
hiszen a békét csak a megatonnák
biztosították.
Aztán nagyot változott a világ.
De a mosónők most is a rövidebbet húzzák.
Villákban laknak a gazdagok
a város peremén,
míg a kopott bérházakra lecsorog,
mint kátrány, a belvárosi éj.
Ma már proletár nincsen,
csak lumpen,
aki kikéri magának,
hogy proletárnak
tituláljad.
Már a munkásgyerekek fején
zselézve tapad a haj.
Aki a Dunánál
meditál,
csak beleköpni akar.
Aki szegény,
most is a legszegényebb,
de nem ez a baj.
Szegény lett az egész élet.
És nincs több remény.
A szépség koldusai most is koldulnak,
és reklámszöveget írnak a jobbak,

vagy tévéshow-t vezetnek.
Mindenki örül a pénznek.
És nincs, aki jóra tanítson,
akár elemi iskolás fokon.
Nem folytattad, minek is folytatnád,
a leckét a nebulók megunták.
Belőled is mi maradt?
Néhány utcanév és iskolai dolgozat.
Na meg a sokat plagizált zárszó:
Szárszó

Egyedül

Egyedül megyek haza.
Még van egy-két nyoma
reggeli boldogságunknak.
Még érződik az illat
(ma nem szellőztetek),
amitől megrészegülhet
a magányos férfiember.
Nem bírom idegekkel,
csak ledobom magam az ágyra.
Arcod nyomatát a párna
őrzi, no meg a lepedő:
néhány beszédes ránc és redő.
Felidéz a combjaid helyét.
Ezt így hagyom, nem dúrom szét.
Csak fekszem. Rád gondolok, asszony!
Ma éjszaka nem alszom.

Gondolatban

Nem mondom ki, hiszen tudod.
Tudod, hiszen belepirultál.
Tudod, mire gondolok,
és te is azt gondold már.

Szavak és mozdulatok nélkül
elménk úgy élvez, hogy beleszédül.

Forrás: Mándy Gábor: *Üzenetrögzítőre*, <https://mek.oszk.hu/20600/20661/20661.htm>
Faág a vízen <https://mek.oszk.hu/02700/02733/02733.htm#46>

REJTŐ GÁBOR

Az igazi bolond

(bolondal)

Hova mész, hova futsz, hova rohansz?
Nézd, ahogy az égen a csillag halad
nézd, ahogy a virág szirmát bontja
tele a világ futóbolonddal.

Nincs annál szebb, mint egy üres papír
nincs annál szabadabb, mint aki sír
hogy érthet szót élő a holttal
nézz bátran szembe az igazi bolonddal.

A láthatatlan világ küszöbét őrzik ők
köszöntik, ki elmegy és köszöntik az érkezőt.

Az igazi bolond, az igazat mondja
szívével néz a futóbolondra
mása sincs, mint szíve, végtelen magánya
csetlik-botlik a földi világba’.

Az igazi bolond király volt egykor
koronát viselt gyémántos aranyból
most bévül hordja, megvolt már minden
a nemtudás tudását nem adják ingyen.

A láthatatlan világ küszöbét őrzik ők
köszöntik, ki elmegy és köszöntik az érkezőt.

Hova mész, hova futsz, hova rohansz?
Nézd, ahogy az égen a csillag halad
nézd, ahogy a virág szirmát bontja
tele a világ futóbolonddal.

Bezárva, kizárva az igazi bolond
nyakában a titok, fényes kolomp
ha érzed, érted, látod, mi az ábra
a pupilla sötétje, út egy másvilágba.

A láthatatlan világ küszöbét őrzik ők
köszöntik, ki elmegy és köszöntik az érkezőt.

2024.01.04.

SZEGŐ JUDIT

Kovács és a lélekpanel

.
Kovács, ha az emeletes házra tekint
Halottak könyökölnék az ablakokban.
A vén Idő integet felé, hogy ott van.
Egy öreg szomszéd, épp az életnek beint.

.
Elmúlás, pusztulás leng a kósza szélben.
Szocreál panel... megtörtént történelem.
Morzsolódik törvénytelen törvényeken,
s pirul a politikával kéz a kézben.

.
Generációk repesztett falain át
belelát a másfél aprócska szobába.
Szuvas ablakrész tört az Idő fogába.
Bár a linó helyén a parkett laminált.

.
Lapos tetős házon beázás- veríték.
Házmester helyett közös a képviselő.
Öntelt, hisz hatalmat, s címet képvisel ő.
Íróasztalán jogszabály a teríték.

.
Itt is, ott is elmarad a közös költség.
Hitelbe szürkült Kovács gyötört arca is.
Már feladta, vesztesre ítélt harcait.
Most bírákra vár, hogy életét eldöntsék.

.
Néhol csillan egy-egy törött ablaküveg.
Félig szakadt függöny arcát még takarja.
Zuhanni vágyik... ösztöne visszatartja,
mint a zord tél a kipattant tavasz- rügyet.

KARAFFA GYULA

Nem írtam semmit...

csak begyújtottam a műhely rozzant kályhájába
egyre nehezebb a samott foghíjasra égett
benne az ajtó gombjába csavart kellett cserélnem
ha nem teszem nem tudtam volna bezárni

megéleztem a késeket és valami ősi vad ösztönnel
estem a bőröknek szabdaltam először sercegett
a fém ahogy belevágott a vastag marhalapba
aztán befűztem a szálakat a karabiner karikájába

négyszálas gömbfonással végig zsibbadt a kezem
gombbal zártam a véget szinte simul a tenyérbe
öröm egy ilyen kutyát vezetni de ha a helyzet
úgy hozza ütni is lehet vele mert akár egy fegyver

bort kortyoltam szólt a folkrádió azt hallgatom
ha csak tehetem bár nincs se csizmám se lajbim
sarukat is fogok valamikor meg cipőket csinálni
jobban kielégít mint a szavakat halott csomókba

összefűzni és talán több haszna is van gondolom...

KARAFFA GYULA: *Tartozásaim gyűlnek...* Balassagyarmat, 2015, Brunner Média Kft
Nyomdaüzeme,

GUTI CSABA

Csillagok*

A műszaki bolt ajtaja csilingelve árulta el a belépő rongyos alakot. A férfi miután becsukta az ajtót maga után, a csengő felé nyúlt, marokba fogta azt, hogy elnémítsa.

– Utálatos nyavalya! – morogta. Várt egy pillanatot, majd ráncolt homlokkal, vonakodva megfordult. Lesütötte a szemét, kerülte a kontaktusokat.

A raktáros jókedvűen búcsúzott egy épp elköszönő vendégtől, majd harsányan a rongyoshoz fordult.

– Szervusz, Doki! Rég láttalak, a héten még csak háromszor voltál itt! Ezúttal mit adhatok?

A rongyos megrezzent a hangos szóra, érezte, hogy tekintetek tapadnak rá, látta gúnyos mosolyukat, anélkül, hogy rájuk pillantott volna. Vonásai megfeszültek, a kezében megremegett a papír, amikor átadta azt a raktárosnak.

– Ezek kellenének! – préselte ki magából nyersen és egyszerűen.

A férfi végigmustrálta a terjedelmes listát, majd a sapkáját igazgatva felsóhajtott.

– Uramisten, Doki! Mire ez a rengeteg anyag? Mit építesz, úrhajót? – választ nem várva azonban már a raktár felé kiáltott: – Hé, fiúk, ma rövid lesz az ebédidő, kell a munka! Doki van itt, elviszi a készlet felét! – üvöltötte harsányan.

A rongyos arcán megfeszültek az izmok, s ezúttal a szemét mélyen a másik tekintetébe fúrta sértetten, megrovón, amiért viccet csinált a dolgaiból. Folyton ezt teszi.

– Számold össze, hadd menjek, majd utánam hozzátok az anyagot!

Néhány perc múlva, miután dohogva taposta a macskaköveket, nagyot köpött maga elé.

– Hmm! Doki! – recsegte. Utálta azt a becenevet... gúnynevet. Utálta, ahogy kimondták. Fizika tanár volt anno. Fizika és földrajz. Innen ragadt rá. Morogva, motyogva szedte a lábait. Fel sem nézett. Olykor vállaknak ütközött, emberek fordultak utána méltatlankodva. Egy pillanatra meg sem állt. Szürkén meredezett előtte a tömb. Ott lakott. Az ajtót valósággal kivágta, szaladva kaptatott fel a lépcsőn, majd lihegve bezárkózott.

Nappal volt, mégis sötétség fogadta odabent. A függönyök el voltak húzva. Lámpát kapcsolt. A fellobbanó apró fény fuldokolva pislákol. Látni engedte a falon sorakozó képeket. A rongyos szerette azt a lámpát. Fényében úgy tűnt, mintha megrezzentek volna a keretekbe zárt mosolyok, s tekintetek. A feleségé, a kislányáé. Ellágyulva nézte őket, majd a szemében tűz villant.

– Ma este, vagy holnap... – rebegte. A szobához lépett, kitárta annak ajtaját, és magasztosan körbenézett. A szeme tele lett büszkeséggel, reménnyel. Étek volt az a léleknek.

Egész este dolgozott, olykor megállt, az ablakhoz lépett, széthúzta a függönyt, és az ócska csillagvizsgálóval az eget kémlelte. Azt a csillagot kereste, azt az egyetlen pici bolygót, ahol a boldogságát sejtette.

Már hajnal volt, amikor kész lett a munkával. Kitárta az ablakokat, majd diadalmasan beleült a művébe. Boldogsága nem is a szerkezetnek, inkább a lehetőségnek, a reménynek szólt. Egy volt még hátra; a kormányt kellett rögzíteni. Egyszerű autókormány volt az, az ő kocsijuké. Valaha sokat markolta, s most újra. Kész volt minden. Egész testében remegett. Izgatott volt. Felnevetett. A szeme csillogott. Újra végignézett a műszerfalon. Rendben volt minden. A következő pillanatban felkapcsolta a szelepeket, és beindította a turbinákat. Hatalmas fényesség töltötte be a szobát.

Egy perc múlva a rongyos útban volt a pici bolygó felé.

Bízott benne, hogy várják ott.

*

Az írás megjelent 2021-ben, a Holnap Magazin *A jövő földjén* című antológiájában.

DOBROSI ANDREA

Miért lettél?

Bózse moj,
bózse moj,
miért lettél
ruhamoly?

Itt is lyuk,
ott is lyuk,
elkaphatna
téged Vuk!

Elvenném,
felvenném,
hogyan néznék ki
benne én?

De molyom
egy majom -
levendula?
Unalom.

Utánoz?
Utánozz!
Kimegyek a
Lupához.

Teázom,
elázom,
kövessél csak
ruhámon!

Anyám és én

Mikor kicsi voltam,
a kezem fogta,
most, hogy már felnőttem,
a lépéseim.
Ilyen egy édesanya.

Mikor kicsi voltam,
magához ölelt,
most, hogy már felnőttem,
tetteikkel ölel.
Ilyen egy édesanya.

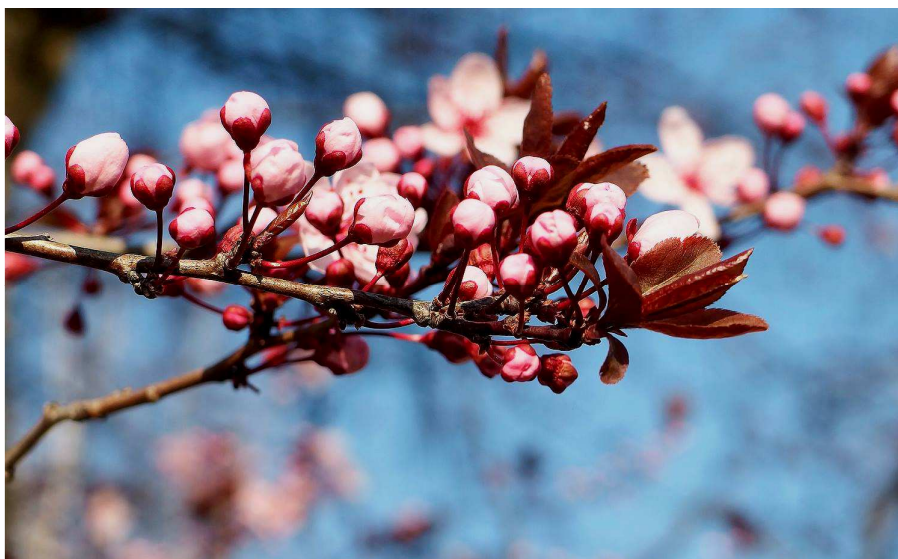
Mikor kicsi voltam,
sírt, ha sírtam én,
most, hogy már felnőttem,
nem sír, csak belül.
Ilyen egy édesanya.

Kicsi vagy nagy lehet,
de mindig szeret,
nem enged el kezét,
ha sír is ölel.
A gyerekek az gyerekek.

GÓSI VALI

Ébredés

– A csönd fodraiban –
Csak élünk régóta
a félholt mában,
végtelen hosszú,
elmélyült hallgatásban,
de néha, mintha a sejtelmes,
zajtalan éjben
lassan kigyúlnának a fények
a csönd fodraiban,
s valahol körben,
árnyas est-ölelésben élni kezd újra a táj,
moccan a vágy egy ágon;
rügy fakad; ághegyen ringó,
ébredő álom.

Fotó: GÓSI VALI

SZ. PÖRDY MÁRIA

TAVASZINDULÓ

Kicsi Hóember két napja született.

A Duna-parton húzódó parkból lomha fuvallat vitte át a túlsó partra a boldogan kiabáló, visítózó gyerekek hangját. A tartánon napi edzéseiket tartó, fülhallgatók nélkül futók nyakukat nyújtogatták a hangok irányába. Szokatlan zajnak tűnt a hétvégi reggeli órában, amikor csak a madarak párbeszédei, füttyökkel cifrázott énekei kísérték őket a Sziget hosszában tartó futópályán.

A Duna-parti lakónegyed fehér reggelre ébredt. A kora tavaszi éjszakán esett két centiméternyi hó ígéretesen takart be mindent. A gyerekeket semmivel nem lehetett a lakásban tartani. Az élelmesebbek a parkba tartottak, ahol a madárlábnymokon kívül még szüzen maradt a hó. Ebédidőre hóemberkék álltak a park fái között. Kicsik, szabályosak és szabálytalanok, amennyire futotta az „elfoglalt területeket” borító hóból. Az alapanyagból szűken mértek az égiek. A szomszéd területéről pedig nem illett havat lopni.

A park végét teljes szélességében, a vízre merőlegesen futó sövényvel erősített kerítés zárta le. Alóla nyúlt ki a liget háromszöget formázó darabja. Csúcsával egészen az autópályáig futott ki. Ezen, a gyalogosoktól megkímélt földrészen építették meg Kicsi Hóembert. Magassága talán elérte a hároméves korú gyerekét. A sarkain guggolva ült, arccal a Margit-híd felé, mintha a dokkoló hajók sorát nézte volna. Hatalmas, előre álló pocakja volt, mint a jóllakott kisgyerekeknek. Testéhez képest aránytalanul nagy felszegett fejét büszkén tartotta erőteljes nyakán. Kezet is formáztak neki, amely békésen nyugodott gömbölyűsége oldalán.

Délutánra a parkban kisebb-nagyobb hóbuckák hevertek szerte-szét. Vandál kezek szétverték a hóembereket. A felnőttek is értetlenkedve álltak a csatateret idéző látvány előtt. A miértre nem volt elfogadható válasz. Csak keserű tapasztalat a lélek sötét oldaláról.

Kicsi Hóemberig nem értek el a romboló kezek. Magányosan, de sértetlenül ült a helyén, a rakparti sétány fölötti védett földdarabon.

Másnap cirógatóan sütött a nap. Kicsi Hóembert azonban keményre gyúrták, állta nap ostromát. Kicsit kifényesedett, mintha megizzadt volna. De, lehet, hogy csak pici jégzemcséi tükrözték a rajtuk táncoló napsugarakat. Este a lehűlt levegő jeges köpennyel burkolta körül a testét, hogy kivédhesse az északról érkezett szél rohamait.

Hajnalban esőt hozott a szél. Az esőcseppeket apró törökként döfte mindenbe és mindenkibe. Csak délutánra csitult harci kedve és engedte, hogy az eső egykedvűen hulljon a felhőkből.

Addigra Kicsi Hóember elvesztette a fejét. Legördült róla a közeli lámpaoszlop tövébe. Keze mintha megfogyatkozott pocakját tartaná, nehogy azt is elveszítse. Kicsi Hóember estére lyukacsos, alig látszó hókupaccá zsugorodott. Végül eltűnt. Magába fogadta a föld. Vízet gyűjtött az éledő természetnek

Eltelt egy hét.

Kicsi Hóember földterületén nagy foltokban zöld növénykék bújtak ki. Körülöttük zsenge, bársonyos fű nőtt. Nemsokára halványrózsaszínűre változtak a foltok. Majd, mintha kaleidoszkópban forgatták volna a foltokat, robbanásszerűen piros, rózsaszínű pici virágokból alkotott telepekké változtak.

Ott, ahol korábban Kicsi Hóember ült, pár nap múlva bíbor-bordó-halványrózsaszínű virágszőnyeg terült szét, olyanformán, mint amikor óriás-paca hull a terítőre. *Piros árvacsalánosok* tömegéből álló színes folt a zöldben.

A növénymeghatározókban gyomnövényként tartják számom. Pedig a legkorábban virágzó, többféle gyógyhatású gyógynövény és salátaként is fogyasztják. Márciustól szeptemberig virágzik. Ismerték a kis virágot a kuruzslással vádolt füvesemberek és -asszonyok, s a mai utódaik, a gyógynövényeket gyűjtők/termesztők, a természetgyógyászok. És a méhek is. Számukra a piros árvacsalános az év legkorábbi méhlegelője. Virágpor és nektár forrása.

Onnan, ahol korábban Kicsi Hóember ült, elégedett zümmögés hallatszik. A kis rovarok szorgalmasan röpködnek egyik virágtól a másikig. Teszik a dolgukat.

Fotó: SZ. PÖRDY MÁRIA

BÖRÖCZKI MIHÁLY

VISSZALAPOZÓ

1.

Kiszakadtam, mint ecsetből a festék,
mint nyárutói vágyakból az esték,
bár nagy időm volt jó örömet élni,
az Isten átkát emberölbe kérni,

és betűk döngtek, tollamat keresték,
azt akartam, hogy utánam eresszék,
mert írásjelet tudtam grammra mérni,
és futottam a csöndet utolérni.

És jött is a csönd betűk garmadával,
rám ripakodott, ahogyan az rávall,
így azt se tudtam járok-é, vagy állok,

s míg átestem a múltba sánta lábbal,
a föl is, le is megküzdött magával,
így nem emlékszem - hegy volt az, vagy árok?

2.

Kenyeret szegett nagyapám a késsel,
de nem boldogult a betűvetéssel,
már ettem volna, nem maradtam veszteg,
ő kés hegyével húzott rá keresztet,

és mint ki egész életében térdel,
úgy tisztelte az áldást szép kezével,
és tudta, hogy a kenyér azért reszket,
hogy jusson száj majd mindegyik szeletnek.

Oly idegen volt neki minden írka,
a kenyér alját mégis teleírta,
majd maga alá rendezte a széket,

a nagyanyám meg merte, ahogy bírta,
én most írom le hófehér papírra,
hogy mennyből szakadt akkor ránk az étek.

3.

Ma süt a nap és senkit nem vigasztal,
hogy ki mit kezd az elmaradt tavasszal,
hogy kéket bólínt nagyapám egére
az új évezred áprilisi vége.

Már nincs meg az a régi deszkaasztal
a kés hegyére tűzött pillanattal,
de toll akad a kisgyerek kezébe,
én ráteszem a föld ütőerére,

és kenyeret sütünk a nagyanyámmal,
a kemence már izzítva parázssal,
a sütőlapát nyelén tenyér fénylik,

és úgy törődünk ezzel a világgal,
hogy eljuthasson barna illatával
a frissen sült kenyér egész az égit.

4.

Ráemlékszem a hosszú testű nyárra,
az aratásra, kék illatára,
a tarlót meztélábammal takartam,
s mint havon a sí, úgy csúszott a talpam.

S míg nagy erővel végre-valahára,
fölmászódtam az asztal magasára,
azt tettem, amit hunyt szemmel akartam,
s a kék égboltot ujjammal kapartam.

Az én szememnek minden óriás volt,
a nyári Nap is sárga tűzzel lángolt,
a szabadult nap alig kapott véget,

bár éjszakám a dunyha alá rámolt,
a kora reggel újra összetákolt,
és minden álmom lélegzőnek ébredt.

5.

Apám, naponta szögecs betűt adtál
a kettőnk által tákolt gyalupadnál,
a dallamot muszáj volt megszeretnem,
hisz benne volt a kalapácsnyeledben.

És csöndre közben mindig úgy fakadtál,
hogyan szebb volt az a leggyönyörűbb dalnál,
és szólt a ritmus egyre-egyre szebben
a kezed alatt hajlongó lemezben.

Ha ketten voltunk, friss tojást sütöttél,
alig futotta nálad néha többnél,
de úgy örültél, nem is vetted észre,

hogyan sárga ízű pillanatból jöttél,
s a fakanállal oly vígan pörögtél,
hogyan fodrozott a serpenyő szegélye.

6.

Ettem levest, pirított kenyérkocka
merült a forró paprikás habokba,
de egyszer-egyszer néha disznót vágtunk,
mert teli zsírosbödön volt az álmunk.

A zsíros kenyér fehér tarajokba
ropog, kenődik most is verssoromba,
így teljesíthető volt napi vágyunk,
csak állandón új falatra vártunk.

A petróleum lámpa fénye mellett,
ahová az a megkent kenyér kellett,
olvastam össze először betűket,

és láttam, hogy vall két betű szerelmet,
hogyan anyám bízta rám az anyanyelvet,
és ceruzáim végtelen hegyűek.

7.

Ám mit tehetnék, ha előttem ott megy,
mit életemben nem fogalmazok meg,
töröm magam és írom újra-újra,
már minden dolgos ujjam ezt tanulja,

s a világ így is úgy is egyfelé megy,
s kit érdekel a nulla meg a még egy,
és valljuk be, kis magunk mögé bújva,
a dudás is a régi dudát fújja.

Így aztán mindegy, mit ront el a dőre,
kis bolygónk bőszen bandukol előre,
a fontos, hogy te jókor lélegezz fel,

a fákat, szőlőt évente vágd tőre,
s ne törődj vele, mi lesz majd belőle,
a magyarázat megérkezik egyszer.

KOOSÁN ILDIKÓ

Batumi, Botanikus Kert

*(Kaukázusi hegyoldalak délszaki
növényekkel, Grúzia)*

Mikor ott jártam, kék hortenziák
bokrosodtak minden árokszálon,
a Kert sarkig tárta díszes kapuját,
délszaki illatot gőzölgött serényen,
bódított a selyemakácfa-virág,
érinthetetlen leánytestű bokrok,
mimózák fordultak a Nap felé,
a tűzliliom fénykoronát hordott,
egyetlen cél volt, csupán az életé:
kiteljesedni idegen ég alatt az
ösztön, a gén, az adott pillanat
Fekete tengeri bűvös éghajlatában;
Máig őrzöm, amit a szó, a csend
váratlan hoz elém, s ha emlékezem,
újra ott vagyok; látvány a tengeren:
parttalan víztükre titkos nyiladék,
híd feszül rajt', fényrajzolt, s az égen
a lebukó Nap óriástányérja ékszer,
(giccs a javából), ködbe vész egészen,
miközben az alkony kihátrál a tájból.

Forrás: Koosán Ildikó Facebook oldala

DUDÁS ÉVA

Az álarc

Hamis álarcot hordok régóta,
Ne less, ne láss kancsal, rút külvilág,
Rejtekem a sok bús, ódon óda,
Mit azért írok, hogy a sok sebet,
amely húsomba mélyen belevág,
ne lássák, nem kell, hogy koldus kegyet
gyakoroljon a kétszínű világ.
Ne sirasson ellenség, jóbarát,
nem kell nekem az árva, gyáva könny,
álarcot hordok, mint egy nagykabát,
úgy takar ez a maszk, mint talmi gyöngy
fedi el hervadó szépség nyakát.
És ha alóla, mint bűvő patak,
titokban kicsordul egy ezüst könny,
– titkos tanú – nyoma itt nem marad,
zeng, zajong, zsibong a vad maszkabál,
a könny-patak tengerré nem dagad,
éjfélkor egy fantom majd arra jár.

Mint híres halott a viaszmaszkját,
úgy viselem én is megkövülve,
csak te látod szám pajkos mosolyát,
vagy keskeny vonalát meggörbülve,
tenger bánat van ott összegyűlve,
álarcom meghagyom, nem vetem le,
megszoktam: vigasztaló, hű barát,
egyszer, ha eljössz, megkérlek, te vedd le,
mint vágyott testről a fölös ruhát,
s arcomról, mit eddig maszk fedett be,
lemoshatod a csillagok porát.

AMBRUS JÓZSEF

Menyus

Sorkatonai emlék 1971-ből.

Vörös Menyhért főtörzsőrmester a III. zászlóalj 3. századának szolgálatvezetője volt. Vezénylési tervet készített (*a feljebbvalóit is*), felügyelte a raktárt, intézte a beszerzéseket, selejtezt, mosatást, tisztacserét és még nagyon sok mindent, több évtizede, ugyanazon a helyen. Mindenkit ismert, mindenhova bejáratos volt. Megjelenése, mozgása roppant katonás. Rendkívül jól bánt a karddal, ezért díszelgéseken az ezred csapatzászló kísézője. Érdekesség, hogy az ezred parancsnoka egykoron, sorkatonaként, az ő beosztottja volt. Fordult a kocka, de a kölcsönös tisztelet megmaradt. Marcona külseje csavaros észt, higgadt gondolkodást és végtelen emberséget leplezett. Vérbeli hivatásos katona, aki – „fehér hollóként” – úgy is gondolkodott. Sokat köszönhattünk neki. Íme, egy emlékeztető eset!

Egy csendes nyári este, az ezred ügyeletes tisztje (*aki munkaidőn kívül a „legfőbb főparancsnok”*) ellenőrzést tartott a századánál. No, nem a szokásos módon, s ez okozott is némi galibát. Nem sokkal a takarodó után egyedül, a fal mellett lopakodva, katonához illően cserkészte be a leendő áldozatokat. A folyosóra lépve a szájára tett ujjával intett csendet a meglepett naposnak. Nem ő volt a célpont. A századparancsnoki irodából kiszűrődő fényt látva, nagyobb fogásban bízott. Előhúzta a szolgálati pisztolyát, majd ahogy a filmekben látni, az ajtót belököve előreugrott és elkiáltotta magát.

– „Kezeket fel!”

A meglepett társaság ültében felkapta a kezeit, a bennük lévő kártyalapokkal együtt. Kínos csend, az őrnagy arcán diadalittas vigyor.

– „Senki nem mozdul!”

A szekrényhez lépve kihúzott egy mappát és belepillantott. Valószínűleg megfordult a fejében, hogy most nagyobb vadat is leteríthet, mint ezek a pitiáner kártyások. Ez már a századparancsnok szintje. Az ébersége, feszes szolgálatellátása növelheti egy soron kívüli előléptetés esélyét, B. századost meg amúgy sem igen kedvelte. Fogta az iratokat és szó nélkül távozott.

Az irodának „fa lakattal”, pecsétviasszal kellett volna lezárva lenni, senki nem tartózkodhatott volna bent. Nem derült ki, mit vitt el, de nyilván valamilyen „titkos” kategóriába tartozót, mert a helyzethez illően, az lehet a kezében az ütőkártya. Persze, nem valami világrengető jelentőségű titokra kell gondolni! Évek alatt alig változó kiképzési tervre, vezénylésre, amelyből megtudható, ki, mikor lesz szolgálatban, a századnévsorra vagy ezekhez hasonlóra. Mert ugye, az „ellenségnek” rendkívül megkönnyíti a dolgát, ha tudja, hogy az újoncok nem szerdán ássák a lövészárkot, hanem csütörtökön, a századügyeletes pedig nem Kis Péter, hanem Nagy Pál lesz. Nem beszélve arról, ha még az is tudomására jut, hogy kedden a harmadik szakasz biztosítja a laktanyaőrséget. Kész katasztrófa. ... Ezzel együtt, persze nagy volt a baj. A szolgálati szabályzat egyértelműen határozza meg dolgokat. A „T”-vel megjelölt anyag titkos, függetlenül attól, mit tartalmaz, tehát annak megfelelően kell kezelni!

Reggelente, a századügyeletes kötelessége volt az éjszaka történeteiről jelentést tenni, ami általában annyi volt, hogy esemény nem történt. Ez, most nagyon kellemetlenné vált. Hatszor kellett volna elmondania az esetet (*az elsőként érkező tiszthelyettesnek, tisztnek, a szolgálatvezetőnek, a saját szakaszparancsnokának, a századparancsnok helyettesének és a századparancsnoknak*), de egyszer sem jutott a végére. Felbolydult a méhkas. Sápadt arcok, kérdések tömkelege.

–„Mikor? Hol? Meddig? Kik voltak? Nem vették észre? Aludtak? Pia volt? Mit vitt el? Hol volt a napos, az ügyeletes? Nem figyelmeztették? Fogdában vannak? Ki tudja még?” ...

Mindenki mindenkit letolt, kibúvót keresett. ...

Megérkezett a századparancsnok, B. százados. A gyülekezetet látva, rögtön tudta, hogy valami nem stimmel. Már a lépcsőfordulónál harsogta.

–„Ügyeletes!!! Ne cifrázza! Jelentsen!”

Az, ismét hozzáfogott. Kissé zavarosan, de elmondta a lényegét. A parancsnok közbeszólásait és arcának pigmentálódását látva, a jelentés végére mindenki elsunnyogott onnan. Ő, teljesen kikelt magából. Az egyébként is köpködő, parasztozó stílusából kizökkenve, magából kikelve ordított.

–„Ezek nem katonák! ... Brigantik! ... Fegyelmezetlen csürhe! ... Egy rühes banda! ... De majd én megfegyelmezem őket! ... Hol vannak a parancsnokaik?!!! ... Erre tanították őket?! ... Miért nem rúgták szét a valagukat?! ... Azonnal jelentkezzenek nálam a bitangokkal együtt! ... Az összes rajparancsnok, szakaszparancsnok kihallgatásra! ... Azonnal!!! ... Süketek, vagy nem értik?! ... Mindet megfenyítem! ... Lecsukatom!!! ... Aki pátyolgatja őket, az bűnrészes! ... Nem fogok senki helyett a börtönbe kerülni! ... Engem ilyen szarháziak nem tehetnek tönkre!!! ... Belszolgálat!!! ... Ügyeletes, naposok hozzám! ... Maguk meg mit csináltak?! ... Vakargatták a seggüket, vagy beálltak kibicelni?! ... Tartották a markukat az apróért?! ... Jelentsék, ne csak tátogjanak! ... Összejátszottak velük! ... Cinkosok!!! ... Hogy néznek ki?! ... Szerelvényt igazíts! ... Ez nem szolgálat, ez egy rakás szar! .. Még az se, mert az legalább kemény. Katonaruhába bújtatott fos! ... A saját parancsnokukat nem veszik észre! Mit csinálnak, ha az ellenség jön?!!! ... Lottyadt pöcsök, nem harcosok! ... Hol az írnok?! Az a gengszter, a főbűnös! Megbilincselve hozzák ide! Kitaposom a belét!” ...

Mivel a katonatisztek zöme nem az ékesszólásáról volt híres, következett még egy nyomdafestéket nem tűrő jelzőkkel tarkított monológ, melyben kifejtette az érintettek és őseik anatómiájával, szexuális életével, a fogantatással és az élet más fontos és kevésbé fontos kérdéseivel kapcsolatos álláspontját, ám ekkor megjelentek a folyosón a „kártyások” a feletteseikkel.

Tekintélyét demonstrálandó, az irodájába vonult és berendelte őket. Csakhogy nem fértek be, annyian voltak. Ez még inkább felbosszantotta. Kizavarta a rajparancsnokokat, a többiek kétoldalt felsorakoztak. Az arca a vörös és a lila közötti színtartományban ingázott. Kereste a szavakat a következő fejezethez, de ekkor megjelent Menyus. Letett az asztalra egy pisztolyt és csak annyit mondott.

–„Tessék, itt van.”

Az előbbi szederjes arc falfehérré vált. Rádöbbenhetett, hogy itt már az előbbieknél sokkal súlyosabb dologról van szó. Valósággal felbődült.

–„Mindenki kifelé!!!”

A megszólítottak pánikszerűen menekültek, még az ajtót sem csukták be, de ez akkor már senkit nem érdekelt.

–„Mi ez, Menyus?!”

–Az EÜTI (*ezredügyeletes tiszt*) pisztolya

–Te elloptad a szolgálati fegyverét?! (*A fegyverlopásért vagy jogtalan birtoklásért, alapesetben is több éves börtön járt, ráadásul szolgálatban lévő személy sérelmére!!! ... Hajaj! ...*)

–Dehogyan loptam! Telefonálj neki, hogy itt hagyta!

–Mégis, hogy képzeled?!

–Azt mondtam, telefonálj!

–Azt már nem!

–Miért nem?

–A hadbíróságra küld! Börtönben fogunk elrohadni, mind a ketten!!!

–Micsoda? A saját pisztolyával lövöm le!

–Jaj-jaj, Menyus! Még nagyobb bajt hozol ránk!

–Értsd már meg!!! ... Nagyobb szarban van, mint mi! ... Gondold végig! ... Meg tudja magyarázni, hogy szolgálat közben elhagyta?!

–Menyus! Menyus! Az Isten verjen meg! Te akcióztál! ... Engem ne rángass bele!!! ... Hívd föl te!

–Ne majrézz már! ... Gondolkodj! ... Megy az idő!!! ... Mindjárt nyolc óra!!! ... A bűdös francba! Mindig, mindent nekem kell csinálni!”

Morgott még valamit, aztán visszazökkent a megszokott kerékvágásba. Füléhez emelte a kagylót, tárcsázott. Az írnok vehette fel, mert kis szünetekkel a következőket lehetett hallani.

–„Szólj a főnöködnek, hogy sürgős!” ...

Katonásan kihúzta magát, határozott hangon ismét megszólalt.

–„Őrnagy elvtárs, Vörös Menyhért főtörzsőrmester jelentkezem!” ...

–„Jelentem, találtunk valamit.” ...

–„Úgy gondolom, tudnia kell róla, mert az ön szolgálati ideje alatt történt.” ...

–„Nem szeretném, ha a jelentésünkben különbözőképpen szerepelne. A száma: PA.....”

...

Itt hosszabb szünet következett, vélhetően leellenőrizte. ... A beszélgetés hangnemet váltott. ...

–„Van ott valami papír, amit meg én szeretnék elhozni! ... Akkor írhatom, hogy az éjjel, esemény nem történt? ... Értettem, azonnal indulok!” ...

Egy mappába téve a hóna alá csapta a pisztolyt, és gyors léptekkel elindult. Pár perc múlva az iratokkal tért vissza. Letette az asztalra, s csak ennyit mondott.

–„No, Sándor, ezt megúsztuk! De most már hallgassunk róla, mint az a bizonyos dolog a fűben!!!”

Az ügy lezárult, nem is emlegették többé, fenyítés sem történt. Igaz, az érintettek a következő hónapokban folyamatosan adták a szolgálatot, a laktanyát meg csak a terepfoglalkozások alkalmával hagyták el, de hát a szolgálat vezénylés kérdése, a jutalom pedig csak adható. ...

Az eset utáni nap reggelén, a szolgálatvezető egy – akkoriban nehezen beszerezhető – üveg márkás konyakot talált az asztalán, amiről természetesen senki nem tudott semmit. Valamit viszont érdemes végiggondolni, mert az eset felér egy helyzettanulmánnyal! ...

Szerencsés nemzedék vagyunk, mindmáig elkerültük a háborút. Ha ebben a szituációban mindenki a saját bőrét próbálta menteni bármi áron, vajon mit tettek volna éles helyzetben? Akkor, ott, mi jelentett volna nagyobb veszélyt: az ellenség vagy a saját feletteseink? Hiszen az egész századnál csak egyetlen tiszthelyettes akadt, akinek a helyén volt a szíve és esze, aki tudta, mit kell tenni! ...

Igen, ő volt, a MENYUS!

PÉTER ERIKA

Lanzarote-n

A sziget

Tornászlányként hajlik
partjain a pálma.
Az óceán azúr,
a fövény fekete,
földje vörös-sárga,
a dűnék színpompás
cukorsüvegek,
ám mindent túlszárnyal
a lávakövek titokzatos
változatossága.

Napnyugta

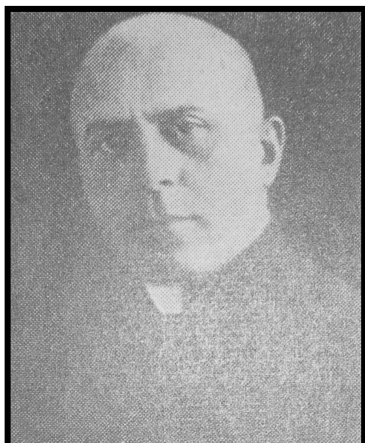
Nyugszik a nap,
sötétül a tenger,
fölröpül az ég
az öböl felszínéről,
torzulnak a Tejúttá
összeálló fények.
Morajlik a part
mintha fejem zsongna.
A ragyogás a horizontot
maga köré fonja.

Dzsiptúra

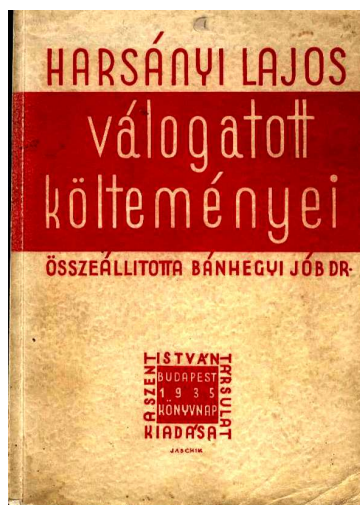
Jeltelen utakon
kanyargunk a dzsippel
átszeljük a Tűzhegyet.
Az út holdbéli vidékhez vezet.
A völgybe ágyazott, meszelt házak
fehér fogkrém-reklámok.
Messziről világítanak.

Egy szirtfok fölött
két számár száraz fűvet rágcsál.
Lui a dzsip-vezető almát hoz nekik.
Kedveskedik.
Nem hittük, hogy ekkora lelke van.
Visszafelé akkorákat döccenünk,
majdnem kirepülünk az ugráló dzsipből.
Mi nők az üléseken meg csak nevetünk, nevetünk.

ELFELEDETT KÖLTŐK

HARSÁNYI LAJOS
(1883 – 1959)

Wikipédiából, a szabad enciklopédiából:

Harsányi Lajos ([Nagyigmánd](#), [1883. szeptember 29.](#) – [Győr](#), [1959. november 2.](#)), költő, író, római katolikus pap, a magyar katolikus líra egyik megújítója.

A bábolnai gazdaság irodatisztjének fia és egy falusi kántortanító unokaöccse volt. A győri bencésekhez került gimnáziumba. 1899-ben a középiskola ötödik osztályába már a budapesti Tavaszmező utcai állami gimnáziumban iratkozott be. Kamaszként belecsöppent a fővárosi szellemi életbe. A következő két évben Esztergomban folytatta a gimnáziumot, ahol lelki vezetője [Prohászka Ottokár](#) volt. Mikor Győrben érettségizett, már tudta, hogy papi szolgálatba lép. Teológiai tanulmányait Győrben végezte, ugyanott szentelték pappá négy évvel később, 1907 júniusában. Utána győri székesegyházi hitszónok és a Dunántúli Hírlap felelős szerkesztője. 1920-tól rábapatonai plébános, 1921-ben szentszéki tanácsos, 1929-ben a győri székeskáptalan tiszteletbeli kanonoka. Miközben egyházi pályája felfelé ívelt, költőként, íróként is egyre elismertebbé vált.

<http://lexikon.katolikus.hu/H/Hars%C3%A1nyi.html> :

Harsányi Lajos, harsányi (Nagyigmánd, Komárom vm., 1883. szept. 29.-Győr, 1959. okt. 2.): kanonok, költő. - A győri és esztergomi bencés gimn. s a győri papnev. elvégzése után 1907. VI. 29: pappá szent. Széchenyi Emil gr. családjánál nev. 1908: Rábacsanakon és Szanyban kp., majd Esterházy Miklós hg. családjánál nev., velük hosszabb időt töltött Olo-ban. 1910: győri belvárosi kp., 1912: győri káptalandombi lelkész és szegyh. hitszónok. 1918: szegyh. sekrestyeig., 1921. VIII. 1: rábapatonai plnos, 1929: tb. knk., 1939: győri javadalmazás knk. és komáromi főesp. - 1921: a SZIA III. o-a, 1931: a Petőfi Társ., 1936: a Kisfaludy Társ. tagjává választotta. - ~ szövegével énekeljük a [Hozsanna](#) 17, 47, 158, 210, 225, 254, 283. énekét. - *M: Új vízeken* Versek. Bp., 1908. - *Az élet muzsikája*. Versek. Uo., 1909. - *Diadalmas halál*. Opera. 2 fv. Demény Dezső zenéjével. Uo., 1910. - *A napkirály*

rokona. Versek. Uo., 1911. - *Hagia Sophia*. Versek. Uo., 1913. - *A halálfejű pille*. Elb-ek. Uo., 1915. (Családi regénytár 90.) - *Legendák*. Erdős Renéevel és Sík Sándorral. Győr, 1916. - „*O beata Ungheria*”. Versek. Uo., 1916. - *Az óra egyet üt*. Reg. Bp., 1917. - *Toronyzene*. Versek. Uo., 1918. - *A gyermek Jézus Flandriában*. Írta Felix Timmermanns. Ford. Uo., 1920. - *A boldog költő*. Uo., 1926. - *De profundis*. Versek. Uo., 1927. - *A szt asszony*. Mo-i Szt Erzsébet életregénye. Uo., 1928. - *Szt Imre emlékkv.* Szerk. Tordai Ányossal. Uo., 1930. - *Az elragadott hg.* Szt Imre életregénye. Uo., 1930. - *A szervita-r. 7 Szt alapítója és új oltárképe*. Uo., 1930. - *Mi Cha El?* Versek. Uo., 1933. - *A nem porladó kezű kir.* Uo., 1933. - *Vál. költeményei*. Összeáll. Bánhegyi Jób. Uo., 1935. - *Túlvilági ballada*. Uo., 1936. - *Holdtölte*. Versek. Uo., 1938. - *Zúgó Márton*. Reg. Uo., 1937. - *Fejjel nagyobb mindenkinél*. Reg. Uo., 1940. - *Égi és földi szerelem*. Reg. Uo., 1941. - *Esteli körmenet*. Versek. Uo., 1942. - *Összes versei*. Uo., 1943. - *Doktor Orbis*. Dráma. Uo., 1947. - *Toronyzene*. Vál. versek. Vál. és előszó Rónay György. Uo., 1969. - 1918. VII–1920. VII. 8: a győri *Dunántúli Hírlap* c. napilap fel. szerk.-je. - Betűjegye: H. L. (Egyh. Közl. 1914). T.E. *SZIA tagajánl.* 1921:8. - *Magasi Artúr*: ~. Esztergom, 1933. (Klly. Bencés Főgimn. Értes.) - *Bánhegyi Jób*: ~ költ-e. Pannonhalma, 1934. - *Soproni kat. alm.* 1935:82. - *Kisfaludy Társ. évlapjai* 1936:408; 1941:173. - *Sándor István*: A szt bölcsesség költője: ~. Szeged, 1942. - *MIL* I:441. (†1955!) Arck. - *Schem. Jaur.* 1947:130; 1968:214. (†kt. 2.) - *MÉL* I:678. (†okt. 3.) - *Lukács* 1974:227. - *MitB* VI:494.

„[Harsányi Lajos] Sík Sándor mellett a katolikus költészet legkiválóbb művelője ebben a korban; de lírájában a dogmatikus tartalom s a hirdető kijelentés sokkal kevesebb helyet foglal el...”

Belső világa misztikus: a lélek Istent kereső harcairól ír, de minden elvontság nélkül, oly érzékletes pompával, hogy esztétikai érzékünkkel fogjuk fel vallásosságát is. Isten túlvilági fényességét „napraforgó szemekkel” nézi, mint a tarka nyarú dunántúli tájat, amelynek palettájába szereti megmártani ecsetjét...

Vallásosságában nincs semmi apostoli igény, legfeljebb annyit hirdet, hogy az élet méltó teremtettségéhez, Istenhez. Ilyenkor életigenlése, optimizmusa kissé programszerűnek látszik, s haragosan kel ki az Ady-féle dekadencia: a halálvágy és a vér és arany dicsőítése ellen. Egyébként befelé tekint, védi magát bűn veszedelmeitől, s a világot is szeretné megóvni minden rossztól...”

(VÁRKONYI NÁNDOR: *Az újabb magyar irodalom 1880–1940*, Bp., 1942, Szukits kiadás, 221–222. o.)

A verseket az eredeti írásmód szerint közöljük. [szerk.]

ELFELEDETT KÖLTŐK – HARSÁNYI LAJOS

Új vizeken

Kristály vizeken tör előre a sajkám.
Hullámain eszmetüzek gomolyognak, égneek.
Hajósmese, nád, a najád dala zeng:
De a víz tükörén ragyog arca az — Égneek.

Ide látszik a messze magyar hegyek orma.
Örökös nyugalomnak a csendje köröttem.
Nagy gyász dalolója, bűvárcsiga: én
A bús magyar örvény mélyiről jöttem.

Nem kell nekem bronzaranyos palota.
Siromat se virág, csak a fű ha benője,
Cím nélkül az új vizeken vagyok én:
A szent dalolás örökös szeretője.

Ballada a hétfejű sárkányról

Előjött barlangjából
A szörnyűséges sárkány.
Elnyel az első fáról
Egy sárgatollú sármányt.
És sírni kezdett nyomban
Kilencszáz zsenge bárány.

A kertekben letépett
Egy nyílra kezdő rózsát.
Sárgulni kezdett nyomban
A fű, a rét, a rónák.
A rengeteg nagy erdő
Rémülve szórta lombját.

Kiment a hímes rétre.
Ott bömbölt és barangolt.
Ivott a vadvirágos
Kanyargó kék patakból.
És nyomban eltűnt minden
Víz a hűvös kutakból.

A száraz öregasszony
Sovány kenyéren böjtölt.
A szörny elkapta sötét
Falatját a kötőből.
És nyomban eltűnt minden
Kerek kenyér a földről.

Az erdő mellett elnyelt
Egy apró kecskepásztort.
Siratta apja, anyja,
Ült jajveszékes gyásztort.
És attól kezdve mindig
Temetni járt a kántor.

Két tollas, kardos csendőrt
Az árokpartra vágott.
Iszonyú karmaival
Piros torkukra hágott.
Felfalja velük nyomban
Fel, az egész világot.

És ugrott vad haraggal
A toronynak, mely márvány.
De akkor felujjongott
Kilencszáz zsenge bárány.
Mert a torony kemény volt
És attól – felfordult a sárkány.

Hold: ezüst csipkebölcső

A háztetőn, zsoltárban elmerülve,
Egy ember áll. Szorongva néz a Holdra.
Csillámlik a Holt-tenger messze fodra.
Felharsan egy-egy pásztor méla tülke.

A házban sáfrány-fényű mécs világol.
Jós asszonyok figyelnek a nagy ágyra,
Hol Anna asszony fájdalom közt várja
Egyetlen magzatát az éjszakától.

A nagy hegyek térdelnek és figyelnek.
Imát susog mindenki: agg s a gyermek.
Néma a nagy karámok tulka, ökre.

És ím a Hold, mint ezüst csipkebölcső,
Angyalsereg közt lángra gyúlva följö,
Benn Isten lányát most hozzák a földre..

ELFELEDETT KÖLTŐK – HARSÁNYI LAJOS

A napkeleti mágusok

Sas-orrú agg. Nagy bíbor-tiarával.
Mazsola-szem. Sok citromsárga ékszer.
Fehérkesztyűs kezével ölt elégszer.
Most aranyat nyújt s térdelni nem áttall.

A másik barna. Holdszínű köpenyén
Úgy árad szerte édes ámbraillat,
Mint mikor szél kapormezőket ringat.
Most ő is térdel és kezében tömjén.

A harmadik, a fekete király,
Fehér mosollyal néz. Mirrhát kínál.
A turbánján retekpiros tollforgó.

Az ég káprázatos: arany és bordó.
De Mária most nem lát semmi mást,
Csak gyermekét, az ács szegény fiát.

A falu télen

Fehér bundában jött meg a december.
A háztetőkön méteres a hó.
Van hangos öröm, ujjongás, hahó.
Havat lapátol vígan minden ember.

Most elhagyott a csősz rideg tanyája.
A Nap az égen: mint a sárga réz.
Egy csengős szánon boldogan karéz
A tisztartóék kisebbik leánya.

Nagy hó-csatákat vívnak a legények.
Csörömpöl egy tört ablak fönn a placcon.
Kinyelvel rájuk mérgesen az asszony.

A kútról szőke lány szalad sikongva.
Nyomában víg legény hangos hahóval.
A kapuban agyon mosdatja hóval.

Dzingiz khán ellen

Nekem nem hősöm Dzingiz, ama bal khán.
Turul, fehér ló, parszi ős, hiába.
Én nem megyek vissza Lebediába.
Nem kell Kelet. Utálatos a Balkán.

Pitt se mintám, az aranykezű angol.
A Nyugatért se rajongok hevülten.
Csillárjai alatt sokszor csalódva ültem.
A gyarmat sorsa keserűn lehangol.

Nem megyek innen se jobbra, se balra!
Itt ismerek egyedül önmagamra.
Fölöttem őrt a Kárpát íve álljon!

Királyom se lesz soha senki jött-ment.
Nem hordok selymes, fordítható ködment.
Ez a hazám s a Gyermekek a királyom.

A taps ellen

Tömjént tömegetől el ne fogadj soha!
Tapsot ne várj s ha harsan, fuss előle!
Drága a bére a nép kegyének
S hirtelen elmúl.

Kerüld a város lélekölő zsváját!
Színes kalitka rabja ne légy, mikor a
Falun szelid hajlék kínálja
Enyhe nyugalmát.

A festett kép csak árnya a festhetetlen
Természet élő téreinek, hol áldott
Törvény szerint zsendül a roppant
Egyszerű élet.

Magányban élj! Birkózz meg vágyaiddal!
Bálványt kerüld! Csak pár barát övezze
Tornácodat! S legyen mindenkor
Istened egy csak!

ELFELEDETT KÖLTŐK – HARSÁNYI LAJOS

Vissza!

Ember, ki ülsz modern acéltoronyban
S az éter láthatatlan drótjain át
Figyeled a világ iszonyú kínját:
Hová rohansz, mondd?

Eláll a szívverés a szörnyű hírre,
Hogy összeomlás előtt áll sok ország.
Most pecsételik Európa sorsát.
Hová rohansz, mondd?

A sín-zeppelin örült üstökösként
Ki akar futni e kerge világból.
Tört roncsokon apa fiakat gyászol.
Hová rohansz, mondd?

Elűzted a királyokat kevélyen.
Magad intézed magad s néped sorsát.
Nos, boldogabb vagy? Boldogabb az ország?
Hová rohansz, mondd?

Az tán a baj, hogy a kor mozdonyánál
Öreg emberek állnak régi füstben
És kisiklik a mozdony agg kezükben?
Hová rohansz, mondd?

Hogy két vad szomszéd nem tud összeférni,
Azért legyen a földteke tébolyda?
S meneküljünk el róla mind a Holdba?
Hová rohansz, mondd?

Hát nincs a földön már tenyéryn timer hely sem,
Hol nyűtt idegünk elpihenne szépen?
S mint gyermek alhatnánk Jézus nevében?
Hová rohansz, mondd?

Jó volna lenni hús havason pásztor!
Ki kecskét őriz s édes tejét issza!
Jó volna futni vissza, vissza, vissza!
A multba, vissza!

Üzenet Ovidiusnak

Most biztosan lobog ruhád a szélben,
Amint ott állsz a Pontusnál mogorván.
A tornyos hullám mennydörögve csapkod
S a tengerről rád orgonáz az orkán.

Most biztosan Rómában jár a lelked,
Ahol napfény van s Júlia a kertben.
A lugas alján zöld bor színe csillan
S egy patricius felnevet rekedten.

Rólad beszélnek, ki egy sziklafoknál
Állsz, száműzött és egyedül busongó.
Múlik az élet. A párkák kezében
Nem áll meg a gyors és kegyetlen orsó.

Múlik az élet és hiába nézel
Nyugat felé. Betel rajtad a végzet:
Szerelmet, békét, otthont, mindent elveszt
Kit az istenek költővé ígéztek.

ELFELEDETT KÖLTŐK – HARSÁNYI LAJOS

Pantheon

Most épül a kilencedik világcsoda: a Pantheon.

Először eltemetik majd belé a víg királyokat.

Nem bánja senki.

Aztán a koldusokat és hirhedt mákvirágokat.

Nem bánja senki.

A méltóságos rendeket a griffes címerekkel

Nem bánja senki.

A gótikát, mely tornyaival felhőkig meredt fel.

Nem bánja senki.

Az aranyat, e vérszívó, fekete lelkű sárkányt.

Nem bánja senki.

A kispolgárt, e szűkfejű, zsíros bundájú bárányt.

Nem bánja senki.

A nagy tolvajt, ki országok szemét kilopta.

Nem bánja senki.

A katonát, legyen huszár, tüzér avagy pilóta.

Nem bánja senki.

A kisdedet, kit egykor véres Tajgetoszba dobtak.

Nem bánja senki.

A zseniket, akik púposak és sterilek voltak.

Nem bánja senki.

A pisla mécsset, mely az éjbe hívogatva integet.

Nem bánja senki.

A paripát, mely boldog, csengős szánokat repített.

Nem bánja senki.

A romantikus parkokat, szelíd, csendes nyugalmat.

Nem bánja senki.

A falut, hol dönögtek gőzös parasztlakodalmak.

Nem bánja senki.

A csökkenő tűzű Napot. Az ostyaszínű Holdat.

Nem bánja senki.

A költőket, kik szívárvány után loholtak.

Nem bánja senki.

Vassá mered és apró, szürke szegfej lesz az ember.

Eltűnnek a hegyek. Kiszárad és sportpálya lesz a tenger.

S a világ-gép duhog. Az ember-ész hatalmát zengi.

Csak Istent nem tudják soha a Pantheonba tenni.

(Harsányi Lajos *Válogatott költeményei*. Összeállította Bánhegyi Jób Dr., Budapest, 1935, Szent István Társulat.)

Tavaszi kert
MOSONYI KATA fotótárából

SITKU RÓBERT

Merőleges párhuzamosság

Mielőtt kikopna
a fény a szememből
és nem csalnám magam
többé a reménnyel,
és vízként kifolyna
minden a kezemből,
számot kell, hogy vessek
ezzel az egésszel.

Hogy mi az igazság,
itt nem tudja senki,
találgatás van vagy
vaskalapos dogma,
és nem tudunk úgy egy
mély levegőt venni,
hogy egyetlen dolgunk
kristálytisztá volna.

Elvek mentén élünk,
s ideológiák
súgják, mondják, hányják,
hogy hogyan kell élni;
soha nem vagy gyerek,
soha nem vagy diák;
semmit nem tudsz meg, csak
azt, hogy hogy kell félni.

A társadalom egy
mesterséges világ,
egy hamis biztonság
az ismeretlenben,
és túllépni rajta
teljességgel kizárt,
míg vér csörgedezik
az érrendszeredben.

Élhetsz akárhogy,
hihetsz akármit,
semmi nem mutatja,
hogy te vagy a mérce;
véletlenül bízhat,
hihetsz a semmiben;
minden tudás bezár-
hát ennyivel érd be.

A mindenség hallgat,
körben a közöny ül,
törvényeit semmi
nem változtathatja;
az ember meg zajong,
ezt hagyja örökölni;
bohócként, amivé
magát változtatta.

Örök egyedüllét
lohol a nyomunkban,
s mi valláshoz, hithez,
kultúrákhoz futunk,
s míg kívül keresünk,
gombóccal torkunkban,
önmagunkon belül
sehová sem jutunk.

Az érdek az úr itt,
történelmi pózban,
a szükségleteket
régén megtagadva –
de az étel íze
miért esne jobban,
ha a fémkanálról
átváltok aranyra?

S míg a társadalom
önmagába poshad,
szükséglet és érdek
moslékába merül,
nem érdekel senkit,
mert mi hasznót hozhat,
hogy apróka bolygónk
a semmiben repül.

Minden felépítmény,
struktúra és rendszer:
elmekitalálmány,
csak kollektív tudat –
s minden, amit régen
kitaláltak egyszer,
darabokra hullik,
nem talál kiutat.

Amit tegnap hittél,
mára nevetséges,
amit holnap hiszel,
ma még hihetetlen;
ami tegnap szűk volt,
holnapra már széles,
s eltévedsz lassan a
sok-sok ismeretben.

A kultúra sem ad
semmire se választ,
csak azt mondja, hogy állj
be te is a sorba,
és kulturált legyél,
elvárást ne támassz,
míg új nemzedékét
sorjában kihordja.

Boldogságot adhat
a szükségszerűség,
a magát ellátó
állatok közönye?
Kell, hogy leláncolja
az embert a hűség,
ha a változás az
egyetlen öröme?

Kell a társadalmak
világként pózoló,
egyetlen vihartól
széthulló faváza,
ha az ember, aki
józan gondolkodó,
úgy érzi, hogy abban
magát megalázza?

Körbevesz mindent a
természet közönye,
születés és halál:
neki az egyre megy;
hallgat a mindenség,
s számára öröm-e,
ha egy pók hálója
csendesesen megrepeg?

De érdekel bármit
életben tarthatnak;
vallásokat, hitet,
kapaszkodva bele-
tudhatnánk már pedig,
hogy az ősz a fagynak
átengedi magát,
nem felesel vele.

Milyen kultúra az,
ami azt tanítja,
hogy erkölcsös légy és
derék állampolgár,
közben a gerinced
törésig hajlítja
és arra kényszerülsz,
hogy hazudj, ha szólnál?

S milyen kultúra az,
ahol minden ember
azt teheti csak, hogy
meghasadva éljen,
mert nemes eszmékkal
kiszúrt, vaksi szemmel
kell elviselnie,
hogy tűrjön és féljen?

Halálig társunk a
gondolkodni tudás
és mégis annyian
magányosak lesznek,
mert számukra jobb a
tényektől elfutás,
csak meg ne változzon
az, akivé lettek.

És egyetlen társunk
is elárul olykor,
magába ragadva,
felszámolva magát;
mert bebizonyítja,
hogy hiába trónol,
ha nem leli sehol
önmaga anyagát.

Ezt a világot csak
az tartja életben,
hogy nem tudsz, elfogadsz,
és megszokod, hogy van;
hogy asszimilálódasz
az érthetetlenben,
s életet adsz neki
minden mondatodban.

A szavak világa
a világ otthona,
az embernek abban
soha nem volt helye,
s a felfoghatatlant
szűk gyeplőre fogta
azzal, hogy eszmékkal
tömté telis tele.

A megérthetlent
úgy cserélte másra,
hogy új világokat
teremtett helyette,
s érdekeit fedte
a szükséglet máza
vagy vallást ültetett
a vaksi fejekbe.

Elbírja az ember
a felfoghatatlan,
értelmén túlnyúló
létezése súlyát,
ha súlytalansága
őrzi, mint egy katlan
és szemébe nevet,
ha bármin is túl lát?

Meddig képes tűrni,
hogy nem tudhat mindent
– pedig talán nem is
tudna élni vele –,
míg magából farag
rejtvényt –és nem istent!– :
hagyni kell keresni
vagy törődjön bele?

Ha a folyóba dobsz
egy követ vagy ágat,
a víz felszínén az
hullámokat ver fel,
s növekvő gyűrűjük
messzire elvágat,
míg a víz legvégül
minden fodrot elnyel.

Súlytalan életünk
apró hullámraja
meg sem látszik talán
semmiféle vízen –
saját hullámaim
önmagamban tartva
próbálok létezni
ebben a semmiben.

Okát már nem látom,
célját már nem hiszem
semminek, amiről
valaha beszéltek;
akár a víz is – mi
megegyezünk, igen – :
magamba fogadok,
magamba enyészek.

Hogy mit dobtak bele
a víz sem kérdezi,
de mindent elfogad
feneketlen gyomra;
van, amit örökre
rejtene mélyei,
és van, amit nem tűr
és máris kidobja.

A szememben talán
még pislákol a fény,
mert akárhogy is van,
még mindig ott látom.
Magát csalja, akit
megragad a remény –
elnapolva látszik
az öngyilkosságom.

Megj: [Szilfa-Líra-Kávéház](#) Facebook oldalán 2023. január 14.

KULCSÁR TIBOR

Merengés a Duna-parton

Hajamban gaz szélfickók turkálnak,
hűvös még az esti Duna-part.
Ágain a bimbós kedvű fáknak a
tavasz már rügyeket fakaszt.

Valahányszor a magány a társam,
mindid-mindig erre visz utam.
Kószálok az esti félhomályban,
fények gyúlnak Ligetfaluban.

Idehangzik zsibongva a város,
míg köröttem a táj elpihen.
Halkan morajlanak a hullámok,
s árnyak ringnak a kéklő vizen.

Talán múlt századok véres átka,
népek könnye, vád, síró panasz?
Sír a folyó, és lenéznek rája
tanúként az öreg várfalak.

Vádol a múlt... De hagyjuk a múltat,
hadd pihenjen annyi vész után!
Játszi kedvvel ifjú szelek fújnak,
egy új tavasz ébred a Dunán.

S mint rég, anyám ringató meséit,
lány dalait most úgy hallgatom.
S úgy érzem, hogy a vén Duna mégis
újra ifjú minden tavaszon.

Forrás: Kulcsár Tibor: *Pogány imádság* 1965.

A költő jogörökösének, Kulcsár Zsuzsának engedélyével közöljük a verset [szerk.]

[https://hu.wikipedia.org/wiki/Kulcs%C3%A1r_Tibor_\(k%C3%B6lt%C5%91\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Kulcs%C3%A1r_Tibor_(k%C3%B6lt%C5%91))

ÖTVÖS NÉMETH EDIT

Halálos csend

Csöndet hozó éji sírkert,
gyertya szíve gyöngyöt ont,
száz fakó arc színt nem visel,
kút kávján ördöggyom.

Mennyi sírás, mennyi könnycsepp,
mennyi bánat szerteszt,
árad patak, folyó fakad,
véráztatta szemfödél.

Reménytelen a reményben,
kitörni a káoszból,
puska ropog kint a téren,
öröklétű álmot bont.

Vágyódás

Nem akartam én oly sokat
pillekönnyű halk álmokat
csendet ami zajtalan jár
döngölt padlót tiszta szobát
lelket ami lelkeimmel sír
körtáncot jár amennyit bír
megtart engem erős válla
nem csúszom le a mély sárba
ha beesem kihúz onnan
letisztogat apró gonddal
megfürdet a tekintete
ébren tart hogy higgyek benne.

Mert szeretlek

Akarom a kedvességed,
akarom a csenedet,
akarom mikor a pillád,
csakis nekem integet.

Akarom a kívánságod,
teljesítem, hát kérjed,
Orionnak fényes övét,
most szeretnéd ? Letépjem ?

Akarom, ha nyugodt arcod,
lángra lobban dühödten,
látom mikor megszelídülsz,
odaát a tükörben.

Akarom a szavad selymét,
rám borulni perzselőn,
az sem baj, ha néha ezért,
megfázom a hegytetőn.

Akarom a bársony puhát,
akarom a ritmusost,
akarom a lélegzeted,
kántálom a rigmusod.

PETHES MÁRIA

A szerelem művészet

lassan lejár az idényorgazmusok ideje
bezárnak a vadászatra alkalmas
zenés szórakozóhelyek
a közönséges vágy jeleit elmossák az esők

sosem növöd ki a kamaszkort
neked az összebújás csak szex
a folyamatosan változó nőkkel akik
zsigeri kedvességből beengednek intim zónáikba

rövid életű egynyári virágok tengerében
illúziókat mormolsz a Paradicsom kapujánál
megfeledkezel a vegytanról és nem törődsz azzal
mekkora magányt hagysz magad után

csak azért sóvárogsz
hogyan áldozataidból kipréseld a világot
leg híresebb parfümjét közben nem veszed észre
hogyan egyedüllétre ítélnék az öregségszagú éjszakák

nem döbbsz rá
hogyan a szerelem művészet
és kézikönyvében nem rólad nevezték el
a szabadságot vagy a kitárt lábak viktória-jelét

már nincs időd megtalálni az udvarlás ragasztóját
ami a lélekfoltozást szolgálná egy szeretetotthonban
ahol vastagbél problémáról megnövekedett heréről
beszélgetsz a hozzád hasonló lottyadt vén faszikkal

Megj:

Litera-Túra Művészeti Magazin , 2024. január 14.

Pethes Mária Facebook-oldala

JÓNA DÁVID

Altató

József Attila *Altató* című versére

Zümmög a Balázs, ahogy alszik,
álmában kékszemű a rét,
a bogár, a darázs a folyóban kenuzik,
felhőöltönyében pillant rá az ég.

A házon lévő cserép a dunna,
a szél az, ami sosem néz hátra,
a palotáknak épp kinő a lábuk,
zsebek kerülnek az ég télikabátjára.

A villamos viszont kúszik az estben,
az álomban szorgos az éjszakai járat,
halkan teszi, nehogy valakit felébresszen,
nem lenne rá igaz magyarázat!

Zümmög a Balázs, jó nézni, hogy alszik,
épp színes világban tévelyeg,
kis keze a párnába furakszik, gömbölyödik,
mint gubóban a mákszemek.

A távolságot szorozd néggyel,
a valót majd így kapod – de inkább aludj Balázs,
a világ tele feleslegességgel,
mint anya szerint a garázs.

Álmodj kisember, biztonságod ott leled,
a Te világodban minden szép történik, s ez a jó!
Legszívesebben én is ott lennék Veled,
s együtt nevetnénk azon, hogy piros a hó.

Grafika: ZSIGMOND ISTVÁN

Forrás: Jóna Dávid Facebook oldala

TÁTRAI S. MIKLÓS

Az elmaradt jutalom

A kisváros Tesco áruháza bőséges árukínálattal, olykor akciókkal, kedvezményekkel várta a vásárlókat. Az emberek szívesen látogatták. A parkolás nem okozott gondot a gépkocsival érkezőknek, de az autóbusz megállója sem volt messze a bejáratától. A nagy multinak nyilván nem az ötvenezres város adta a legnagyobb bevételt, de kiszámítható forgalma miatt érdemes volt fenntartani, és régi igazság, hogy aki a kicsit nem becsüli, az a nagyot nem érdemli. A Tesco a nagyobb haszon és nyereség érdekében üzlethelyiségeket adott bére az épületben, és úgy látszott mindenki jól jár. Az önkiszolgáló étterem tulajdonosa, vezetője és dolgozói ezt feltétlenül így gondolták, mert minden nap komoly bevételt könyvelhettek el, igaz, meg is dolgoztak érte. Az étterem nem volt hivalkodó, egyszerű és praktikus berendezése, tiszta, kellemes környezete miatt kedvelt hely lett, és nem csak a vásárlók körében. Érdemes volt a városból is kijönni, különösen annak, akit életkora miatt az autóbusz már ingyen szállított.

Az étterem féltizenkettőkor nyitott, addigra már 15-20 ember biztosan sorban állt, és folyamatosan jöttek a többiek is. Amália, az egyik pultos lány, óvatosan oldalba lökte Icát és szemével a sor vége felé intett. Alig hallhatóan suttogta: „Megint itt van az öreg!” Ica arra nézett és jól látta a kissé kopottas kabátban álló idős férfit, aki - mintha szégyellné magát – zavartan, szemlesütve állt a sorban és jött egyre közelebb. Amália úgy tett, mintha mással lenne elfoglalva, így az öreg Icához került, kérnie kellett.

– Egy adag rizst legyen szíves kisasszony, és ha lehet, tegyen rá kérem két kanál szaftot, de húst nem kérek. Tudja – sütötte le újra a szemét – az orvosom nem engedi.

– Hát, lehetni éppen lehet, de ... – harapta el a szót a lány, mert Amália finoman bokán rúgta és fejét rázva jelezte: hagyja az öreget!

Az idős férfi felemelte tálcáját és lehajtott fejjel elindult a pénztárhoz, de még hallotta a két lány sugdolózását.

– Most van itt harmadszor és mindig csak egy köretet kér! Biztosan nincs pénze, és nincs, aki főzzön rá.

– Igen, ez valószínű, én sajnálom! Magamban csak Géza bácsinak hívom.

Az öreg elmosolyodott egy pillanatra, majd visszatért fáradt, szomorú arca. Leült egy üres asztalhoz és lassan enni kezdett. Négy falatot evett, amikor egy fiatalember állt meg mellette, kezében tálcával, azon tányérok étellel. Udvariasan kérdezte leülhet-e, ami meglepő volt, mert több szabad asztal közül is választhatott volna. A csendes bólogatást beleegyezésnek tekintette és leült, szemben a férfivel. Néhány másodpercig nézte, majd meglepő ajánlatot tett.

– Kedves uram! Már tegnap is figyeltem önt. Ha meg nem sértem, kérem, fogadja el tőlem ezt az adag pörköltet, igazán jó szívvel adom!

– Ezért ült ide?

– Igen, kérem, fogadja el. Engedje meg, hogy bemutatkozzam: Kiss István vállalkozó vagyok.

– Hát, nem is tudom – szabódott az öreg –, igazán szép öntől. Szólítson Géza bácsinak. Nyugdíjas vagyok, egyedül élek. Szeretek ide járni az emberek közé, de szó ami szó, nagy lakomákat nem engedhetek meg magamnak. Köszönöm a pörköltet, elfogadom, bár nem tudom semmivel sem viszonzni kedvességét.

– Nem is kell, nem azért adtam, sőt! Ha már a véletlen összehozott bennünket, talán tudnék többet is segíteni. Maga a nagypapámra emlékeztet, szimpatikus nekem. Van egy tanyám a várostól nem messze, oda keresek valakit, olyan gondnok-félet. Vigyázna a házra, kicsit kertészkedne, amikor kedve tartja, és naponta egyszer megetetné az állatokat. Csirkéket tartok és néhány birkát. Lenne egy szobája, akkor jön, megy, amikor akar, ellátását biztosítanám, szerény fizetést is, ha megegyezünk! Mit szól hozzá?

– Nem hangzik rosszul. Kis panellakásban lakom, szívesen mennék kertes házba. Gondolkodnom kell az ajánlatán, de nagyon jól esik. Örülök, hogy vannak még ilyen emberek.

– Persze, persze, gondolom meg akarja beszélni a családjával, barátaival is.

– Nem kell senkivel megbeszélnem, egyedül vagyok. Ez egy hosszú történet, nem akarom untatni vele. A panelházban az emberek olyanok, amilyenek. Nem törődnek egymással, normális szomszédom sincs.

– Egyedül van? Ez szomorú. Nézze Géza bácsi, szívesen kivinném most a tanyára és megmutatnám. Fel kellene hívnom előtte társamat, de otthon felejtettem a mobilomat, Odaadná a magáét?

– Odaadnám, ha lenne. Nekem nincsen olyan, nem értek hozzá.

– Nincs? No, nem baj! – élénkült meg István – Anélkül is megnézhetjük, ráér aztán dönteni.

– Jó, nem bánom, de engedje meg, hogy előtte elmenjek a mosdóba. Várjon meg itt.

A kissé kopottas Nissan terepjáró huszonhárom kilométer megtétele után lekanyarodott a főútról, és földúton haladt tovább a közeli erdő felé. Az idős férfi elgondolkodva nézett körbe, mert az „akkor jön, megy, amikor akar” ígéret jutott eszébe. Hogyan és hová menne innen amikor akar, hiszen autóbusz, vonat nincs a közelben, autó nélkül minden nagyon messze van. Majd meglátjuk, vélekedett, és már kevésbé tetszett a dolog, mint első hallásra, pedig akkor még nem is sejthette a következő percek elképesztő eseményeit.

A Nissan megállt a magas kerítés előtt. Egy középkorú férfi jött ki a házból, kaput nyitott, majd gondosan bezárta. Az addig békésen fekvő komondorhoz ment, leoldotta nyakáról a láncot. Közben az autó a ház mellé ért, megállt.

– Na, szálljon ki öreg! – mordult István Géza bácsira, és már nyoma sem volt hangjában a „nagypapámra hasonlít” kedvességének.

– Tessék? Mit mondott Kis úr? – hangzott a megdöbben kérdés

– Azt mondtam szálljon ki gyorsan! Megérkeztünk. Megmutatom a szobáját, és a munkáját. Ha mindent elvégzett senki sem fogja bántani, de ha nem, akkor tudunk másként is beszélni!

– De kérem, nem erről volt szó, azonnal vigyen vissza a városba!

– Maga innen már nem megy sehova! Itt fog élni és dolgozni, amíg mi úgy akarjuk. Kap egy kis szobát, egy ágyat, ételt, ha – tette hozzá István fenyegetően – rendszeresen viseli magát. Ha nem, akkor mehet a kutya mellé az ólba, persze csak ha megtűri magát!

– Ugye most viccel? Ez egy nagyon rossz tréfa! Ugye nem akarja azt mondani, hogy elrabolt és rabszolgának hozott ide?

– Így is mondhatjuk! Magát senki sem fogja keresni, vagy ha mégis, hát itt biztosan nem. Ne reménykedjen, a Tesco étteremben és parkolóban nincs kamera!

– Na de Kiss úr kérem, ez lehetetlen, ezt nem tehetik! Nem ezt ígérte! – próbált ellenkezni az öreg, de Istvánt nem hatotta meg, betuszkolta a lefüggönyözött előszobába.

– Most már magával azt tesszük, amit akarunk. Pakolja ki a zsebeit arra az asztalra ott az ablak előtt! Igazolványok, pénztárca, kulcsok, miegymás. Szerencsére telefonja nincs, azzal nem kell bajlódunk. Ne akarjon trükközni, Bambusz barátom úgyis megmottozza! Ja, és szökni se akarjon! Mielőtt elérné a kerítést a kutya tudni fogja a dolgát. Na de, magát nem is

Gézának hívják - kiáltott fel meglepetten Kiss, amikor az öreg igazolványát kézbe vette -, maga Vértesi Aladár?

– Igen, a pultos lányok adták nekem a Géza bácsi nevet, azért mondtam ezt magának. – motyogta, és közben arra gondolt, bölcsen tette, amiért nem volt őszinte az első percekben kedvesnek látszó ismeretlenhez.

– Vértesi Aladár? Végül is mindegy! Engem se Kiss Istvánnak hívnak, magának csak főnök vagyok! A saját érdekében remélem, hogy nincs több trükkje, mert nagyon megbánja!

– Miért mi lesz? Megölnék? Le akarnak löni azzal a puskával? Mutatott Aladár az előszoba túlsó sarkába, és amikor a „főnök” önkéntelenül arra fordult, valamit gyorsan kivett a zsebéből és a függöny mögött az ablakpárkányra tette.

– Maga hülye! Milyen puska? Nincs ott semmi! Ajánlom, hogy Bambusszal ne szórakozzon. Nem érti a viccet és hamar eljár a keze! Mindjárt behívom, megmottozza magát, megmutatja a szobáját, és megmondja mi lesz a dolga! Megértette?

– Megértettem! – mondta lemondóan az öreg, és a főnök elégedetten nyugtázta, hogy sokkal könnyebben törődött bele a helyzetbe, mint gondolta.

Bambusz valóban nem volt barátságos. Durván végigtapogatta a férfit, elégedetten bólogatott, hogy Aladár semmit nem akart elrejtetni a ruhájában. Megmutatta a szobának mondott parányi picike szellőzőablakos helyiséget, amely talán spájz lehetett valamikor. Egy ágy éppen elfért benne, mellette egy székház, néhány polc a falon. Más semmi, nem sok jót ígért. Bambusz még annyit sem! Azt mondta Aladárnak, ma még dolgozzon a saját ruhájában, holnap majd kap másikat. Egyelőre ásson fel egy nagydarab földet, hordjon rá birkatrágyát, majd az udvaron lévő kukoricás zsákokat hordja be a távoli faházba. Ha ezzel elkészült szóljon, de ne piszmogjon, mert megbánja.

Kemény munkával telt el a nap, Vértesi Aladár csak késő este térhetett nyugovóra. Hajnali öt órakor, azonban Bambusz már ráverte az ajtót. Durván ébresztette, harsányan osztogatta a parancsokat. Nem hagyott kétséget aziránt, hogy bántalmazni fogja, ha nem teszi azt, amit követelnek tőle, vagy ha szökést kísérelne meg. Aladár nem tiltakozott, csak szerényen megkérdezte, várható-e a főnök látogatása, mert egy nagyon fontos dolgot kellene neki mondania, ami biztosan érdekli.

– Tíz órakor itt lesz, mert egy szállítmányt vár, de nem fog magával foglalkozni abban biztos vagyok! Maga itt egy senki, egy szolga, jó lesz, ha ebbe mielőbb beletörődik! - vigyorgott Bambusz

– Pedig nagyon, nagyon fontos lenne, elsősorban maguknak! Szóljon neki az érdekemben Bambusz úr!

– Majd meglátom milyen kedve lesz!

A főnök pontos volt, ahogy a szállítmány is. Hat köbméter tüzfát pakoltak le, aminek behordását, bepakolását Aladárnak szánta. Mivel azt hallotta Bambusztól, hogy szolgájuk elég rendesen dolgozott, nagy kegyesen úgy döntött, meghallgatja.

– Mi az a fontos dolog öreg, amit el akar mondani? Előre figyelmeztetem, nem engedem el, bármit is fog itt összekarattyolni.

– Nem karattyolok uram, nem lenne az méltó hozzám. Tudja, nem mondtam magának igazat az étteremben. Nem panelban lakom, nem vagyok szegény és szerény nyugdíjas, megengedhetném magamnak a bőséges étkezést, mert vagyonos ember vagyok! Az igaz, hogy nincsenek rokonaim, de a többi csak körítés, elterelő hadművelet volt.

– Ne szórakozzon velem, mert Bambusz ellátja a baját? Maga jó módú? Úgy nézett ki, mint egy madárijesztő!

– Valóban, mert ez volt a célom. Szegény elesett ember szerepét játszottam, és arra vártam lesz-e valaki, aki önzetlenül segíteni akar, mert azt megjutalmaztam volna, talán még

örökösöm is lehetett volna. Először azt hittem maga az, de már tudom, hogy nem! Elmarad a jutalom!

– Ugye most blöfföl? Nem jól csinálja!

– Nem blöffölök, és ezt be is tudom bizonyítani!

– Innen? Ugyan már! Akárki is maga, Géza bácsi, vagy Vértesi Aladár, itt senki sem találja meg! – emelte fel hangját a főnök, de kezdett veszélyt érezni. Arra gondolt, talán el kellene tüntetni az öreget, hátha nem hazudik.

– Rendben van, bebizonyítom, hogy igazam van! Ehhez csak az kell, hogy elővegye mobilját, és beüssön egy 30-as telefonszámot! – mondta nyugodt hangon Aladár és egyenként diktálta a számokat, amelyeket a főnök beütött, majd rövid gondolkodás után megérintette a zöld gombot. Néhány másodperc után döbbenten felkiáltott!

– A kurva életbe! Hol szól az a telefon?

– A zsebemben, mert természetesen van okostelefonom! Nem is akármilyen, nagyon drága készülék, nagyon sokat tud. Nálam volt már az étteremben is, de nem akartam megmutatni, mert akkor rögtön kiderül, hogy nem lehetek szegény ember. Azért mentem a mosdóba, hogy elnémítsam, nehogy lebuktasson. A motozás előtt a függöny mögé dugtam. Még az este, majd ma reggel is felhívtam a barátaimat, akik értesítették a rendőrséget a helyzetről, és arról is, hogy maga tíz órakor idejön. Szerintem a rendőrség percek alatt itt lesz. Ne reménykedjen, nem ússzák meg. Bambusz barátja reggeli parancsolgatását és fenyegetéseit rögzítettem a telefonommal, már annyi is elég bizonyítéknak!

– Azonnal add ide te gazember, mert rögtön agyonütlek! – ordította a főnök.

– Már nem lesz rá ideje! Úgy látom a rendőrök most kanyarodnak a kapu elé!

KOTASZEK HEDVIG: *Gesztenyevirág*, elektrografika

VARGA ÁRPÁD

Hapax legó menőn

(avagy csínján a kö[l]tő-jelekkel)

1.

[kollázsok klasszikusokból]

Csönd-paplanú párna-hely,
szomorú-viola bogáncs-szívem
látó-csápja kölyök-időm.
Gyermek-esztendők szírom-lepelként
s mint jég-falak s rokon-örtüzek
háncs-bugyogóban védtek.
De fél- emlék rám-vakít világ-omlasként
vész-szórta szecska-pokolból
panasz-szót, Isten-szagot
– és gyémánt-hitemet,
kő-iszonyatját,
fű-haját
ármány-adta süvölvény-kortól
látszat-létben, nyálka-pocsolyában
lebegteti.

*

Tibet-tájamon csillag-raj
méz-fuvalma vonul
mag-záporral varázs-üttön,
súlytalan-szelíden
rája-fonódtam
– velem-egy.

*

Nép-izzadás és rözse-dalok,
szikla-csípők
kéz-háborgatta mák-olvasót,
lány-sírást
soha-meg-nem-elégedésnek
vetnek alá.

2.

[parafrázisok saját költeményekből]

A virtuál-poéta
kutya-gumi-müzlit eszik,
lélek-leheletet piheg,
szabadság-kalitkájába
rút-csúf-magot szórnak.
Szívárvány-virágok
és spion-gyárak vesznek körbe,
anti-átok sem segít rajta.
Száj-meleg ön-tisztító-tűz
olvasztja, ál-álarca
szeretet-féle, szél-zengő
rab-öszön hajtja.

*

Csáb-remény masina-szabó
nem-véletleneket látni,
álnok-szent élet-vízű
nem-nyugvás. De
belekezek-folytatom,
a válasz-jövőben törtető-kór
üzenet-darabkákkal
szív-amplitúdó által
élet-kincset hozhat.

*

Piramis-rendelet vagy béke-sziget?
Szak-perverz életmód-kultúra,
midőn adós-rab szála-selymét szabja,
vagy ürgalacsin-korpuszkula?
Dönthet-e szem-játék láng-vászna?

Pápa, 2023 tavasza

ELI MEON

Hinta a kert közepén

Ismeretlen család költözött tavasz elején a szomszédunkba. A kertet régóta nem gondozták, a növények egy része csak nőt buján, sok pedig az évek alatt elszáradt, kipusztult. Az egykor szép formás cserjék, fák zabolátlanul hódították meg a kis gyalogösvényt, ami a házból a kertbe vezetett.

Az új lakók sokáig nem foglalkoztak a kerttel, mert először a házat tették lakhatóvá, otthonossá. Egy márciusi hétvégén azonban fűrészt, fűnyíró, kerti traktor zúgására lettem figyelmes. Formázták az elvadult bokrokat, fákat. Takarították a városi vadont. Néhány nap alatt a kert régi szépségében pompázott. A fű ismét pázsit lett, a virágokat kiszabadították a gazból, újakkal telepítették be az ágyásokat. A kerti tó poshadt, mocsárszagú vizét felfrissítették, újra tavirózsák nyíltak a tavacska szélén. A szép formára metszett jázmin bokor alól ismét kikukucskált a kis kőangyalka. Már el is felejtettem, hogy a szobám ablakából, ha kinéztem, reggelente ő köszöntött.

Az apa ide az angyalka mellé a kert közepére egy napsütéses áprilisi napon szép nagy fahintát készített. Most már az angyal mellett a hintát is csodálhattam, benne egy gyönyörű vörös hajú lánnyal. Meleg napokon a szomorú árnyékában Júlia hintázgatott, míg szülei a kertben dolgoztak, kapáltak, gereblyéztek, metszettek, locsoltak.

A lány, akinek akkor már tudtam a nevét, mindig csak a hintában ücsörgött, vagy feküdt, olvasott. Soha nem segített szüleinek. Eleinte irigykedtem kicsit, hogy milyen jó neki, nem kell részt vennie a kerti munkában. Egy idő után azonban csodálkoztam, hogy lehet az, hogy a szülők nem kérik meg őt, vegyen részt a kertészkedésben.

– Milyen lusta, mihaszna ez a lány – gondoltam magamban. Nem kicsi gyerek már. Olyan idős lehet, mint én, állapítottam meg. Lassan felnőtt lesz, és soha nem dolgozik? Tizenhat évesen illik segíteni. Azon gondolkodtam, mi lehet az oka, hogy nem szorgoskodik a kertben.

Már májust mutatott a naptár, mikor egy kora délután hirtelen vihar támadt. Az ablakban álltam, néztem a versenyt futó bárányfelhőket, titokban bámultam Júlia gyönyörű, hosszú, lángvörös haját, bájos arcát. Lestem a két angyalt az emeletről. A kőangyalka sejtelmesen mosolygott, mint mindig. Megkérdeztem: Te tudod-e, hogy ez a szép lány, miért ilyen magányos? Nem válaszolt. A kőangyalka a rejtélyt némán őrizte, szívébe zárta Júlia titkát.

Júlia ezen a viharos napon is csak olvas a hintájában. Egyedül van kint a kertben, állapítottam meg. A szülők, valószínű bent tevékenykednek a házban. – gondoltam.

Arra lettem figyelmes, hogy Júlia ijedt hangon szólítgatja édesapját.

– Édesapa, gyere értem, itt a vihar, mindjárt szakad az eső.

– Már itt is vagyok Julikám. – válaszolt az apa határozottan.

A hintához vezető keskeny betonúton a magas, erős férfi kigördítette a kerekesszéket, Júliát beleültette, majd sietve betolta a házba.

A szerelem, amit Júlia iránt éreztem, hirtelen maró fájdalomként hasított fiatal szívembe.

A kert az eső után az orgonabokrok bódító, gyógyító illatát lehelte a kőangyalka arcába. A lila illatba burkolózó párát lágyan lökte be ablakomon a csendesedő májusi szél.

Holnap új nap kezdődik...

HAJNAL ÉVA

Ezért

Az én apukám felnőttnek született.
Sohasem látszott a szemében a gyerekség.
Nem is a gólya hozta, a gólyának túl gyenge a szárnya.
Egyetlen gólya sem bírta volna el,
hogyan is pottyanthatta volna a nagymama udvarába...
Őt a nagymama így szülte ki.
A Kati is megmondta:
a tévében látott egy filmet, ahol visszafelé járt az óra.
A végén lett kisbaba a bácsi.
Az én apukám neve is Benjamin.
A Kati szerint ők valószínűleg rokonok az apukámmal,
a genetika miatt.
Én nem tudom, mi az a genetika, mert még csak elsős vagyok.
A Kati sokat nézi a tévét, ezért ilyen okos.

Most még épphogy elfér ebben a koporsóban az apukám,
de ahogy egyre tágasabb lesz neki,
majd könnyen ki tudja ásni magát onnan.
Mélyíték is a lábammal egy jó alagutat itt a hóban.
Szép cirádákat rajzol a csizmám talpa,
ez lesz a jel.
Így tudni fogja, hogy merre kell mennie, és nem fog eltévedni.

Türelmesen kell várnom.

Amikor újra kisbaba lesz az apukám,
akkor én leszek az anyukája, mert a nagymama addigra már nagyon öreg lesz.
Sokat fogok játszani vele.
Esténként mesélek neki, még egy legutolsó egyet is,
és addig fogom majd a kezét, amíg el nem alszik.

Ezért nem sírok.

DEDIK JÁNOS

Egy különös álom

Lenyűgöző álmom volt az éjjel. Hogy miért, azt döntsék el önök, ha végigolvasták írásomat.

Álmomban ültem egy újpesti kerületi SZTK reumatológiai osztály várójában. Körülöttem a székek mind foglaltak voltak. Elmélázva, a falnak dülve, hallgattam a betegek beszélgetéseit. Hátha hallok valami bölcset, melyet a reumás vállam javára tudok fordítani. Az ajtó feletti táblán megjelent egy szám. Ekkor jutott eszembe, hogy se számot nem kértem, sem időpontom sincs. Mit keresek egyáltalán itt ezek hiányában?

Arcomat előtötte a pír lángja, és szemlesütve ballagtam le két emeletet azzal a gondolattal, hogy holnap újra eljövök! A betegirányító ablaka előtt nem állt senki, na ezt az előnyös helyzetet nem szalaszthatom el, mikor itt mindig hosszú sor szokott állni. (Persze ez is csak álmomban).

Miután minden papír fecnit begyűjtöttem, visszasiettem a reuma osztályra. Már megkezdődött a betegek behívása. És ekkor furcsa dolgokat láttam. Nevezetesen azt, hogy öt-hat perc alatt végez az orvos a betegek problémáival.

Kíváncsiságomat fokozta az, hogy a rendelőlől a betegek mosolyogva jönnek kifelé, kezükben orvosi vényt lobogtatva. Egyes betegek összesúgtak nagyon jókedvre derülve, mutogatták egymásnak a receptjeiket.

Hát ezek a reumás fájdalmakkal telített betegek, hogy megváltoztak! A sorukra várók arcáról, lerí a fájdalom, izgalom, hogy mit is fog mondani az orvos, milyen kezelést is kapnak majd, és vajon gyógyítható-e a betegségük? De mi rejtőzik a jókedvük mögött?

Egyre kíváncsibb lettem, és odasomfordáltam a kijövő betegek közelébe. Mire ez a jókedv? Gondoltam, még azt is elképzeltem, hogy a doktor úr, valami fiatalító krémmel vigasztalja betegeit.

Nézik a receptet a betegek, és egyre jobban nevetnek. Hűha, ez érdekes, vajon mit írhatott fel az orvos?

Időközben az én számom is megjelent a kijelző táblán! Közben az a gondolatom támadt, hogy a betegek többsége szomorú ábrázattal megy be a vizsgálóba, és rövid időn belül mosolyogva, némelyikük nevetve jön ki onnan. Mi lesz akkor, ha én most vidáman, az összes mosolyomat az arcomra erőltetve megyek az orvosom elé? Vajon én szomorúan fogok e kijönni, vagy még vidámabban? Így, hát jókedvűen köszöntöttem a rendelő orvost és az asszisztensét.

- Mi a panasza?

Próbálom magyarázni. – A vállaim, doktor úr!

– Jó, jó, látom maga nem szomorú ember, felírok magának egyelőre, két kazetta Dunajevszkij operettet. Azt már minden patikában ki tudja váltani. Kényelmesen elhelyezkedik a megszokott karosszékében, odakészít magának egy pár doboz sört, de lehet vörös bor is, bekapcsolja a zenét, és meglátja rögtön hatni fog! Nem is érzi a reumáját. Egy párszor meghallgatja a két kazettát, mire lejár, már nem is reumás! Ha nem lenne elég hatásos ez a könnyű operett, akkor legközelebb felírok valami keményebb muzsikát. A viszontlátásra, gyógyultan!

Szédelegve, de nevetve mentem ki a rendelőlől. Szóhoz sem jutottam a meglepetéstől! A betegársak rögtön körbe vettek. – Mit írtak magának? – Nekem musicalt kell hallgatnom naponta kétszer, reggel és este.

– Képzeld? Én meg esténként cigányzenét hallgathatok. – De van itt olyan beteg is, akinek napi három esetben balettzenét írt fel az orvos.

– Elképesztő! – Dadogtam.

– Én fürdőjegyet akartam felírni, és mit kaptam helyébe? Munkásmozgalmi indulókat, három kazettával.

– Elképesztő, dadogtam!

– Ez még mind semmi! – mondja egy nagyon idős bácsika. Képzeld csak, nekem meg Bach szonátákat írt fel, délutáni alvás helyett. A feleségemnek meg kemény rockot fülhallgatóval főzés közben egész délelőttre! Nem értem ezt a csodadoktort, vajon milyen lesz az én kedvenc bablevesem a rock zenétől? Netán a füstölt csülköt is pótolná vele, nem csak a feleségem reumája gyógyulna meg tőle!?

Értem már, miért voltak nevetős kedvükben a betegek!

A recepttel a legközelebbi patikába mentem, azaz, a patika előtt megálltam. Nem mertem bemenni, hátha kinevetnek a Dunajevszkij gyógyszervényemmel a kezemben! Érdekes a patikusok nem nevettek, de én viszont ébredezni kezdtem. Félálomomban arra gondoltam, Istenem! – De jó is lenne, ha ezt a gyógymódot már feltalálták volna!

– Ugye, kedves olvasóim, lenyűgöző lenne?!

ERNST VIKTOR fotójának részlete

KRÁNITZ LAURA

az elmúlás hangulata

csak nézte hogy
lóg az eső lába
homályba költözött a nap
talán befolyásolta az adott pillanat
lassan cseppekben kezdte
majd zord arcát felé emelte
megmutatva hűvös leheletét
látszólag a fák is tűrték
kopasz ágaik egymást érintették
s a föld mélye elnyelte felszínét

eltűnt évszakok kútkávján
már madár sem dalol

*

édes élet – bomlasztó hézagok
szétfeszítették a tudatot

Fennakadt képzetek

Köd és homály vetekszik a csenddel.
Esőcseppek oszladoznak, amire ráesnek.
Titokzatos érzés a lebegés.

Miért nem egész a két fél?
Majd elhal minden, mint egy feltételezés.
Lézengsz a magad gyártotta tényben.

Szakadó esőben szétázott valód,
fürösztí magát, mint egyetlen valót.
Hová került nem tudja,
kutatja szavát – újakat hazudva.

BODNÁR LÁSZLÓ

A gyermek alakja

Remény és erő,
mit hordok szívemen.
Béke és kereszt,
a hit szép lelkemen.

Én vagyok a csend,
a bölcs Isten fia.
Ő nékem az út,
a vérző Golgota.

Bármilyen fáj ma még,
elhamvad semmivé.
Ima s kegyelem,
a dicsőség övé!

Apám szava él,
az utamon vezet.
Anyám szava véd,
elűzve száz veszélyt.

Viszem hát tovább,
az örökségüket.
Ősök lábnyomát,
szép emberségüket.

Bennem élnek ők,
mert őrizz csillaguk.
Sorsuk fényvivő,
mely fáklyaként lobog.

KŐ-SZABÓ IMRE

ÁBC „szerelem”

A házaspár, már nem volt fiatal. Itt laktak a Köves utcában, mindjárt a park mellett. Talán harminc évvel ezelőtt költöztek ide, mint ifjú házaspár. Ez a második emeleti kétszobás lakás már annyira hozzájuk nőtt, mint egy kedvelt felöltő az emberhez. Vitéz Sándor a férj, ötven nyolc éves és egy szállítási cégnél dolgozik, mint rakodó. Ehhez a munkához erő kell, tehát Vitéz Sándor szeret enni és inni. De inkább sörözni. Feleége, lánykori nevén Kiss Anna, korban hozzá illő, már, mint a férjéhez, most töltötte be az ötvenedik élet évét. Barna hajú és érdekes kék szemei vannak, ezt, ha látja az ember, mindjárt érdekessé teszi. Ehhez a figyelem odairányuláshoz még az is hozzájárul, hogy alakja kiváló. Szokták mondani arra a nőre, akinek szép, formás mellei, meg domborodó fara, keskeny csípője van, hogy „pimaszul szemtelen az alakja”. Nem lehet csak úgy elmenni mellette. Már szembe jövet is szemléli a férfinép, ha elmegy melletted, okvetlen utána kell fordulni, mert ugye a fordított alakját is meg kell nézni. Ilyenkor jön a sóvárgás, ez is a másé. Tehát Anna asszony, ezekkel a sors által felruházott ismertető jelekkel élte az életét. Különösen nem zavarta, hiszen tisztában volt minden képességével. A házastársi dolgokban is jártas volt. Vitéz Sándor soha nem panaszkodott az asszonyra. Sokszor ő is csak nézte és dicsérte önmagát, jól választott.

Aztán ahogy teltek az évek, az egyetlen fiúgyermekük, István is nagyfiú lett. Sőt meg is nősült, volt egy leány unokájuk.

Közöttük a kapcsolat olyan hullámmó volt, egyszer lobogott, máskor csak a parázs melegített.

Ezeket az időszakokat legjobban a feleség, Anna asszony élte meg nehezen. Jó lett volna, mondjuk a harmincadik házassági évfordulójukon is úgy „hancúrozni”, mint a kezdetek kezdetén. Sajnos Vitéz Sándor, már nem vitézként viselkedett. A „kardját” is letette, legtöbbször, a melóból hazafelé a „Sárga Lakat”-ban. Inkább jobb kezében a sörös korsót fogta és a cimborákkal élcelődött az életről, meg a politikáról. Otthon pedig az asszony csak várta, a vacsora minden este készen volt. Vitéz Sándor ebben nem ismert tréfát, mire hazajött, mindig kajás volt. Hiszen a napi trógerolás kivette minden erejét, másra már nem jutott még, az elpangó erőkből sem.

A feleség ezzel szemben duzzadt az erőtlől. Nem is esett nehezére a bevásárlás, járta a piacot, meg egy-két ÁBC-t. A legutóbbi ilyen ÁBC látogatás során arra gondolt, hogy benéz ebbe a most nyílt áruházba, amely a Gyümölcs utca és a Szeder utca sarkán várta vásárlóit. Mindjárt az ajtóban fogott egy bevásárló kocsit és tolta maga előtt. Nézte a pultokra kirakott árukat. Nyugtázta, hogy sok olyan áru van itt, ami a másikon nincs. Így ért el húsos részhez. A pult mögött egy fekete hajú férfi állt. Olyan ötvenöt éves lehetett első meglátásra. Fehér köpenyében és ehhez illő fehér sildes sapkájával igazi férfi benyomását keltette Anna asszonyban. Hirtelen még a szíve is másként kezdett verni, ahogy ránézett.

– Mivel szolgálhatok? – kérdezte nagyon kedves hangon. Ez a hang Anna asszonyban hirtelen össze zavart mindent.

– Még nem tudom, csak nézegetek.

– Tessék nyugodtan, van áru bőven – mondta a hentes és igazi megnyerő mosollyal nézte az asszonyt. – Mit szeretne főzni? – hangzott a kérdés. –Vagy úgy is kérdezhetném, a férjürámnak mi a kedvence? Hirtelen nem is tudott válaszolni. Nézte a férfi arcát, izmos felső testét, melyet a köpeny azért jól kiadott.

– Mindenevő ő – mondta halkan. – Nem válogató!

– Mégis mit enne hirtelen az itt látható húsokból? – és körbe mutatott.

– Talán egy rántott szeletet, sült burgonyával és uborkasalátával – mondta egy kicsit félszegen.

– Akkor talán ebből a szép tarjából, szelek magának – és mindjárt kézbe is vette a húst és négy csodálatos szeletet tett a mérlegre.

– Én hentes vagyok, de nem rajongok a húsokért. Inkább egy finom süteményt többre tartok – mondta és kissé bohókásan, Anna asszony szemébe nézett.

– Ez így jó lesz! – nyugtázta a kiszolgálást. Mindjárt arra gondolt Anna asszony, hogy máskor is eljön ide, ebbe a boltba.

– Köszönöm! – mondta és ő is mosolyogva nézte a henteset.

– Jöjjön máskor is! – Tette hozzá a hentes és mélyen Anna asszony szemébe nézett, amikor átnyújtotta a becsomagolt húst.

Anna asszony hirtelen zavarba érezte magát, még az arca is kipirult. Nem tudott semmit mondani, csak tolta a kocsit, és ahogy távolodott a húsos részlegtől, többször visszaneézett. Láttá, hogy a hentes sem veszi le róla a szemét. Ilyet talán lánykorában érzett, egy kicsit ki is melegegett.

Erről az eseményről aztán a férjének nem is, mert szólni. Nem kacérkodik ő senkivel, de ez a hentes egy különlegesen vonzó férfi. A nap folyamán többször lejátszódott előtte a bolti jelenet. Jó volt visszagondolni rá.

A megvásárolt tarjából tényleg csinált rántott húst. Sütött hozzá krumplit is, salátának meghámozott négy uborkát és felszeletelte. Ahogy készítette az illata is jó volt, elégedettség kerítette hatalmába. Ahogy így álmélkodott, a zárban csörrent a kulcs és ott állt teljes valóságában Vitéz Sándor.

– Anyukám, nagyon finom illat van. Mit főztél?

Anna asszony felnyitotta a jénai tetejét és egy tányérra oda tett egy óriási rántott szeletet, mellé a krumplit, egy kis tálba az uborkasalátát.

Még nézni is öröm volt, ahogy Vitéz Sándor a kézmosás után az asztalhoz ült és elkezdett falatozni-

– Egy új ÁBC-be vásároltam. Most nyílt meg. Az ottani hentes nagyon kedves volt – mondta Anna asszony és mintha itt állna előtte az a csinos hentes, úgy érezte. Egy pillanatra meg is feledkezett magáról.

– Ábrándozunk? – kérdezte a férj és nézte az asszonyát.

– Nem, csak olyan kedves volt. Manapság ritka az ilyen bolti eladó. Csak rohannak, odavágják, amit kérsz és kész. Mehetsz Isten hírével – mondta az asszony, ahogy magához tért.

Vitéz Sándor csendesen falatozott, az jutott az eszébe, milyen szerencsés ember ő, ilyen asszony a párja. Kész volt a vacsorával, bement a szobába és bekapcsolta a televíziót. Már szertartás volt, hogy a tizennyolc órai híradót megnézte a TV2-es csatornán. Sokszor bosszankodott, mert olyan volt az adás, mint a Kékfény. Olyan hírek voltak benne, ki kit szúrt le, kit vertek meg, hol raboltak. Vitéz Sándor ezeken a híreken egy idő után túltette magát. Azonban az autós balesetek nagyon bosszantották. Mindig megállapította, hogy ha rajta múlna, a fél ország lakosainak bevonná az autóvezetői jogosítványát. Legalább nem lenne baleset, meg annyi halott a közlekedésben. Így morfondírozott, el volt foglalva ezekkel a dolgokkal. Anna asszonyt már észre sem vette, pedig ott ült mellette.

Ő pedig szabadjára engedte fantáziáját. A hentesre gondolt. Biztosan figyelmes ember lehet. A kedvességét már megtapasztalta. Szép férfi, így nyugtázta magában és valami melegség futott át rajta. – Majd holnap benézek abba az ÁBC-be! – mondta önmagának.

Aztán másnap lett. Arra gondolt süti egy tepsis süteményt. Mondjuk meggyes pitét és visz belőle a hentesnek. Ezen az ötleten fellelkesedett és mindjárt neki is látott a sütemény

elkészítéséhez. Dél elmúlt, mikor elindult. A bolt bejáratnál felvette a bevásárló kocsit és lassú körözéssel megközelítette a hentes pultot. A hentes ott állt, és amikor észrevette olyan mosoly futott át az arcán, mint egy kíváncsi kisgyereknek szokott.

– Kézcsók kedves. Milyen volt a hús? – kérdezte mosolyogva.

– Finom, ízlett az uramnak! – de ezt úgy mondta, hogy ebből a hangsúlyból a hentes azonnal kiolvasta, hogy otthon nincs minden rendben a pár között.

– Majd ha nagyon a kedvébe akar járni, szóljon, én beszerezem a legfinomabb húst is – kedveskedett a hentes.

Ahogy így beszélgettek, Anna asszony kihúzta táskájából az előre becsomagolt süteményt és nyújtotta férfi felé.

– Ez egy kis meglepetés, magának sütöttem. Finom meggyes pite – mondta zavartan, de mégis valami öröm bujkált benne, hogy ő is tud kedveskedni ennek a férfinak.

– Jaj, kedves, nem kellett volna, nem azért mondtam a múltkor. Tényleg nem szeretem a húst, nem is tudom, miért vagyok pont hentes – magyarázkodott. Valahogy kiakart bújni ebből a beszélgetésből, ezért megkérdezte: – Most milyen húst szeretne?

– Majd szombaton jövök, és marha pörköltet akarok főzni.

– Jöjjön, várom. Elkészítem a kívánt húst – mondta a hentes és a pultra tett pitére kacsintott. – Már alig várom, hogy megkóstoljam.

Anna asszony elbúcsúzott. Hosszan nézték egymást, aztán haza indult, hogy főzzön valamit az este hazatérő urának.

Az ÁBC látogatások úgy hetente kétszer lezajlottak. A találkozások mindig izgalommal töltődtek meg. A beszélgetésekből ki lehetett hámozni a kölcsönös szimpátiát, talán egy kicsivel többet is. Anna asszony este, amikor lefeküdt és a paplant magára húzta a hentes járt az eszébe, néha különös gondolatok is megfordultak ebben az elmélkedésben,

Az ÁBC-ben úgy beszélgettek, mint akik visszakapták serdülő fiatalságukat, tele érzelmekkel. Vagy talán azt is mondhatnánk, úgy viselkedtek egymással, mint valami szerelmesek. Karnyújtásnyira volt a közelség. Csak az volt a baj, hogy a pult, elválasztotta őket egymástól.

Fotó: DARVAS JUDIT

Fotó: **FEIGE MÁRTA**

BODÓ CSIBA GIZELLA

Suttogások

Tanítványod vagyok
Lábaidhoz kuporodok
Hallgatlak.

Mellettünk csacsogva
csattog a köveken
a Szalajka.

Napfény fésüli hajad
szívárvány koronád
látomás.

Munkálj bennem,
hogy valóság legyen
Minden más!

Egy nyolcas év jön,
az én világom
Megragad.

Tűzben edzett új világ
Bennem épül
Általad.

Az égen bárány felhők.
Égi mezők érintik
Talpamat.

Bp. 2024. január 18.

Nem egyszerű

Egyre gyakrabban előfordult, hogy betért a belváros egy izgalmas udvarába, ahol mindig talált valami kincset. Már a „múlt század” 70-es éveiben felfedezte az apró üzletekkel csábító teret, ahová a nap csak nagyon rövid időre kukkantott be. Munkája végeztével az Udvar melletti utcán ballagott a buszmegállóhoz, ami felvitte a domboldalon lévő otthonához. Ürügyet sem kellett keresnie ahhoz, hogy betérjen az Udvarba, hiszen volt ott szücs, kirakatában elegáns bundával –, amiből csak egy fért be, esetleg szörme kucsmával, kalappal – volt cipzár-javító, cipősarkaló-javító mester, kegytárgy bolt, régiség és könyvesboltok.

Egy alkalommal, aranyszínű hímző fonalat keresett, s eszébe jutott az apró kis rövid-áru- és hímző kellékeket is áruló bolt, ami már alig létezett a városban. Másnap be is tért s csodálkozva fedezte fel, hogy a szűkös helyen két falat is könyvek takartak a keskeny polcokon. Kérdő tekintetére az üzlet tulajdonosa azonnal reagált is –, a rövid-árúból ma már nem lehet megélni, így a szép művészeti könyvek is beköltöztek. Hú-ha – gondolta, mert egy-két címet megnézve, már azt is tudta, hogy könyvek is hazakísérik aznap. Így a következő két esztendőre elegendő előrajzolt, hímezni való különleges, Herendy-mintás terítők, fonalak mellett a neves fotóművész albumának sem tudott ellenállni. Itt felvilágosítást is kapott a művész legközelebbi kiállításáról is, amely a Bazilika altemplomában kerül bemutatásra. De ez egy másik történet.

Otthoni teendői, munkája más irányt vettek, s hosszú ideig nem járt az Udvar felé. Évekkel később – már saját könyveinek keresett árusítási lehetőséget. Akkor jutott újra eszébe, hogy ha valahol, hát talán épp az Udvarban találhat erre lehetőséget. Be is ment a

legnagyobb könyvesbolt-kiadó üzletébe. Olyan gyorsan fogadták a kínált könyvét, ahogy azt álmodni sem merne volna. Az akkori kedves fogadtatásnak, beszélgetésnek egy azóta is tartó barátság, munkakapcsolat lett az eredménye. Sőt fogadták korábbi könyveit is, új könyvei kiadására is sor került.

Egy alkalommal ismét odatartott. A helységekben, átrendezés folyt. Akkor látta először a nagyker-raktár padlótól a mennyezetig, rendezett sorba pakolt könyveinek sokaságát.

A raktár előtti keskeny helyen készült a leltár, a selejtezés, szelektálás, s itt tudtak pár szót váltani, mert a munkával nem lehetett leállni. Nem akart zavarni úgy gondolta elköszön –, két perc türelmet kértek, s akkor vette észre a falhoz támasztott képet a földön, lomtanított nagy hullám-papírok feküdtek mellette. – Ez – kérdezte a képre mutatva – Megnézhetem? – Az összességében sötét kép sarkában megnézte az alkotó nevét, kb. 20 éve az egyik legizgalmasabb festő volt – állapította meg. Nem is tudom, hogy él-e, idős lehet már ő is. El is viheted –, ha kell, mondta oda sem nézve a cég-vezető. Ilyet kérdezni –, megtisztítom, felfrissítem a keretet – válaszolt nagy örömmel.

A képen talán négy, szintén sötét talán rózsaféle valami forma látszott a sötét háttérből, sötétzöld, fekete – többet nem nagyon lehetett kivenni belőle a szűk kis helységben ahol egy kisméretű, vasrácsos ablak nézett ki a szomszéd ház magas, hátsó tűzfalának egy darabjára. Az ablakot is régen tisztíthatták és egy szállító doboz jókora darabjával el is takarták, így nem is erőlködött, hogy felfedezze a kép témáját, szépségét, mondanivalóját. Elég volt neki az alkotó neve, így bízott benne, hogy valami különlegesség is lesz a szomorú képen. Az alkotó spirituális beállítottságáról csak hallott, s talán valamikor a vidéki város szép, gazdag tartalmú Képcsarnok és Galéria boltjában találkozott alkotásával. Annak legalább 30 esztendeje, ha nem több gondolta –hazafelé a buszon, megsimogatva a papír táskát, ami a képet rejtette.

Jó helyet próbált keresni új szerzeményének, hiszen már alakult otthon a kis képgyűjteménye. Azonnal nekilátott és megtisztította az üveget, leápolta a fehér keretet, s a tisztasági művelet után elhelyezte a képet a hálószoba falán. Ágyáról a képre látott. A figyelmes szemlélődés sem fedezett fel többet, mint a hely ahol néhány éve töltötte az idejét pár órával ezelőttig. Napokon keresztül meg-megnézte a művet, mint aki vár valamit tőle. Egy darabig tartott még a kíváncsiság bizsergése, de a kép nem fedett fel többet magából, mint hogy a „rózsafejek” közepén, – nappali fényben – egy halvány-ezüst kör volt kivehető, a kutató szem számára. – Ennyi! – Nem is értem, hogy miért volt olyan népszerű – morfondírozott magában.

Beköszöntött a nyár. A függönyt nem egészen húzta be este. A redőnyt meg egyáltalán le sem eresztette. A fény ébresztette! A fény, ami az ablakon és a szoba falán lassú léptekkel araszolt. A kora reggeli, inkább kelő nap sugarai világították meg ablaknyi szélességben az ágygal szemközti falat. A tekintete azonnal ott volt a képen. A fény éppen elérte a keret „belső szélét”, majd lassan ballagott a festményre, illetve már a festményen. Ahogy a kép első sötétzöld- és fekete tompa színeit elérte a napsugár nyaláb a virágok mellett, illetve mögött különös fényes rózsaszínt adott ki, vagy kapott a fény hatására a festmény. A nyolc levél között, illetve inkább a levelek előtt –, döbbenetére a baloldali levelek finom, zöld színébe omolt bele ez a halvány, rózsaszín ragyogás. A három virág fekete keretéből három ötágú csillag nézett rá, mint három világító szem! A megenyhült sötétzöld-fekete forma, egy finoman csillogó ezüstös, élénk-rózsaszín mezőben világított! Nézte az átváltozás csodáját, nem értette, hogy lehetett ezt megvalósítani?

A napsugarak végig araszolva a képen, elhagyták a festményt, majd a szobát is! A képen visszaállt a sötét-állapot, de minden napkeltekor képes lesz újra játszani ezt a varázslatos fényjátékot. Egy főhajtásom az alkotónak. Hogyan csinálta?

Az öröm kiszakadt belőle; – Óriási! – Itt van a meglepetésed, a különlegességed, a spirituális technikád!

Az egész hihetetlennek tűnt! De ébren volt, látta, lenyűgözte, s nem tudta róla levenni a szemét. Nézte a remek, ragyogó kis alkotást, a lelke ujjongott, szavakba foglalni nehéznek érezte.

Hát itt van a Titkod a falon! A fény feltámaszt, felébreszt, felragyogtat, Te Csodálatos!

S még valamit rejtett, ami most feltárult; hogy virágai nem „kócos rózsák” hanem a „GOLGOTA VIRÁG” maga. A tökéletes forma és szín, a golgotavirág!

Szentföldön ismertem meg e szerény, kecses alkotását a Teremtőnek –, mosolyodott el.

Ültetett múlt év tavaszán néhány szép példányt belőle. – Nem érezte jól magát itt – szomorodott el, amikor látta az elmúlását. – Talán jövőre nagyobb sikerrel járok, mivel már jobban ismerem.

Bp. 2024. január 28.

Fotó: BODÓ CSIBA GIZELLA

EPRESKERTI SZERZŐHATÁROZÓ — KARAFFA GYULA

Édesapám Karaffa Gyula néven született, 1953-ban „magyarosított” a család Krasznaira. 1964 januárjában születtem, Pócspetriben nőttem fel. 1980-óta írok verseket. Először 1987-ben jelentem meg a Mozgó Világban, majd a Szatmári Szemle, a Kelet-Magyarország, a CET, a Tekintet, az Agria, a Polisz, a Napút, a Zempléni Múza, az Ezredvég, a Szépirodalmi Figyelő, a Palócföld, az Irodalmi Szemle hozta le többször több versemet, mesémet is. Több antológiában szerepeltem (A Dunakanyar költészete, Arcok és énekek, Spangár antológiák, a salgótarjáni Balassi Bálint Asztaltársaság több kötetében is), két meséskönyvem és két verseskötetem jelent meg az elmúlt években. (*Épphogy csak beszólok, Pipafüst, Csunnyamesék, Tartozásaim gyűlnek*)

Tizenöt évig készítettem és állítottam össze a Börzsönyi Helikon nevű internetes irodalmi-művészeti folyóiratot. Több mint tíz éve könyveket is szerkesztek, készítek elő nyomtatásra, így volt szerencsém dr. Csáky Károly mkl. költő-író-helytörténész legutóbbi nyolc kötetét is gondozni. Feleségemmel megalapítottuk a Magamura Könyvkiadót. Tagja vagyok a Rétsági képzőművészeti Körnek, egyik alapítója a rétsági Spangár András Irodalmi Körnek, résztulajdonosa voltam a www.dokk.hu független irodalmi kikötőnek. Tagja voltam a Sugárkankalin Turisztikai Egyesületnek. 2005-ben Spangár díjas lettem, 2011-ben irodalmi-kulturális szervezőmunkámért megkaptam Rétság Város Pro Urbe díját, 2017-ben a Horváth-Hoitsy Edit irodalmi-művészeti díjat kaptam meg. Tagja vagyok a Balassi Bálint Asztaltársaságnak, így Nógrád Vármegye Madách-díjasa, Nógrád Megyéért díjas és Balassi ezüstérmes is vagyok a tagokkal együtt. Rendszeresen szerepelek az Asztaltársaság füzeteiben, kiadványaiban.

„Civilben” bőrös-kézműves vagyok, 1989-óta bőrozók: egyedi tervezésű kézműves tárgyakat, használati tárgyakat készítek, piacokra, fesztiválokra járok. Tizenöt éve bőrös-kézműves foglalkozásokat is vezetek turistáknak, érdeklődőknek, gyerekeknek, felnőtteknek. Kijelenthetem, hogy megbecsült kézműves vagyok a környék falvaiban, városaiban. 2015-től üzemeltetem házunkban a Nyitott Műhely Galériát, ahol élő bőrös munkabemutatót, varrógépek kiállítását, bőrös-kézműves előadásokat nézhetnek meg, illetve kézműves foglalkozáson vehetnek részt az érdeklődők. Ugyanitt szerveztem helytörténeti előadásokat és néprajzi filmklubot is, de itt tartotta beszélgetéseit az általam elindított Nagyoroszi Hamvas Kör is. Több könyvbemutatón is részt vehetett itt a helybéli érdeklődő. Megalapítottam az Itt vagy otthon Kulturális, Hagyományőrző és Turisztikai Egyesületet, ennek eredményeképpen 2013-ban Horpácson sikerült megrendeznünk a Balassi Bálint Asztaltársaság első nyári táborát, amit a Nagyoroszi Község Önkormányzata támogatott.

Mi a fontos számomra az irodalomban, a versekben? Magam sem tudom jól megfogalmazni, de érzem, ahogy mindenki, aki szólni kíván másokhoz: a gondolatok átadása nélkül csak ülnénk – egyfajta egzisztenciális csöndben – s várnánk a halált! A versek, az irodalom, a gondolatok számomra máig szakrálisak, s áldom az Istent, hogy bevont abba a munkába, amit ezek olvasókhöz juttatása jelent!

Hiszem és vallom, hogy nincs más út előttünk ahhoz, hogy normálisan éljünk, csak a türelem és a másik ember megértésének akarása. Az elfogadás, a szeretet, a tisztesség, a becsületesség, a jó szándék mind-mind ebből eredeztethető, és a fentebbiek hiányából ezek ellentétei is.

Milyen a jó vers? – kérdezhetik. Ezer és ezerféle. Jó vers lehet az is, ha csak végtelenül egyszerű eszközkészletet használ alkotója, de benne van a gondolat, a megtapasztalás, a tudás. Vagy benne van a humor és a jókedv. Vagy benne van a teremtő szomorúság, a féltés, a segítőszándék. Vagy benne van a szerelem. Vagy benne van Isten.

Krasznai (Karaffa) Gyula

MESTER GYÖRGYI

Összetörve

Ateistának vallotta magát, azonban bármikor rákérdeztek, erőteljesen hangsúlyozta: hite neki is van. Hisz a szeretetben, a jóságban, a barátságban, és nem utolsósorban saját magában. Hogy amit eltervez, meg tudja valósítani. Ebben megingathatatlanul, sohasem kételkedett.

Szobrász volt.

Azzá lett, mert a sors azt tűzte ki elé célul. Ezért létezett, dolgozott, ezért élt.

Első szobrát követően, másfél évtizeddel később alkotta meg fő művét, ami - saját magát is meglepve ezzel - vallásos témájú lett. Szűzanya, karjában a kiséddel.

A nőalak arca megejtően szép volt, érzelmek széles skáláját fejezte ki. Az anyai érzésektől kezdve, egészen a vallásos áhítatig, az arcáról mindez leolvasható volt.

Szerette.

Szerette a művét, mert legbelül valahol úgy tekintett rá, ez a gyónása, a megtisztulás, szükségtelen bocsánatkérés, az ő nem szokványos „hite” miatt.

A szobrot a kertjében állította fel, olyan helyen, ahol magas fák, nyúlánk fenyők vették körül. Talán tudat alatt az járt a fejében: ha vihar lesz, a dörgést kísérő villámlás csak a fákat érintené, az alkotását nem. Azt megkímélné, hiszen a villám is az égből ered, és az ugyan miért is veszélyeztetné a szintén égi eredetű kettőst, Szűzanyát és a gyermekét.

Eltelt egy újabb évtized. Híre ment, hogy a lakhelyéhez közeli városban hatalmas, méltóságteljes épületet, templomot emelnek.

A tervezőknek persze azonnal eszébe jutott: hopp, itt a szomszédban - egy magányos kertben, fenyőkkel körülvéve, vadvirágos fűben – Szűzanya szobra áll. Talán az egyik legszebb, amit a világon ebben a témában valaha alkottak.

Mindenáron meg akarták szerezni.

Mivel a szobrász az első kérésre nem hajlott, más taktikához folyamodtak. Megkeresték a városi vezetéstől, sőt, még magasabb, állami helyekről, végül bevetették a legbiztosabbnak tűnő fegyvert, a szeretteit. Ugyan hassanak már a szobrászra, ériék el, hogy átengedje a városnak, a nagy nyilvánosságnak a művét. Hiszen attól ő is ismertebb lesz, híressé válhat.

A nyomásnak végül engedni kényszerült.

Egy kikötése volt csupán. A szobrot ne az épületen belül, hanem az előtte lévő, szabad térségen állítsák fel. Ezt abból a megfontolásból kérte, hogy ne csak a templomba járó hívek láthassák. Gyönyörködhesse benne az is, aki olyan „világi” hitű, mint ő, az alkotó.

A szobor hamarosan az épülő templom előtti téren állt. Egyedül, magányosan, ugyanakkor jól láthatóan, hogy jelenlétével arra figyelmeztessen, az idelátogatókra nagy élmény vár, hamarosan beléphetnek egy gyönyörű templom, egy szent hely kapuján, és áldozhatnak a hitüknek.

A templomot két év után adták át. Az átadáskor sütött a nap, estére azonban vastag, áthatolhatatlan felhődunyha takarta a holdat. A levegő hűvös lett, tomboló szélvihar támadt, majd hamarosan dörgéstől hangossá, villámoktól vakítóan fényessé vált az ég.

Egy villámcsapás a szobrot érte. Hangos robajjal, mégis hangtalanul omlott alá, összetörve, romjaiban hevert a kövezeten.

Másnap az újság hírül adta, elhunyt a szobrász, a híres szoborkompozíció – Szűzanya, karjában a kiséddel – alkotója.

A hirtelen, váratlan halál miatti boncolást végző orvos, szűk, baráti körben mondta el: a szobrász szíve mondta fel a szolgálatot. Úgy tűnt, szó szerint, összetört a szíve... mint ahogy a szobra.

BUDA FERENC

Parafrázisok a Falak könyvéhez (részletek)

„Ne vádolj, ne fogadkozz”

(József Attila)

KINN A VASÚTON gőzmozdonysikoltás:
tolatva fújtat egy tehervonat.
Gerincem mellett sajgó tífuszoltás.
Göcsörtös gondok úzik álmomat.
Az egyik társam álmában beszélget,
a másik jajgat, horkol. Vagy hörög?
Túlingerelt agysejtjeimhez érnek
zajok, neszek, mint érdes ércrögök.
Az álmatlanság nyűtt agyunk adója.
Mire elalszom, kis híján öt óra,
és megkezdődik, mert muszáj, a nap –
egy ajtóval odébbra, mint a többi.
Tudom: nem fog a kulcslyukon bejönni
szabadságom, sem a küszöb alatt.

KINN A VASÚTON gőzös nem sikoltoz,
ezüst szavú harang sem hízeleg.
Helyette rég (hívebben már e korhoz)
járják a pályát morgó Dieselelek.
A forgalom nem áll le éjszakára.
Gyér álmaimnak gyakran vége van,
s virrasztok hosszan, bár szemem lezárva.
Tökéletes csönd nincs. De béke van.
Ébrenlétből álomba átlebegve
beúszom egy homályló bálterembe,
ám csakhamar a hajnal felragyog,
szétfoszladoznak mind, akár a pelyhek,
miket álmodtam, s mindent elfelejtek.
Szemem az égre néz. Szabad vagyok.

http://dia.jadox.pim.hu/jetspeed/displayXhtml?docId=0000016253&secId=0001222246&mode=html#Buda_Ferenc-Mig_elsz-00740

UMHAUSER FERENC

Nulladik típusú találkozás

Megint a visszatérő álom: – Az Ayers Rock vörös sziklatömbje, felkelő nap, az éjszakai hideg után hirtelen felmelegedő kövek pengése. Egy kiégett terepjáró, bennszülött varázsló orrában kagylókarikával, valamit torokhangon dünnyög, kézzel-lábbal magyaráz, nagyon fontos amit a varázsló mond, de ő nem érti. Tudja, hogy alszik, hogy csak álom, mégis...

Érzi, ahogy a takaró megemelkedik rajta, valami láthatatlan erő emeli lábbal előre, kifelé a nyitott ablakon. „Ufók, szürke emberkék” – villan át az agyán. Fél. Az erő megszűnik, visszahuppan az ágyra. Most már ébren van. A sarkon teherautó fordul be, hirtelen fékez. Zöld, átható fény vibrál az ablak előtt. Föláll, az ablakhoz lép, kihajol, látja a vezető rémült arcát. Nem mer a fénybe nézni. „Pedig úgy szerettem volna mindig találkozni velük. Most a félelem fala nem engedi, hogy lássam őket. Biztosan érzik a félelmemet. Tehát nem akarhatnak rosszat, ha tekintettel vannak a félelmemre.” Kényszeríti magát, hogy a fénybe nézzon. A fény koncentrikus, sűrűsödő körökként pulzál. Nem is fény, inkább látható energia.

Megint érzi a vonzást. Tudatalattija ismét ellene feszül. A vonzás megszűnik, a körök plazmaszerű köddé folynak szét. A teherautó visszafarol.

Ellazítja magát, elképzei, hogy a félelmét egy mély kútba dobja. Lebeg, a körök összeállnak. Jóleső érzés tölti el. Könnyű és megmagyarázhatatlanul boldog. Érzi, hogy eggyé válik a körökkel, elveszti anyagiasult mivoltát, ő is csak energia és fény. „Ez lenne a magasabb tudatforma?” Ismét anyagi lény, de könnyű, megtisztult. Nincsenek kétségek, félelmek. Idegen tér, de mégis ismerős. Az emberkék nem szürkék, nem zöldek, meghatározhatatlanok, csak a mélyen ülő szemeket látja. Érzékeli a gondolataikat, mintha számítógép memóriában olvasna. Pontosan definiált, letisztult, racionális gondolatok veszi körül. Hideg, érzelemmentes, csupasz gondolatok. „szegénykéik”.

Lepereg előtte törzsfejlődésük, történelmük, ahogy egyre nő az intelligenciájuk s egyre jobban megértik a körülöttük lévő világot. Mind ésszerűbb és gazdaságosabb a civilizációjuk s mert ennek olykor az érzelmek ellentmondanak, lassan elszorvasztják, hogy ne legyen ami útját állja a fejlődésnek.

Egyensúlyban lévő, önmagát fenntartó rendszer. Szinte már mindent tudnak. Ám körvonalazódik egy kérdés: Mire fel az egész? mi a célja? A rendszer kibillen, új világokat, más létformákat kutatnak lázasan.

– „Szegénykéim! Ha ti nem tudjátok, én hogyan adhatnék választ?”

A vekker megszólal. A nő álmosan átnyúl, hogy fölrázza a férfit, de nem találja. Kinyitja a szemét és fölül. Látja az ágy szélén ül, arcán földöntúli mosoly. – Űristen! – sírja el magát. Még nem tudatosult benne, de már érzi, a férfi örökre egy külön világban rekedt. Igen, egy külön világban.

Az Ayers Rock alatt ül, most már örökké s már érti a varázslót: „Az élet célja, maga az élet.”

KORIM LÁSZLÓ

Kolbász Mihály (Kleist után szabadon)

Kolbász Mihály, ez a tisztességes anyagbeszerző egy nap arra ébredt, hogy sérelem érte. Nem hagyhatta annyiban a dolgot, már a becsület kedvéért is tennie kellett valamit. Azonmód nekiállt elrendezni a problémát, azonban fölöttébb járatlan volt az ilyen helyzetek intézésében, így kezdésképpen jól leteremtette az első embert, aki egyben az albérlő társa volt. A szobatárs előbb végignézte a tévéjén a filmet, amit éppen nézett, majd kikelt magából. Mindez alatt persze belül erősen csodálkozott, vajon mi lelhetett ezt a derék embert, nem értette a dolgot.

Kolbász Mihály ilyen módon megszabadult terhének egy részétől. Másnap munkába menet cédulát hagyott az asztalon, melyen tudatta a Közzel, hogy nem ildomos őt sértegetni, mert tud ő goromba is lenni, ha akar és szövetséget köthet ő a legelvetemültebb doronggal is, melynek segedelmével szétverheti az egész bagázst.

A Köz a forma kedvéért megijedt. Forró teáját hörpölgetvén azon tűnődött, hogyan engesztelhetné ki ezt a sértett embert. Gondolataiban csak az zavarta, hogy továbbra sem értett semmit. Mindenesetre cédula által közölte Kolbász Mihállyal a véleményét. Ez az a cédula, amelyből később a lakótelepi gyerekek repülőt csináltak.

Este Kolbász Mihály megpróbált behatolni a Köz elbarikádzott ajtaján, de mivel tetemes alkoholt fogyasztott, így már a kilincs megtalálása is nehézségeket okozott. Reggel munkába indulván a Köz óvatosan átlépte az alvót és megdöbbenve látta, hogy az mosolyogva egy sodrófát ölel magához. „Nyilván ez lehet az a elvetemült dorong.” – gondolta.

Miután hősünk felébredt, ráeszmélt, hogy a Köz a bolondját járattja vele. Hiszen jóformán meg sem hallgatta a panaszát. Úgy döntött, ez nem mehet így tovább, lépnie kell egyet. És lépett, majd másnaposságát orvosolandó, a hideg zuhany alá dugta a fejét.

Fondorlatos tervei valóra váltása céljából ezen a napon be sem ment a munkahelyére. Amúgy is gyengének érezte magát meg aztán hogyan dolgozhatna ő, mikor sérelem érte. Igazát hajszolva lement az ABC-be innivalóért, hiszen szárazon még gondolkozni sem lehet, márpedig most gondolatokra volt szüksége. Miután így bebiztosította magát nekiállt plakátokat fogalmazni s közben derekasan kortyolgatta az itókát. Mire a készlet végére ért össze is barkácsolt egy tacepaót s nyomban ki is dülöngélt a lakásból, hogy kiragassza valami forgalmas helyen. Elvergődött az ABC-ig és ezt a helyet alkalmasnak nyilvánította. A ragasztás közben betört az egyik üveg, így odébb araszolt egy másikhoz.

A környéken portyázó rendőr figyelmes lett egy gyanús egyénre, aki valami gyűrött papírt próbál ráerőszakolni az ABC egyik ablakára és ezen tevékenysége következtében azok sorra törnek be. Szolgálati kötelességének érezte, hogy ezt az önmegvalósító személyt meggátolja szándékában, amely közel sem nyilvánvaló.

Kolbász Mihály, miközben a rendőr szorosan fogta, dühösen szidta a rendszert, amely lehetővé teszi, hogy az embert sérelem érje, és nem teszi lehetővé, hogy ezt a sérelmet a sértett javára és szándéka szerint jóvátegyék. Továbbá megfenyegette a rendőrt, hogy amennyiben nem segít a sértegetőt elfogni, eltiporni, megbüntetni, kénytelen lesz megtorlásképpen felgyújtani a várost. Ez alatt egy megvadult kutya igyekezett megharapni a szabadulni vágyó, rúgkapáló embert. Gazdája csak komoly nehézségek árán tudta megfékezni a vadászösztönében elmerült ebet.

A körülöttük gyülekező tömeg különböző álláspontokra helyezkedett. Egy Sóher Zsiga nevezetű, kissé sötétebb bőrű személy kihasználván a lehetőséget, olcsón jutott élelemhez. Ezt egy jól öltözött, rokonszenves néni észrevette és arra gondolván, hogy a nyugdíj emelése sosincs összhangban az áremelésekkel, példát vett tőle. Az üzletvezető nem tudván mitévő legyen, vajon hívja-e a rendőrséget, mikor az már jelen van, inkább szelt magának egy szelet sajtot és azt majszolgatta izgalmaiban. Végül biztosan akadt a tömegben egy telefonáló, mert látszólag spontán módon, szirénázva megjelent egy mentőautó és egy rohamkocsi. Az előbbi, hogy kolbász Mihályt időszakosan kivonja a hétköznapi életből, az utóbbi, hogy szétozlassa a zajongó tömeget és rendet teremtsen.

Azóta eltelt néhány hónap, és ha Kolbász Mihályban néha még felmerül a sérelme megoldása iránti vágy, csak csendben, súgva vonja felelősségre társait az elmeosztályon, mert tudja, hogy amennyiben intenzívebben próbálná előbbre vinni az ügyét, az ápolók mindaddig hidegzuhany alatt tartanák, amíg ezt a szándékát el nem mosná a víz.

KOTASZEK HEDVIG: Ébredés, elektrografika

ZENE —VERS

Ólafur Arnalds és Arnór Dan

Ólafur Arnalds / Arnór Dan / Chris Chibnall:

Oly' távol
Messze attól, aki voltam
Attól, akit szeretek
Attól, aki lenni akarok

Messze minden álmunktól
Attól, amit a szeretet jelent
Tőled, itt, mellettem

Messze attól, hogy lássam a reményt
Idekint állok
Túl sokat kérek

Messze attól, hogy szabaduljak
Egy múlttól, amely kísért
Egy jövőtől, amelyet el nem érhetek

És ha kézen fogsz
Kérlek, emelj ki a sötétségből
És mutass újra reményt

Egymás oldalán futunk majd
Nem maradnak elrejtett titkok
Óvva a fájdalomtól

*

Oly' közel
Létezésért küzdök keresztül sötétségen és fényen
Oly' közel
Árnyékok, hazugságok rejtenek el előlem téged
Oly' közel
Mosdard meg arcomat, a megbúvó sötétség
Oly' közel
Életünk háborúja, melyet senki meg nem nyerhet

Sóvárgok meglegelni a hiányzó darabot
Oly' közel
Kérlek, tisztítsd meg elmémet a szenvedéstől
Oly' közel
Mikor kirajzolódik rólad az igazság
Oly' közel

Azt kívánom, bár sohasem érkezett volna el ide az életem
Oly' közel

Létezésért küzdök keresztül sötétségen és fényen
Oly' közel
Árnyékok, hazugságok rejtenek el előlem téged

(Ford.: Ida B. G.)

*

Eredeti – angol dalszöveg

So far from who I was From who I love From who I want to be So far from all our dreams
From all it means From you here next to me So far from seeing home I stand out here alone
Am I asking for too much So far from being free From the past that's haunting me The future
I just can't touch And if you take my hand Please pull me from the dark And show me hope
again We'll run side by side No secrets left to hide Sheltered from the pain
Through dark and light I fight to be So close Shadows and lies mask you from me So close
Bathe my skin, the darkness within So close The war of our lives no one can win The
missing piece I yearn to find So close Please clear the anguish from my mind So close But
when the truth of you comes clear So close I wish my life I'd never come near here So close
Through dark and light I fight to be So close Shadows and lies mask you from me

*

[Hangsúlyozottan szubjektív megközelítés]

Ez a hang (Arnór Dan) és a zene (Ólafur Arnalds) számomra mennyei – persze, fogalmam
sincs hogyan énekelnek az angyalok a mennyben, meg persze arról sincs fogalmam, van-e
menny és vannak-e angyalok, és hogy azok énekelnek-e. Az most mindegy, hogy azt hiszem,
hogy vannak. Tudni nem tudom. De ez nem teológiai írás, hanem zenei.

Ez a hang és a zene a számomra mennyeknek tűnik – persze mondtam én ezt már más zenére,
más énekesre is. Mindig az utolsó az, akivel találkozom... ezek szerint. De nem, ezt ritkán
mondom, még azokra is, akik igazán megszólítanak, és örömmel töltenek el... (Ki kellene
dolgoznom a saját zeneteológiámat...) Körülbelül két hete futottam össze Ólafur Arnaldsszal
és Arnór Dannel. Itt, a youtube-on. Gyakran járok ide, és egyszer csak feltűntek.

Ólafur azt mondja: a nagymamája tanította először zenélni, egy zongorával. Chopin zenéje
volt az első szerelme, a nagymama tanította az első billentéseket a fekete-fehér
billentyűsoron, az ujjai alig érték át a kellő távolságot. De a nagymama türelmes volt és várt,
lehúnyta a szemét és úgy... várt... várt, hogy a kisfiú érezze, amit ő is..., mert a fiú inkább a
punk zenét, meg a dobjait szerette volna nyúni. Mindez Mosfellsbær városkájában történt,
pár kilométerre Reykjavíktól... 1994 és 2001 között valamikor... Aztán a nagymama
meghalt, a fiú felnőtt lett hamar, már Németországban és Angliában zenélt, metálbandákkal
futott és azon vette észre magát, hogy több tucat hangszeren játszik többféle zenei stílust... A
nagymama boldogan tekint le rá onnan, amiről én nem tudom van-e... Bár, ha hallgatom ezt
a zenét, biztosan tudom, hogy igen, van.

Ez a zene egy menny-bizonyíték...

Ólafur két évet töltött azzal, egy barátjával ([Halldór Eldjárn](#)), hogy három zongoráját és
számos más ütős és húros hangszerét elektronikusan egy számítógép mesterséges
intelligenciájával összehozza – és így ezzel a mesterséges intelligenciával együtt zenéljen,
hozzon létre valami teljesen újszerű hangzást... sikerült, és ez csak fokozza bennem a hatást,
hogy ez a zene... mennyei...

Mennyei... is..., meg arról a rendkívüli tehetségről és tudásról is üzen, ami ebben a
fiatalemberben van: teljesen egyedi vegyüléke klasszikusnak, modernnek, punknak,

metálnak, hard rocknak, elektronikus hangzásnak... és még ki tudja hányféle stílusnak, s mégis abszolút eredeti, hiteles. Hallgatni kell.

Azt mondják néhányan a zenéjéről, hogy mintha depresszív lenne. Én inkább az északi, izlandi táj sokszor borult égboltját, sarkkörü félhomályát tapintom ki benne, és hogy Ólafur hogyan segíti ki ebből a derengésből a hallgatóját, hogyan vezeti ki lépésről lépésre, hangról hangra a fényre azt, aki hagyja magát vezetni. Könnyeket ejtünk, de aztán kapunk selyemkendőt is hozzá, arcunkat megtörölni. Izlandi táj: kopár tundra, hó, hegyek és vulkánok, az örök alkony ege, és láva és füst az ő otthona.

Vadság? Nem: természetesség. Ő még a természethez olyan közel született, amit mi már nagyon rég nem ismerünk.

Szelídség? Nem: természetesség. Az a fajta természetközelség, amikor a hópelyhely megcirógatja az arcunkon a bőrt.

Nemcsak hallgatni égi élvezet ezt a zenét, nagyszerű a zene képi illusztrációja is, kifogástalan az illeszkedés legtöbbször. Ólafur találkozása Alice Sara Ott-tal új világra nyit ablakot és a Chopin Projektet eredményezi, közel Chopin klasszikus zenéjéhez, mégis tele utalással a jelenre... áradó nyugalom, a mélabú és az öröm egyedi találkozása, zenei szekvenciák, harmonikus hangzatok ismétlődése... idézetek és átfogalmazások, a lélek örök hullámozása.

Az egyik leginkább megindító száma Ólafurnak az „Ekki Hugsá” – annyit tesz: ne gondold..., azaz ne gondolj a másik emberről semmi rosszat: megölelheted, közel mehetsz hozzá, megérintheted, szeretheted, nézhetsz rá..., és akkor ezt is kapod vissza, ne félj.

Legkedvesebb zeném Ólafurtól az Oly távol – Oly közel..., szövege, mint vers is átjár és bennem van, mintha csak én írtam volna – persze ez marhaság, de mégis, mélyen emberi kétségek és vágyak, mindannyian mondhatunk és mondunk is ilyeneket... és úgy szeretnénk a kétségeinktől és a magányunktól szabadulni, odafordulni ahhoz, akit szeretünk... Ólafur vajon egy elveszett kedveshez beszél? A nagymamájához a mennyben? Egy elképzelt és a jövőben megtestesülő lényhez? Önnön magához, aki majd a jövőben lesz? Istenhez? Egyszerre mindhez? Aki egy? Csakis így lehet... azt hiszem ez is katarzis, de még nem fejtettem meg minden ízében, mert friss és káprázik tőle mindenem...

(Amúgy persze tudható, hogy ez a dal a nagyszerű tévésorozat, a Broadchurch-széria első részében tűnik föl, és kúszik be az összes néző fülébe, ahol azóta is tartózkodik – de ez a művészet örök perspektívájából tekintve abszolút mindegy is.)

Valaki ezt írta róla: „...ez a dal olyan érzést ad, mintha elhagynád a földet, majd áttörnél a sötétségen, ami a dimenziókat választja széjjel és végül a mennybe emelkednél...”

*

[Objektív megközelítés]

Ólafur Arnalds Indonéziában élő, izlandi zeneszerző, előadóművész és énekes, producer – 1986-ban született. Különleges, rendkívüli tehetség, elsőként zongorán tanult meg játszani szeretett nagymamája inspirációjára. Húros és ütőhangszereken is játszik s mindezt elektronikus hangzással varázsolja különleges atmoszférájú zenévé. Zenei stílusokat és műfajokat tekintve is nagy a változatosság. A klasszikus zenétől, Chopintól kezdve a már említett meditációs elektronikus zenén és a spirituális hatású zongora-rögtönzéseken át a hard technóig minden előfordul, a filmzenéig bezárólag. Hosszú ideig kell hallgatni zenéjét, hogy eldöntsük, mi is az igazi kedvenc, de könnyen lehetséges, hogy nem fog sikerülni: az újra hallgatások mindig új élményt is jelentenek, a zene zugaiban mindig felbukkan valami eddig nem érzékelt hatás, érzés, hangzás.

Igen, a nagymama indította el kisfiú korában Chopinnal. Tizennyolc évesen már egy német metálbanda, a Heaven Shall Burn izlandi előzenekarának tagja – nekik írt először intrókat, ami nagy siker lett, szinte rögtön – s így indult. Chopin mellett Sosztakovics, David Lang és Arvo Pärt a nagy kedvencei.

Első szólóalbuma az Eulogy for Evolution 2007-ben, majd egy év múlva a Variations of Static. Már a Sigur Rós-szal és ismét a Heaven Shall Burnnel turnézik, Londonban is fellép. A Kiasmos-szal új területet hódít meg 2009-ben, kísérleti techno-zene ez Janus Rasmussennel és az izlandi electro-pop Bloodgroup együttessel. Ázsiai és kínai turné követi mindezt a következő évben, Alice Sara Ott-tal, a nagymama emlékének adózó Chopin Projekttel, majd jönnek a livingroomsongs- (nappaliszoba-) felvételek. _For Now I am Winter (2013/14) – ez a címe harmadik szólóalbumának, ami azért is fontos mérföldkő pályáján mert ezen énekel először az angyali hangú Arnór Dan Arnarson, az izlandi Agent Fresco frontembere.

Ólafur minden zenéje csillog, villódzik, mint a hó a fjordokon a sarki éjszakában, Arnór Dan énekhangja pedig olykor már-már mágikus, angyali.

Ólafur Arnalds filmek és sorozatok zeneszerzőjeként lesz igazán ismert, a talán legelterjedtebb és legsikerültebb a brit Broadchurch-sorozat zenéje, az első részben hangzik el a So far + So close. Mindeközben is évente jelennek meg albumok tőle. A negyedik ilyen a Re:member, 2018-ban. Ebben már a „Stratus” is szerepel, ez a saját zenei programrendszere, amelyet két éven át fejlesztett Halldór Eldjárnal közösen, a szaklapok úgy írnak róla, hogy ezzel az ember és a mesterséges intelligencia közösen zenél... Három zongora van összekötve elektronikusan, az egyiket ő maga játszik, a másik kettő pedig ehhez alájátszva ad váratlan harmóniakat és meglepő zenei szekvenciákat. A Defending Jacob minisorozat (2020) zenéjét ezzel komponálta és adta elő.

A youtube-on némelyik zenéjét, dalát 4-5 millióan is lájkolták, nagyon népszerű szerző, előadó. Magyarországon 2018. októberében koncertezett, a budapesti Müpában.

*

ZENÉK

So Far + So Close

<https://www.youtube.com/watch?v=dHqbuJOd7Y0>

szöveg: lyricstranslate(pont)com

<https://lyricstranslate.com/hu/so-far-oly-t%C3%A1vol.html>

*

Kiasmos, 2009.

<https://www.youtube.com/watch?v=4fHw4GeW3EU>

*

Particles, énekel Nanna Bryndís Hilmarsdóttir

<https://www.youtube.com/watch?v=wEj7xYyj9n4>

*

Living Room Songs, 2011. portréfilm, zene

<https://www.youtube.com/watch?v=Kb34JCz5wvY>

*

Iceland Airwaves, Full Performance, Reykjavík, 2012. nov. 1.

<https://www.youtube.com/watch?v=XnxSLwLFfNY>

*

Only The Winds, a For Now I Am Winter c. albumról

<https://www.youtube.com/watch?v=9eWewdTkgHM>

For Now I am Winter, énekel: Arnór Dan

https://www.youtube.com/watch?v=4cOr7JmcOas&list=PLxhO2YsV8AFzVCu8k_gX57lXjYZlt3SXy&index=4

*

Broadchurch, filmzene

<https://www.youtube.com/watch?v=4rbZ5xye7Tc>

*

Chopin Project, Alice Sara Ott-tal közösen: Verses, Berlin, 2015.

https://www.youtube.com/watch?v=VEuHFF_fdZQ

Reminiscence, u. o.

<https://www.youtube.com/watch?v=9-1ESx99HcE>

*

Sydney Opera House, koncertfelvétel, 2015.

https://www.youtube.com/watch?v=bcln2AL_L1M

*

Ekki Hugsa, 2019. – zene és ölelkező tánc, nagyon felemelő

<https://www.youtube.com/watch?v=eZ4B13ngUrY>

ugyanaz, mint zeneszám felvétele

<https://www.youtube.com/watch?v=oSgaGIKr-pA>

*

When We Are Born, film, 2020.

<https://www.youtube.com/watch?v=AfRnixBtiqc>

*

Spiral, 2020.

<https://www.youtube.com/watch?v=i1OatmatkMs>

*

Back To The Sky, 2020.

énekel Jófríður Ákadóttir

https://www.youtube.com/watch?v=_S6sk6yznC4&list=RDFamgo3hw53k&index=7

*

Egyveleg, 25 zeneszám

<https://www.youtube.com/watch?v=Famgo3hw53k&list=RDFamgo3hw53k&index=1>

*

SZÖVEGEK

Ólafur Arnalds

In: wikipédia, magyarul: https://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%93lafur_Arnalds

angolul: https://en.wikipedia.org/wiki/%C3%93lafur_Arnalds

Életrajz, életmű – angolul, In: The Famous People

<https://www.thefamouspeople.com/profiles/lafur-arnalds-15466.php>

Ólafur Arnalds & Art[ificial] Intelligence, In: Soundscapes,

<https://soundscapes.melbournerecital.com.au/explore/olafur-arnalds-artificial-intelligence>

Michael Hann: Neoclassical superstars: leaders of a gentle revolution

In: Financial Times, 2018. július 4.,

<https://www.ft.com/content/402bb948-7de9-11e8-af48-190d103e32a4>

Ólafur Arnalds – koncertfotók

In: Selection; <https://selection.cz/en/shows/olafur-arnalds/>

*

Arnór Dan

In: wikipédia, angolul: https://en.wikipedia.org/wiki/Arn%C3%B3r_Dan_Arnarson

*

<https://www.frontview-magazine.be/en/news/olafur-arnalds-new-album-some-kind-of-peace-to-be-released-november-13th>

*

Ólafur Arnalds (Mosfellsbær, 1986. november 3.) izlandi zenész

(Szerk.: Szolláth Mihály)

SZOLLÁTH MIHÁLY

Alkonyi-hajnali ének

(József Attilának: hidd el, hogy nagyon szeretlek)

Szollát Mihály, Szolláth Mihály
hideg arcod vízbe mártod
vacog-ragyog tükörképed
ennyre látsz világodból

jó lesz mint másnak azt hitted
most már látod másért örülsz
szádat már hiába tátod
valakik már gödröt ásnak

mi volt azt igaznak hitted
csillogása hamis gyémánt –
szakadékan túljutottál
gondolj arra van még pár perc

Szollát Mihály, Szolláth Mihály
alkonyodon felébredtél
gyalog vagy bár sosem lovon
verset írni itt vagy mindig

igaz beszéd ütem s rímek
dalok nőnek szíved alól
szád nyitod és dalolsz hűen
gyémántszínek felizzanak

ünneplőbe öltözötte
frissen épen lelked tisztult
szarka cserreg reggel ének
ünneplőben vár az Isten

*

coda

szerettem magam míg éltem
de másokat sokszor jobban
ebből ki nem térek onnan
jobban érzem szív ha dobban

VERASZTÓ ANTAL

Tóparti délután

Egy tó, amely nem fürdésre csábít.

Jó ideig azt hittem, minden megy a maga útján ebben a nyomorult világban – dohogott Kerekes Ignác –, hát nem! A folytonosan egymás után következő dolgok előbb csak unalmat keltenek bennünk, majd undort vagy fásultságot. Súlyosabb esetben akár halálba menekül előle az ember, ha nem elég erős az idegzete. Ezt olvastam ki a kezembe kerülő könyvből, aminek hatására rögtön sorra vettem, vajon a környezetemben mostanában történt-e valamiféle falrengető esemény. Nincs hírem arról, hogy ezen a héten a mi utcánkban – hála a mindenség urának – valaki is felakasztotta volna magát. A mi vidékünkön az életuntak közül senki nem számíthat arra, hogy majd folyóba öli magát, mivel a kezdetektől fogva krónikus folyóhiányban szenvedünk. Gyaníthatóan a csalódott leányok is beérték gyufa méregoldat helyett valami másféle ártalmas, de nem halálos mellékhatású lötytel. Esetleg a teljesen ártalmatlan „Titanic koktéllal”, amit összetételénél fogva – víz és jég – bármelyikük otthon is egyszerűen elkészíthetett.

Ennyit a szemlélődésről meg a visszahozhatatlan dolgokról. Kevés ember az, aki mindent tud önmagáról, amikor elkezdni építgetni a maga világát. Kerekes Ignáctól tudom azt is, hogy ő például egész életében árnyas erdőkbe vágott, egy meghitt pillanatában meg is kérdeztem tőle, akkor mért nem az erdészhivatást választotta. – Több kifogást is felhozhatnék, de egyik sem lenne igaz – válaszolta. – A továbbtanulásom valóságos oka az volt, hogy nem tudtam megbarátkozni a fák és az erdőben előforduló növényzet latin neveivel. Az egyszerű akácfa (Robinia) vagy a Szilfa (Ulmus) neveit még csak megjegyzi az ember fia, de azt a mérhetetlenül sok többit, úgy éreztem, nem tudom a fejembe verni. Ignác mindig kedvtelve gyűjtött rá a pipájára, megvárta, míg a szürke füst egyenletesen áradni kezdett a bizonytalan magasság felé. Csak ezután mondta ki a szentenciát, hogy tisztában van a dohányzás ártalmaival, de úgy érzi, neki ez ad feloldást élete nehéz pillanataiban, ahogy megérzi szájában a megszokott ízt, minden esetben elfelejtődnek aznapi bajai. Közel nyolcvanhárom évig hitt ebben, még mielőtt elfelejtette volna az életét. Mivel a gyaloglást sem tartotta méltatlan dolognak, ezért ha beköszöntött az őszi szezón, vadászni is eljárt. De Ignácot már a tavaszi napok is kicsalták a szabadba. Amikor a kalendárium hétről hétre elért a pirosbetűs vasárnapig, a varjúsín ruhába öltözött öregasszonyok meg a lakosok egy része templomba igyekezett. – Nem állítom – mondta erre Ignác –, hogy egy jóízű imádság nem segíthet az emberen, de a tavaszra megmosakodott ablakú öreg házak között kísértelni Isten szabad ege alá, az is jó dolog. Észrevenni, hogyan kezd járni a tavasz az elhagyottnak látszó gyalogösvényeken. Ignác különben is olyan jellem volt, aki tette, ami a dolga, ha előtte volt a cselekvés lehetősége. Ahogy mifelénk a mondás tartja, keveset evett és szépen járt. A gonosz szellemek leskelődését semmilyen helyen és formában nem tudta elképzelni és elfogadni. Abban viszont meggyőződéssel hitt, hogy amely tárgyhöz valahová való indulása előtt hozzáért vagy foglalkozott vele, az aznap őt fogja szolgálni. Ezzel kapcsolatban Ignáccal olykor furcsa dolgok is megestek, ő maga mondta el nekem egy alkalommal: – Mint a bolond, kerestem az elvesztett különleges bicskámát, de sehol sem leltem.

Hetek múltán viszont a szokott helyén találtam, amikor nem is kerestem. Ilyenkor mit gondoljon az ember? Netán azt, hogy a szökött tárgyak idővel maguktól visszatérnek hozzánk? Ezt el nem akarná hinni nekem senki, sok volna a jóból, akarom mondani, a titokból, ami itt belülről nyom. Egy ilyen dolog meghaladja a gondolkodásmódunkat, és én sem hinném az egészet, ha nem láttam volna. Ignác bátyám – engedelmeiből szólítom így – volt az, akit nehéz volt bármivel is meglepni. Amikor felesége láthatatlan úton való távozása után a rámaradt napokat egyedül számolgatta, igyekeztem gyakrabban rányitni az ajtót. – Tudom, most nem várt – mentegetőztem egyik alkalommal –, de

mostanában nem jutott időm idejönni. – Drága fiam – mondta –, már akkor tudtam, hogy ma meglátogatsz, amikor még el sem indultál. A mi alföldi nyaraink, amikor igazán jól sikerülnek, azt leginkább abból lehetett megtudni, hogy még a dinnyeárusok is beajultak az augusztusi hőségbe. Ilyen nyarakon az Árpád kertben a világháborús hősi emlékmű ércalakjai is szinte izzanak a napfényben. Mögöttük a jegenyetölgyek közt áttűnő iskola kétemeletes tömör négyszögének árnyékában, akinek még marad kedve nézelődni, tikkadt járókelőket láthat vánszorogni. Gyanítható, hogy a kánikulai hőségre való tekintettel a járókelők közül, akiknek a házánál a régi szokás szerint még volt az ereszcsgóba állított dézsájuk vagy egyfenekű hordójuk, azt megtelestették vízzel, és ha az leheletnyit langyult, a szerencsés hazaérkezés örömeire beleültek fürdőzni. Sok idő telt el azóta, hogy ezek a történetek elkezdődtek, nemcsak a városban, de a városból elérhető távolságban elterülő szikes aljú Fehér-tó környékén is, amelyet mindössze néhány tanya őrzött, hogy el ne csurogjon más - felé. Nem fürödni való tó ez, sekély, aszályos nyarakon néha ki is szárad, a vonuló madarak ismerttalálkahelye. A népi bölcsesség szerint akkor van benne víz, amikor éppen kell. Kerekes Ignác úgy emlékezett, hogy az a bizonyos délután farkasétvággal köszöntött be, amikor a tópart felé vitt az útja. A tóparti tanya gangján elfogyasztott szalonna, amivel Mucsiék, a tanya gazdái megkínálták, a pusztai kamrák füstös illatú csendjét idézte elé, ahol a szalonnák társaságában füstölt kolbászok és természetes sonkák is lógtak az ember feje fölött.

A szegett kenyérben pedig a dülövégen árválkodó romos szélmalom lisztjének emlékére érződik vissza az ember szájában. És hát ezt az egész élményt a szívességben, amivel kínálták, lehetett igazán kiélvezni. – Az otthon errefelé is rejtélyes fogalom. További utamon – melyhez a megelégtett gyomor jó érzése is társult – találtam rá arra a kúriaszerű épületre, amely a tó közeléből elhúzódva a bujdosó vadalmafa, a mogyoró és kőkénybokrok mögött csendben romladozott. Az elvadult növényzet a ház környékét, az udvar zugait is benövögette, olyan helyeket keresve magának, ahol emberek ritkán vagy sohasem járnak. A nyírfa erre ritkán fordul elő, vagy a fa nem szeret erre, vagy a fát nem szeretik az erre élők, azt fogják rá, hogy sötétedés után úgy fehérlik, mintha eltévedt kísértet lenne... – Nem kellett bekopognom az elhanyagolt kúriába – idézte vissza a történeteket Ignác –, mert tulajdonosa, Kunos Ferenc kint bókászott az udvaron. Amikor észrevette, hogy közeledem felé, nem olyannak látszott, mint aki örül a látogatónak. A köszönésemet is morgolódva fogadta. Hallgatag, ráncos képű, bizonytalan korú embernek látszott. De az is lehet, hogy csak mások elé szánt álarcot viselt magán, első látásra olyannak tűnt, mint akit agyonvakított a komorság. – Örülök, hogy itthon találom – próbáltam lazítani a szellemi kötőféken. – Öregembernek otthon a helye – mondta, vagy inkább morrantotta a bajusza alól. A rövid válaszból már sejteni lehetett, hogy nem fogunk egymás szavába vágni. Látszott rajta, nem olyan családból származik, aki fél szájjal bárkit túl tudna beszélni. Aztán váratlanul mégis rám kérdezett: „*Mán megin mit beszilnek rúlam az emberek?*” – Ha tényleg kíváncsi rá, megmondhatom, azt, hogy a bakancsa évek óta nem taposott országutat. – Pedig szeretnék egyszer még eltévedni – mondta enyhültebb hangon. – No, hát én meg itt születtem – mutatott körbe a portán –, ezért engem még a tanyasi kóbor kutya is ismernek. Kapaszkodhattam volna én is feljebb az uborkafánál, mert annak idején a tanítóm azt mondta apámnak, adja ezt a gyereket felsőbb iskolába, nem árt ennek a tanulás. De hát apám úgy találta, az eke szarva közelebb esik hozzám, mint a városi iskola. Nem kárhoztatom érte, hogy így döntött, biztosan jó oka volt rá.

Kunos Ferenc sápadt volt, mint aki még a dülőknek is csak az árnyékos oldalán járt volna. Tett vett még az udvaron, néhány tűzre való fagallyat csomóba rakott, majd befelé indult a házba, és csak úgy mentéből visszanézve mondta: – Ha nincs jobb dolga, utánam jöhet. Itt nálam nincsenek tapéta mögé rejtve a fehérre meszelt falak, mint ahonnan maga idekeveredett. Nem hiszem, hogy mentegetőzésnek szánta volna, amit mondott, inkább kritikának. Hát ez az a hely – néztem körül –, ahol Kunos Ferenc az idő labirintusában bolyongva szelíd nappalok és a sűrű sötét éjszakák közt tölti az idejét. A szemem hamarosan rátalált a falon függő két bekeretezett gyászjelentésre, amelyek szokatlan „kellékei” voltak a szobának. Ezeket látva nekem az a határozott érzésem támadt, hogy a ház gazdájának nincs szüksége még egy adag különönségre. A tekintetemet követve vendéglátóm

csak annyit mondott: – A szüleim fekete keretes bizonyosságai azok, így tisztelgek az emlékük előtt, mivel a temetőben már nincs erőm felkeresni őket. Különben is, mostanában folyton azon spekulálok, hol lehetne olyan helyen üldögnem, ahol a halál nem vesz észre, pedig tudom, hogy ez marhaság.

– Megfigyelte már, hogyan hintjük a söt hüvelyk- és mutatóujjunk egymás fölött járó szórásával? – szögezte nekem a kérdést Kunos Ferenc. – Na, mifölöttünk is így pörgeti le az időnket egy láthatatlan kéz. Oszt ennyi. Igazából meglepett ennek a remeteségben élő embernek a bölcsessége. Hagytam beszélni, mert látszott rajta, hogy kikívánczik belőle valami. – Én már tudom, mikor mibe kell belenyugodnom – kezdte. – A magány tanított meg rá, az is rég volt már, amikor a messzeségből női lábak kopogtak felém. Akkoriban, mikor szálásodni kezdtem, meg az orrom alja is bemohásodott, a lányok szerettek a közelemben lenni, elbolondoztam velük. Mostanában meg esténként, amikor beszorulok a kinti munkámból és üldögélek idebenn a szobában, többféle dolgon is elmor - fondírozok magamban. Elképzelem például, ha most tévedne be ide egy hajdanvolt lány, bizonyára így kiáltana fel: „*Jaj, de setét a szobája, talán nincsen is gyertyája?*” A legtöbbnek különnek tartanak, mert mások ezt mondják nekik rólam, és elhiszik. A legtöbb ember szeretne tovább élni az embe -rek emlékezetében, én a saját házamban szeretnék tovább élni. Ha ez különbség, akkor legyen az!

Talán az esti sötétség hozza elő – vagy a fene se tudja mi –, de legtöbbször az elmúlás gondolatával szeretném magamat egyenesbe hozni. Ne gondolja ám, hogy azért, mert annyira be lennék rotyyantva attól, hogy el kell bújniom az általam is annyit megszántott földtakaró alá. A fenéket! Nem félek a haláltól

Csak a megfoghatatlansága az, ami valósággal feldühít. Attól még, hogy én csak egy tanyasi remete vagyok, maga is egyetérthetne velem abban, hogy a halál mint élmény átélhetetlen. Mert ugye ilyen még magának sem mondott senki: – Nézze, Ignác, hát nem meghaltam? Volt már, aki azért nyitotta rám az ajtót, mert az a hír jutott el hozzá, hogy évek óta a szobámban ülök, föl se kelek, nem merik megkérdezni tőlem, hogy vagyok, mert lehet, hogy már nem is élek. Komolyan mondom, míg ezt végighallgattam, fájt körülöttem a szoba. Én már eljutottam oda, hogy nem érzem magányosnak magamat. Igazán magányos csak társaságban lehetnék. Én aztán joggal kérdezhetném minden erre vetődőtől, hogy mi újság, mivel akad esztendő, amikor nem olvasok újságot, de azok a hírek engem igazán nem is érdekelnek. Az öregség sokat változtat ám az ember gondolkodásán.

Emlékszem, apai részről való nagyanyám, amikor már túllépett a nyolcvanon, szóval olyan idős korban lehetett, mint most én, akkor kezdett erősen hinni a túlvilágban. Sokat bajlódhatott velünk, három unokájával, mert mikor szüleink a dolgok nehezével voltak elfoglalva, mindig ő vigyázott ránk. Azért gondolom ezt, mivel átlagon felül rendszerető volt. Sokszor hallottam a szüleimtől gyermekkoromban – ha róla esett szó –, hogy semmit sem tudtak úgy csinálni, hogy ő ne talált volna rajta utólag igazítanivalót. Erre mondta apám egy alkalommal futó indulatában: – Még megérjük, hogy halála után ő fogja magára húzni a szemfedőt. A fák fekete árnyéka vetődött a gyalogösvényre, mire Kunos Ferenc portájáról hazaindultam. Az udvarról még utánam szólt: – Mit is mondott, hogy szólítják magát? Igen, persze, Ignác! – Hát Isten vele, Ignác, látott, hallott eleget ahhoz, hogy ne kelljen még egyszer idetörnie magát az Isten háta mögé. Ha ezek után is hall valamit felőlem, ami köszönőviszonyban se lenne az igazsággal, igazítsa helyre, elég, ha annyit mond: – Nem úgy van!

VERASZTÓ A. KÁROLY: *Uzsonnázó kislány*, ceruzarajz, 21x29,7 cm

†**VERRASZTÓ GÁBOR**
(1964-2022)

SONKÁS NYÚL

Meredt szemű Bambikés egyéb rémisztően csúnyára formált műanyag mesefigurák ácsorognak mindenfelé az amúgy takaros előkertekben.

– Mi ez? - buggyan ki belőlem az udvariatlan kérdés.

– De hát húsvét van! – mosolyog elnézően amerikai házigazdám.

Végre kiérünk a giccsbe borult farmok közül a tenesse-i pusztára, ahol egy terjedelmes deszkacsűr homlokzatán a „Széles rét” felirat készlet megállásra.

A bejárat mindkét oldalán húsvéti mintás lobogó. Az épület több teremre osztott, nagy, de barátságos országúti vendéglő. Ijedten nézek az órára.

– Még nincs dél, kérhetek reggelit?

Első nap megtapasztaltam, hogy az igazi, ham and eggs legalább félkilós sonkaszelet két tükörtojással a hátán, melléje egy vödör sült krumplit öntenek, és jár hozzá négy szelet pirítós vajjal és kétfajta lekvárral.

– Semmi burgonya, elég egy tojás, viszont a sonka mellé kérek sült szalonnát is. Lehet így?

– Lehet, mondja a fiatal feltűnően szép pincérnő, de belepirul.

Evés közben a helyes leányzó háromszor is teleönti a teáscsészém, majd udvariasan a pénztárhoz tessékel, ahonnan átjáró vezet a csűr másik felébe, az ajándékboltba.

A temérdek helyi szuvenír, képeslap, könyv, játék, gyertya, bögre, porcelán falikép, postaláda, szőnyeg, kalap és a rivális baseballcsapatok jelképeivel díszített pólók között egy hosszú asztalon füstölt sonkák illatoznak. Akár egy vadnyugati vegyeskereskedés.

Gyorsan veszek egy mély levegőt és egy lottyadt fülű kétdolláros porcelánnyulat a tisztesség és a barátnőm kedvéért. Elvégre húsvét van.

VERRASZTÓ GÁBOR: Szivar a kapucsengő alatt c. kötetéből. Napkút Kiadó, Bp. 2006.

BALOG ÖRSE: *Koratavasz*, olaj, farost, 36x21cm

FELLINGER KÁROLY

Maga a várakozás

Kövesdi Károlynak

Maga a várakozás mindig mással van
elfoglalva. Keresi a válaszokat,
akár a pillangó, amikor virágról
virágra száll, mint az elvarratlan cérna-

szál. Amikor visszakapod, amiről nem
is tudtad, hogy egyedül téged illet,
ami érett kavicsá kopik, s érdemes
a nyelv alá dugni, kibeszélni vele

a csendet. Nyáron úgy tűnik, a levelek
megszállták a fát, mint csillagaival az
az eget a visszakapott hús sötétség,
akkor érzed, Isten a Te akaratod.

A hógolyók, melyekkel a teliholdat
megdobálsz, valójában angyalfejek.
Mikor az első csillag kigyúl, megérted,
veled is célt tévesztett a várakozás.

Hazafelé

A romák, ha úgy gondolják, megbántották
Krisztust, vagy ő megfélekezett róluk, le-
törlik a szentképekről, szobrokról a port,
Szűz Mária szeplőtelen testét még a

leheletükkel is megajándékozzák,
teszik fényessé, s ha családtag neheztel
rájuk, a képével ugyanezt cselekszik,
de előtte még felhívják telefonon.

HORVÁTH HOITSY EDIT

A lila akác

Ferenczi Erzsikének és Gábornak

A hosszú, szögletes, unalmas
betonpózna – az aszfaltjárda és virágágy
szomszédságában –, amint a május
vette át uralmát,
máról-holnapra – kivirágzott.
Addigra már az ibolyák
hervadni kezdtek, vagy a sok kerek
levél alól kilesnek
– ijedt szemek –
a változó világra.
Ám a póznán – kacsok s indák között
szélben lengő, pillangós fürtjeit
bontotta már s bontja tovább
a szelíd szépség, a lila akác...
Fantáziátlan, szürke prózát
ölel e dallamos, sejtelmes líra –,
nyers tömeget a finom akvarell;
tündér! – egy öntött, színtelen kolosszt,
eme buta, vaksi küklöpsz-követ,
s tör rajta föl és egyre följebb,
mindig mohóbb szerelem-vággyal,
s a második szint magasától
már-már annak testébe fúrja önmagát
ez a törékeny s áttetsző virág –,
májusi álom – mint ki szeretni-
birtokolni vágy
– napfény s puha árny gyermeke –:
milyen erős és mily erőszakos!
Mint aki tudja: nincs sok ideje.
Holnap fakul s hull, s utca szemete
lesz. Mert ez végzete: a lapát.

Jaj, kedvesem! Halandó, szép akác!
Olyan vagy, mint a szerelem...
De te jövőre – ez csak türelem
dolga –, feltámadsz újra,
és ezt a kemény, konok oszlopot
SZÉTMORZSOLOD...

SZOLNOKI IRMA

Májusi piros

Nem mert bemenni. Már hatodszor ült itt a padon, nézte a szemben lévő üzlet kirakatát az út túloldalán, de nem volt bátorsága felpróbálni a ruhát. Álmai ruháját, a kis piros komplét, mely csábító pimaszsággal virított rá a hatalmas üvegtáblán keresztül.

Mindig egyenruhában járt. A lánynevelő intézetben, ahová az apja dugta be, hogy jó modort és viselkedést tanuljon. A kollégiumban, a továbbképző főiskolán ahol a legjobb tanulók közé tartozott. Magányos volt és különc. Nem talált hangot a többiekkel, félrehúzódozó lett és zárkózott. Az anyja maradi felfogású, erős akaratú, már-már erőszakosan szigorú elvekkel irányította a családot, különösen őt tartotta a hatalma alatt.

– Egy úrilány nem járhat csak feketében és fehérben, semmi hivalkodás, csiricsaré, ilyen-olyan tarka rongy! – mondogatta dühösen, ha valami színesben meglátta őt. Szerencsésnek tartotta magát, amikor a távoli városba nevezték ki igazgatónőnek az új iskola élére, így hátrahagyva addigi életét, megszabadult a kötöttségtől, új életet kezdetett. Ám a rózsaszín álmom nem teljesülhetett. Az iskola több évtizedes hagyományokkal és maradi erkölcsökkel felvértezett korlátait nem törhette át. Sötét kosztüm, fehér blúz és szigorúság, ez várta már az első napon, amikor a polgármester bemutatta őt a tanároknak és a diákoknak.

Próbált újításokat bevezetni, vidámabbá és barátságosabbá tenni az iskola környékét, hogy a diákok otthonosabban, felszabadultan tanulhassanak az ódon falak között. Nem sikerült. Bármilyen modern intézkedést hozott, az iskolatanács és a szülők leszavazták, orroltak rá és nemtetszésüket igen hangosan káralták szét a városban is. Ellenség lett. Nem talált barátokra, magányosan élte a mindennapjait. Csak a diákokra számíthatott. Változás kell, modernizálni az iskolát, és a szülők fejében is rendet kell teremteni!

Titokban tárgyalni kezdett a szomszéd városban működő elektronikai céggel, megpályázott pár lehetőséget és sikerült elérnie, hogy az iskola számítógép termet kaphasson, korszerűsíteni az oktatást. Már csak pár nap és hivatalosan is bejelentik a fejlesztést. Úgy gondolta, erre a napra új ruhát vásárol, színeset, élénket, ami a változást hirdeti. Véletlenül éppen akkor tették ki a próbababát a kis piros kompléval, amikor arra járt.

Ez az! – dobbant nagyot a szíve, amikor meglátta. A fazon, a méret, és az a harsogó vidámságot hordozó piros, ezt a Jóisten rakta elé biztató előjelnek. Mégis napok óta habozott, inába szállt a bátorsága, mit szólnak majd az emberek, ha meglátják benne?

– Nézd, azt akarom! – kiáltott mellette egy lány, kinyújtott karral mutatta a barátnőjének a piros ruhát és már szaladtak is át az úton a bolt felé.

Görcsbe ugrott a gyomra, felállt a padról, tétován elindult, át a túlsó oldalra, amikor egy biciklis elé lépett. Elvágódtak mind a ketten, csúnyán beütötte a fejét. Próbált felkelni, de a bringás rászólt.

– Ne mozduljon kedves, vérzik a feje, meg kellene mutatnia egy orvosnak.

– Nem, nem – motyogta erőtlenül, mert látta, hogy elkésett. Az eladó beveszi a kis piros komplét a kirakatból. Egy világ dőlt össze benne. Úgy érezte ellopták mindenét. A változásba vetett hitét, az álmait. – Nem, köszönöm, jól vagyok – sóhajtott és átbetorkált az úton. Megállt a kirakat előtt. Úgy állt ott, mint egy lelkész a gyülekezete előtt. Fekete nadrágkosztümben, fehér blúzban, vörösen vérző fejjel. Nézte magát az üveg tükrében. Nem is olyan csúnya! Még nincs negyven, talán még társat is találna, ha végre saját magával is törődne. Kíváncsian bámulta magát, miközben a kirakatüveg visszatükrözte a túloldalon álló

biciklist, a kíváncsi embereket, akik aggódva nézték jól van-e? Látta a virágzó vadgesztenyefákat, az útszéli virágosládákat, a ragyogó napsütést, az utca színes forgatagát, az életet.

– Ezen túl másképp lesz! – mondta ki hangosan, miközben letörölte a homlokát. – Csak egy kis karcolás, nem vészes – szólt át a biciklisnek és határozott léptekkel indult hazafelé. A virágosnál egy szál vörös szegfűt vett és a blézerére tűzte. Hatalmas adag eperfagyival, mosolyogva gondolt a holnapi napra. Mekkora fogynak nézni a tantestület tagjai, amikor a cégvezetővel bejelentik az új számítógépterem kialakításának terveit.

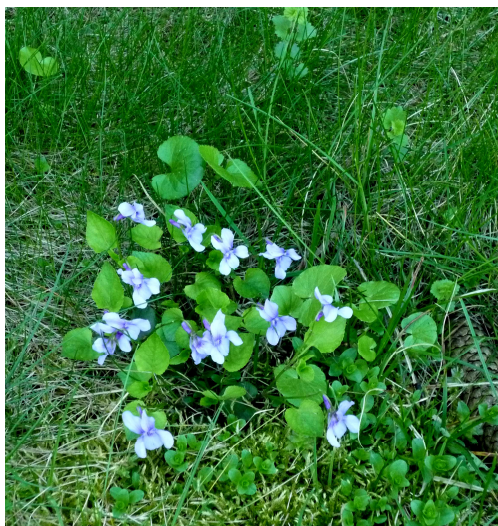
– A tervek! – csapott a homlokára és futva indult visszafelé. A padon felejtette a mappát, baj lesz, ha idegen kezekbe kerül! A padon egy férfi ült, kezében a dosszié, izgatottan olvasta a tartalmát. Észre sem vette, amikor megállt mellette. – Visszaadná? – szólt félénken a férfihez.

– Nem, dehogy! Ezek remek tervek – mondta elismerően az idegen. – Mondja, lenne kedve elmesélni, hogyan született az ötlete? Ismerek egy jó kávézót, ott a túloldalon. Van rá egy kis ideje? – kérdezte mosolyogva és bemutatkozott.

– Igen! – vágta rá boldogan. – Csak öt percet kérek! – szabadkozott a férfinak, miközben a ruházati bolt elé értek. Az eladó a kis piros komplét rakta vissza a kirakatba, úgy látszik nem a kedves vevő mérete volt.

– Csodálatos, mintha az Ön alakjára tervezték volna – dicsérte az eladó, amikor meglátta a kis komplében, a hozzátartozó táskával és piros cipővel. Gyorsan fizetett, le sem vette, abban lépett ki az utcára.

– Hm! Egy kis májusi piros? – csettintett elismerően a férfi és illendően a karját nyújtotta felé.

Fotó: DARVAS JUDIT

VÁNYAI FEHÉR JÓZSEF

Újra a lugasban

(Hamvas Bélának)

Ha az élet nem fér bele,
Magába ránt a történet,
Idegen alomból haza
Ténfereg a végzet, a vágy.

Csontszáraz-öregem mégis,
Felülről nézek le rátok,
Oltalomért megfizettem,
Kicsapásért hálálkodom.

Uram, saját sátánt tartok,
Lugasom, poklom a méhes,
Örök züllésem lekötöz,
Nyugtalanság lesz halálom.

Kárpit és test

A pokol: az a másik, mi
Rajta túl van, nem érdekes.
Sugárnyaláb, Isten széken
Ül, a természet agitál,

Hezitál, míg az űr betölt.
Virágom gyermekkezei,
Kegyetlenül dús a halál,
Alig érett a lét s rohad.

Hiányos teremtés-sztori,
Kiléphetsz a kárpit mögül.
Hol vadak nyalják az arcod,
Maga a kárpit lesz a test.

Könnyű és meghasad

Halott csecsemőknek vérét
Iszom. Nettó borzalom sújt,
Mielőtt, mialatt végképp
Belegyógyulok a földbe.

Test ég a táboron kívül,
A lét kapun túlnan szenved.
Elkapni a hegyek lábát,
Hol kezd és végez a síkság.

Patinás piszok és illat,
A részletek cirádái.
Sötét citromfaligetek,
Könnyű és meghasad a menny.

Hússommal etetem

Nyakoncsípem az elmúlást,
Egy jó sorért sírba fekszem,
Túlvilágról kikacsintok,
Koporsófedelem az ég.

Szélhányta ködfelhő házam,
Igásbarmom a kóbor vágy,
Dicsőségért vezeklek és
Tisztaságot csutakolok.

Más bűnével mi dolgom vón,
Ki megszületett, semminek szán,
Hóhért hússommal etetek,
Árulómnak kegyet szórok.

HOGYA GYÖRGY

Arisztoklész nomosza

Meglehetősen sok utánajárásomba került míg Arisztoklész, ismertebb nevén Platón egy régóta keresett levelére ráakadtam s azt megszereztem. No persze, nem eredeti példányról van szó, hanem többszörösen átírt és fénymásolt változatról, amely siralmas állapotban került a kezembe. Szakmai körökben – filozófia értelemben – ennek a levélnek nem tulajdonítanak nagy jelentőséget, bár ez semmivel sem csökkenti történelmi értékét. E pár oldalon nincs szó sem a filozófia, sem a lét „nagy” kérdéseiről, inkább a kor, pontosabban az ókor elmélkedőire nem igazán jellemző módon saját belső életének kérdéseit rögzíti. Ettől függetlenül a levél komoly értéket képvisel.

De menjünk csak sorjában!

Számomra ez a pár oldalnyi személyes vallomás két szempontból jelentett kihívást. Egyrészt fordítói készségemet akartam próbára tenni, másrészt, mondhatni személyes indíttatásból, ugyancsak érdekesnek találtam Arisztoklész a levélben említett szürakuszai útjaival és magával az írással kapcsolatos utólagos fejtegetéseit. Tudvalévó, hogy Arisztoklész elítélte az írást – bár ezt az állítását sokan tévesen ítélték meg. „...*minden komoly ember a végsőig irtózik attól, hogy a komoly dolgokról valaha is írásba nyilatkozzék, és azokat az emberi rosszindulatnak és megnemértésnek tegye ki.*”

Ez talán segít Arisztoklész érveinek megértésében....

Mint említettem, a levél az utóbbi évtizedekben rémes állapotban lapult a-i országos könyvtárban, a foltos oldalakon egyes kifejezések olvashatatlanak tűntek, és ez még inkább nehezíteni látszott fordítói munkámat. Mint a fordítók többsége én is tisztában voltam azzal, hogy egyes kifejezések jelentése koronként módosul, így magának a mondatnak az értelme is nehezebben következtethető. Nem mindegy például, hogy a *doxa* szót hírnévként, véleményként vagy megalapozatlan felfogásként fordítom vagy a *pathosz* kifejezést szenvedésként, élményként, esetleg sajátosságként értelmezem.

Hosszadalmas erőlködésemnek meglett az eredménye, a szöveg kisebb-nagyobb hiányosságai ellenére is értelmezhető, összefüggő vallomásként hozta közelebb a nagy gondolkodót.

Még az eredeti írás keletkezésének időpontját is meg lehetett határozni, mindenképpen Arisztoklész harmadik, utolsó szürakuszai útja után keletkezhetett, de valószínűbb, hogy nem sokkal halála előtt írta.

Köztudott, hogy idős korára már különböző bajok gyötörték, vélhetően halálát is gyomorbaja okozta, így nem csoda, ha az írás elejét, akár panaszkodásnak is beillő, önmagával, pontosabban testi gondjaival kapcsolatos megjegyzései töltik ki.

Várakozásomnak megfelelően ebben az említett levélben nem filozófiai munkáinak értékelésével, pontosításával foglalkozik, hanem életének meglehetősen fontos, sorsdöntő eseményeiről a szürakuszai útjain szerzett keserves élményeiről ír.

Természetesen kíváncsian vártam, hogy élete alkonyán, az i.e. 350-es években miként vélekedett mindarról, ami vele történt, és az eltelt idő változtatott-e és ha igen, mennyit régi nézetein. Az „Állam” című művében ugyanis vitatható, kétes értékeket, nézeteket határozott meg, amelyeket egyes méltatói kimondottan „*rémesnek*” minősítettek. A maga korában már Marcus Aurelius is éretlen gyerekségnek, silányságnak nevezte a bölcsélet megállapításait

„... *Ne reméld e földön Platón államát!*” – emelte fel ujját figyelmeztetően Marcus Aurelius.

Még egy megjegyzés kívánczik ide, éspedig a megszólítással kapcsolatosan: a címzett kérdése. Kézenfekvőnek látszott, hogy valamelyik kedves tanítványának szánta gondolatait, s így akár unokaöcsére Szpeuszipposzra (Arisztoklész halála után ő vette át az Akadémia vezetését) esetleg Hérakleidész Pontikoszra is gondolhatunk – aki mesterét helyettesítette annak harmadik szürakuszai útja alatt –, de szóba jöhet akár Arisztotelész is.

A „*Kedves Barátom*”-ból bármelyikükre gondolhatunk...

Valójában nem is a levél tartalma a legizgalmasabb, hanem az, amit olvasata bennem kiváltott..., hiszen könnyű most megítélni Arisztoklész korát, és ítéletet mondani hibái felett, ... sokkal inkább azt kellene megmutatnunk, hogy a múlt hibáiból mennyire tudunk okulni... ha egyáltalán képesek vagyunk az ilyesfajta okulásra ... Mindehhez azonban a múlt és bizonyos alapfogalmak ismerete elengedhetetlenül szükséges... Itt van például a nomosz. A törvény, amely inkább meghalni kényszerít, semmint, hogy elveidet feladd. Az erő, amely rávette Arisztoklészre az első, a második és harmadik szürakuszai útjára.

Kezdem tehát ezekkel a bizonyos szürakuszai utakkal, hiszen nem egyszer hajózott Arisztoklész Dionüszioszékhoz.

Maga a fogalom, „szürakuszai út” egyébként kedvelt analógiaként szolgál nem egy filozófálgató, esszéíró szakmabelinek. Az ő beállításuk/felfogásuk/értelmezésük szerint a nagy filozófus azért érkezett Szürakuszaiba, hogy „*szellemi képzésben részesítse a helyi zsarnokot, ám a filozófus kudarcot vallott, nem tudott hatni az uralkodóra.*” Meglett tehát a nagyszerű tanmese, amelynek lényege, az értelmiség hatalommal szembeni tehetetlensége. Platón, a nagy filozófus nem tudta rábírní a szürakuszai zsarnokot, I. Dionüszioszt, hogy emberibb törvényeket alkalmazzon, és így tovább.

Mielőtt megmosolyognánk Arisztoklész (és a fenti nézet híveinek) naivitását, ne feledjük, hogy hasonló gondolat foglalkoztatta Spenglert is, aki 1933 júliusában Bayreuthban személyes kihallgatást kért Hitlertől. A naiv Spengler szintén úgy érezte, hogy befolyásolhatja a zsarnokot.... A másfél órás meghallgatás alatt alig jutott szóhoz...

Szegény.

Állítólag ezt a viselkedésmódot húzták rá Martin Heidegger néhány hónapos náci karrierjére is. Ő egyike volt azoknak a tanároknak, akik az egyetemen bevezették a Hitler-féle karlendítést.

Mikor visszatért egyetemi kollégái közé, egyikük így üdvözölte: „Visszajöttél Szürakuszaiból?”

A pontosság kedvéért – már amennyi pontosság huszonhárom évszázad távlatából elvárható – el kell tehát mondani, hogy Arisztoklész, az írások alapján i.e.390 és i.e. 387. között nagy körutazást tett, melynek során meglátogatta Krétát, Egyiptomot, Kürénét (más források szerint az egyiptomi és kürénéi útról szóló hírek nem érdemelnek hitelt, ezt az adatot tehát fogadjuk fenntartással), Dél-Itáliát és Szicíliát. Dél-Itáliába, feltehetőleg turisztikai céllal ment, hogy megnézzék az ott található nevezetességeket, a Vezúvot, az Etnát, Szküllát és Charüdiszt meg Aiolosz szigetét, továbbá azt a helyet, ahol Empedoklész öngyilkos lett. Ezen utazásai során ismerkedett meg Diónnal, I.Dionüsziosz sógorával, akinek az az ötlete született, hogy Platón a sógorával összehozza, s ő az a Dión, aki aztán Arisztoklész élete második szakaszának meghatározó személyisége lett.

Eredeti célja tehát egy ismeretszerző körutazás volt, s csak eközben – Dión hatására – született/születhetett meg a Dionüszioszsal való beszélgetés/ráhatás elképzelése, szándéka.

Namármost, mind Dión, mind Arisztoklész – az uralkodásban járatlanként – idealisták, sőt naivak lévén, valóban hihettek abban, hogy Arisztoklész – egyébként, mint említettem, szörnyű – elméleteit Dionüsziosz tárt karokkal fogadja. Ezen előzmények után és az említett elvárásokkal találkozott Arisztoklész Szürakuszai zsarnokával, ám hamar tapasztalniuk

kellett, hogy a dolgok nem csak hogy nem az elképzeléseik szerint alakulnak, hanem még önmagukat is veszélynek tették ki.

Ha belegondolunk, hogy akkoriban Arisztoklész milyen elveket vallott: „– *Legyünk tudatában annak, hogy a törvényeket művelt államokban úgy kell megírni, hogy apa és anya módjára szeretettel és belátásra hivatkozva szóljanak az emberekhez, nem pedig holmi zsarnok módjára, aki csak parancsol és fenyeget...*” – nem csodálkozunk a zsarnok reakcióján. Egy uralkodóra, aki több várost is meghódított [Szicíliában](#), modernizálta, megerősítette és a saját maga mellett elkötelezetté tette a hadsereget, valamint megállította [Karthágó](#) előretörését a szigeten, nem hathattak efféle elméleti tanácsadók.

Öntörvényű volt.

És kegyetlen és bosszúálló.

De hát Arisztoklész szándékával még ma is úgy vagyunk, mint Démaratosz táblájával. Nem áll mindannyiunk mellett egy Gorgó, hogy rávezessen a megfejtésre, a helyes értelmezésre... Mert Démaratosz táblájának, miként hősünk, Arisztoklész szándékának többféle vonzata, többféle mondanivalója hámozható ki.

Mint tudjuk, Démaratosz volt az, aki elsőként figyelmeztette a spártaiakat Xerxész tervére, mégpedig olyformán, hogy egy viasztábláról letöröltette a viaszt, a fába belevésette a figyelmeztető szöveget, majd visszakente a viaszt és egy jelentéktelen szöveget vésetett bele. A perzsák természetesen nem figyeltek fel az üzenetre, de a spártaiak elgondolkodtak rajta, vajon miféle célja lehet?

Leónidasz felesége, Gorgó jött rá a megfejtésre.

Visszatérve Arisztoklészhez, pontosabban a személyéhez kapcsolt gondolatátársításhoz, vajon az értelmiség által befolyásolható-e és miképpen befolyásolható a hatalmon lévő „zsarnok”, s vajon miféle feltételeknek/elvárásnak kell eleget tenni ahhoz, hogy a viaszba írt szöveg alatt rejtőző mélyebb, fontosabb üzenetet megértsük, meg kell állapítani, hogy korunk értelmisége éppoly felkészületlenül áll a „mélyebb” üzenetek értelmezésével szemben, mint a perzsák és a spártaiak álltak Démaratosz táblájával szemben.

Újkori történelmünk ugyancsak ismételte önmagát, és hol fasiszta diktatúrával, hol pedig kommunista diktatúrával tette próbára arisztoklészi értelmiségeinket. És természetesen társadalmunkat is. Szürakuszai szellemisége időközben túllépte eredeti határait és körülvette Európát és a világ nagy részét, ám lehet, hogy a mi démaratoszi táblánkat még senki sem írta meg?

Ha megmosolyogjuk Arisztoklész igyekezetét, amellyel az akkori uralkodót kívánta jobb irányba befolyásolni, akkor most hangosan kell nevetnünk, ha arra gondolunk, meg tudjuk-e az országunkban, a földrészünkön egyáltalán határozni ki is az „igazi” uralkodó, és miféle módon lehetne őt befolyásolni?

Arisztoklész még értelmiségihez és a nomoszához méltóan viselkedett, ám zavarban vagyok, ha jelenkori értelmiségünk létét, és cselekvési területét, ne adj isten nomoszt kellene meghatározom.

Több analógia is felhozható kultúránk szürakuszai kalandjaival kapcsolatba, s bizony nem találok megfelelő példát, amely Arisztoklész bátorságával és következetességével párhuzamba állítható lenne....

Mert sok bátor ember akadt, az igaz, de aki ilyen módon kívánt volna társadalmi változást elérni, az bizony vajmi kevés... Mindenesetre egyike volt azoknak, akik elsőként mutattak rá, hogy a politikai tevékenység nem szakadhat el az erkölcsi normáktól, s ő is következetesen követelte, hogy a politikai gondolkodás épüljön a valóság tanulmányozására....

De hát mit is tehetett az értelmiség a náciizmus idején, és mit tett, tehetett volna az értelmiség a kommunizmus idején?

A koncentrációs táborok és a Gulág börtönei olyannyira „megszelídítették” a „hátszágban” élő értelmes emberek igazságérzetét és tenni akarását is, hogy nem csodálkozunk a tömeg és az értelmiség tehetetlenségén. Két-három generációval előttünk élt elődeink – az említett agresszív ideológiák hatására – teljesen irányt vesztek, és nem is várhatjuk el, hogy megtalálhatták volna a megfelelő csillagzatot. Még aki nem olvasott Goethét, az is beletörődve fogadta el a filozófus megállapítását, miszerint az élet egyszerűen azért van, hogy éljük. Így megpróbálták élni. Illetve túlélni.

Nietzschének az elfecsérelt és eredményes élet különbségére tett megjegyzésével nem sokan törődtek...

Az eredményes élet lehetőségére már Arisztoklész is ráért, s többször is hangoztatta, hogy: *„Fiatalkoromban, sok más korombéli fiúhoz hasonlóan én is úgy gondoltam, hogy mihelyt el tudom tartani magam, politikus leszek... ... azt vártam ugyanis, hogy céljuk az államot a törvénytelenység állapotából az igazságosságon alapuló élet felé vezetni”.*

Jókora pofont kaphatott első szürakuszai kísérlete alkalmával. Útja tökéletes fiaszkóval végződött, és bizony könnyen csúnya véget ért volna, hiszen – összekülönbözésük után – a zsarnok Pollidészt, a rabszolgakereskedőt bízta meg a feladattal, hogy a filozófust adja el az aiginiai rabszolgapiacon, mi másnak, rabszolgának. Ám a sors nem támogatta ezt a csúfos megoldást és a kűrénébeli Annikeriszt küldte hősünk útjába, aki nem csak hogy felismerte kedves filozófusát, de húsz mináért ki is váltotta, sőt mi több, pénzt és egy kisebb ligetet adományozott neki, amelyben megnyithatta nevezetes akadémiaját.

Folytatjuk...

Fotó: FÁBIÁN MÁRIA

B. MESTER ÉVA

Kvíz

Negyvenéves diplomámat
leporoltam a minap.
Itt egy kvíz, majd megmutatja,
tudásomból mi maradt?

Jön a kérdés és négy válasz,
csak az egyik lehet jó.
Focicsapat nevet firtat,
én nem voltam szurkoló.

Divatvilág sosem vonzott,
honnan tudjam mi a trend?
Mit rövidít három betű,
angol szóként mit jelent?

Ki, kivel járt, mettől meddig,
van-e közös gyerekük?
Sűrűcserés életüket
jobb, ha nem is követjük.

Rock bandákat, celebeket
nem mutattak be nekem.
Élővilág szereplőit
adatokra nem szedem.

Naiv hit, az irodalom
sikerélményt ad talán.
Konyhatündérként is buktam,
úgy főzök, mint nagymamám.

Import kérdések fordítva
odadobva, hanyagul.
A feladat is pontatlan,
te tanulj meg magyarul!

Aztán majd én kikérdezlek,
tanár voltam sokáig.
Vetélkedjünk! Nem biztos, hogy
felérsz majd a bokámig!

Rianás

Befagyasztott feszültségek
robbannak a jégen.
Nem tudom már, hogy mi bántott.
Bizsereg a vérem.

Ébredszik az új tavasz,
készülnek a fecskék,
szárnyat bontó vágyaikkal
fészküket keressék.

Fagyból fakadt újrakezdés
lék, az elmúláson.
Azért van a szerelem, hogy
mindent megbocsásson.

angyalok

kopott cipőben divatjamúltan
rejtőzködnek az angyalok
semmijük nincs már szétsztoztogatták
elporladnak a csillagok

állok a ködben reményvesztetten
nem tudja senki itt vagyok
gyufásdoboznyi meleg zsebemben
lehet hogy én is megfagyok

MOLNÁR G. KRISZTINA

Tavaszi álruhában

Merészen félrehordja kalapját,
borúsán dagonyázik a csizmája,
vájtfülű rigók pihennek vállán,
ilyen egy friss évszak álruhában.

Foszló jégvártyákon gyorsan átlép,
szétszóródva erdőre-mezőre,
visszanézve ámul – mit tud a tél!
S lágyan suhint fényt - emlékek őre.

Meg-megállva hinti a mosolyát,
rögök közül kibújnak a sarjak.
Moha és páfrány lapulnak kábán,
a tavasz int - jövök, betakarlak...

Képmás

Nem hívtalak, botorul betévedtél.
Fénybe zuhantál, akár egy lepke.
Hitted, hogy mégis egyedül lennél?
Öntörvényű harcaid eredménye.

A homályos ösztönlétben forgolódsz,
s szívedről páncélhártyák bomlanak.
Keresnéd némán, míg lemorzsolódsz,
Angyalod, Istened, s hogy hol ér a Nap.

Nem látsz már senkit, de téged sem látnak,
ez egy közömbös légtér-tartomány,
akik a szívedben feldobbantak,
elhulltak, akár egy zsenge szófoslány.

Én is. Ne hallgass rám...

FŰZY-MOLNÁR ZOLTÁN fotói

KOLUMBÁN JENŐ

Miért?

Nem őrizhetlek tovább.
az idő rám támadt, és
eltörte a fegyverem.
A pléh Krisztus sem mosolyog
már, szél koptatta.
Miért van az, hogy felfelé török,
amikor a kor visszahúz.
Miért akarom eljátszani
mindig a harmadik fiút?
A hallgatás az egyetlen
ami nem sebez meg.
Összekapartam neked egy
mosolyt, és arcomra
akasztottam. Elhitted.
Mindent oda adnék, hogy
utána sírva visszakérjem.
Kié az érdem? Miért hajlok
mint a fűszál, miért nem
vagyok kemény betonacél?
Egyáltalán, miért is fúj
ez a kérlelhetetlen szél?

Míg a gépek éltek

Kérges tenyeremhez keményedtem,
rozsdás oszlop, állok viharverten.
Nevem nem vésik márvány táblára,
kifizettem minek mi volt ára.

A vas utolsó cseppje elfolyt már,
hideg csarnokban kóbor rigó jár,
létem harmada ott van elásva,
hűlt kemencék rejtett homályába.

A vérem, lelkem, forró acélos
szívem nehéz emlékeket hordoz.
A gépek bár kohóban olvadtak,
emlékeik bennem megmaradtak,

mert éltek ők, halálig szolgáltak.
Elárultuk őket kapzsi vágynak.
Kezünk üres, akár csak a lelkünk,
míg a gépek éltek, mi is addig éltünk.

Csendem

Engem csend vesz körül, és némaság.
Beburkol, mint hegyet az őszi köd.
Fehér pára száll hideg tó fölött,
és arcomat simítja hús faág.

Én szeretem hallgatni a csendet.
Elmerül benne az árva lelkem,
hangtalan létben otthonra leltem.
Az ember nyugalmat így szerezhethet.

A zaj kínoz tépett idegeket,
a csend megsimogat, és rejteget,
a sebzett szívem hang nélkül figyel.

A halk nesz is ordítás már nekem
a némaságé lett az életem,
nincs kérdésem, így senki sem felel.

Elszámolás

A felhőknek árnya a földön vándorol,
minden ami fontos volt már eldőlt régen.
Az előre gyártott fagyos mindenségben,
emlékek nélkül még az ég is rám hajol.

Kopott képek között válogat az elme,
nincsen már közöttük egy sem ami fontos.
Mind lényegtelen, ha létezett se biztos,
hogy emlékezni rá annyira jó lenne.

Rövidke jövőt sem kutatok én bőszen
elég nekem e zűrös jelen egészen,
a percnél élek, és felhőket bámulok.

A szerelmet ha jön boldogan fogadom,
ő lehet rajtam az egyetlen hatalom,
még mielőtt a földről végleg elmúlok.

KOVÁCS LÁSZLÓ (Kovycs)

Ha te leszel

Ha te leszel magasban fenn a madár,
én leszek szárnyaid alatt a csendes szél.
Én leszek a fészek mi majd visszavár,
ha messze költözöl, én leszek a Dél.

Ha te folyó leszel, én leszek a híd,
átöllelek, mint a kedvesét karja.
Medred én leszek, ki távolba segít,
ha meghal hullámod, én leszek partja.

Ha te leszel a boldogság, az öröm,
leszek az arcodon örök nevetés.
Én leszek teneked az életöröm,
ha vágy leszel, én a beteljesedés.

Ha szó leszel, én betű leszek benned,
szerelemszavadban leszek az örök.
Bánatodban én leszek majd az enyhéd,
ha vársz reám, én mindig visszajövök.

Vénül a szív, leszek, mi benned dobog,
és leszek majd az éltető vér benne.
Én leszek az ki veled álmodozok,
leszek az ki érted mindent megtenne.

Ám ha egyszer majd elkopik szerelmed,
vagy már én neked csak egy sírhant leszek.
Tudd azt, odaát is nagyon szeretlek,
voltál nekem, engem csak az éltetett!

2022. Oroszlány

EGERVÁRI JÓZSEF

Az öröklét ígérete

Hajnalban ébredt, pedig sosem szokott. Csak úgy. Magától. Semmi zaj. Még sötét volt kint, sűrű, igyekezett bemászni a redőny résein, de az ablaküveg útját állta. A benti sötétség vigyorgott. Venni akart egy nagy levegőt, de nem sikerült. Ismét megpróbálta. Döbbsen vette tudomásul, hogy nem lélegzik. Megnézte a pulzusát. A szíve sem vert már. Na, jól kezdődik ez a nap!, dohogott. Kikászálódott az ágyból, elvánszorgott a fürdőszobáig, pisilt, aztán megmosakodott, sok fogkrémmel és az elgyötört sörtéjű fogkefével a fogát is megmosta.

A konyhában főzött egy kávé. Kávé nélkül nem működött. A világnak is szüksége lenne egy kis feketére, hogy működjön. Intravénásan.

Jó reggelt, Csókossy úr! Szép napunk van ma – köszönt rá Dacsai Margó, aki már a járdát söprögette. Ő mindig korán ébredt. Amióta meghalt a férje, mindig hajnalban kelt. Azt mondta, fél aludni. Megértette a csinos hölgyet, csak a pasik gondolják úgy, hogy nincs mitől félni, legalábbis úgy csinálnak. Margó még mindig kíváncsi asszonyka volt. Ötvennél nem lehetett több. Öröm volt látni, szívesen összebújt volna vele, de Margó semmi jelét nem adta annak, hogy neki is ilyen szándékai lennének. Egyelőre nem voltak szándékai, úgy tűnt, csak emlékei vannak, melyek ott tolongtak körülötte, éjjel és nappal, amikor meztelenül zuhanyozott, amikor belenézett a tükörbe, amikor kinyitotta a szekrényajtót, amikor megmozdultak volt férje ruhái.

Csikorgó gumikkal állt meg, átvágva a sűrű forgalmú úttesten, vele szemben, az emeletes házak oldalán óriásplakát virított, “NE PÖCSÖLJ SOKAT, RÖVID AZ ÉLET!”, közölte határozottan a szöveg; a betűk zöldből narancssárgára változtak, majd sötétkékre, miközben neki remegett keze, lába, egy kövér izzadságcsepp pedig lusta nemtörődomséggel megindult homlokán, végiggördült az orrán, aztán orra hegyén hintázott kicsit, majd a halálba vetette magát. Ötvennel száguldott át a kereszteződésen, a STOP-tábla rémülten behunyta szemét; azon a kereszteződésen, amelyen eddig már – figyelmesen és megfontoltan – legalább hatezer-ötszáznegyvennyolcszor haladt keresztül.

Vén hülye! Majdnem elütött!, dohogott egy uszár, megigazította fekete kalapját, megrázta elhanyagolt bundáját, fejét felszegve lépegetett tovább.

Csókossy Alfonz még mindig a kormányt markolta, azon gondolkodott, hogy léteznek-e védőangyalok, netán csak a vakszerencse fogadta kegyeibe, hiszen roboghatott volna ott egy megpakolt kamion, mely fékezés nélkül gyúri maga alá őt apró autójával együtt. De nem robogott.

Otthon beállt a garázsba, aztán bement a lakásba, öntött magának egy kupica pálinkát, ám nem itta meg. Még mindig remegett a keze.

Néhány perc alatt megnyugodott. Hirtelen elhatározással lezuhanyozott, megborotválkozott, finom arcszeszt fújt magára, fehér inget, fekete nadrágot, fekete cipőt húzott, megkötötte kedvenc nyakkendőjét, mely a szívérvány színeiben pompázott. Elvigyorodott, az embernek olykor muszáj nonverbálisan is elmondani a véleményét a bolond világról.

Dacsai Margó épp akkor nyitotta ki az utcaajtót, amikor Csókossy csöngetni akart. De megijesztett!, nevette el magát a nő, kedvesen megsimogatta a férfi karját, aki még mindig nem tudott levegőt venni, erőlködött kicsit, aztán abban a pillanatban sikerült, amikor a nő finom ujjai bőréhez értek. Bocsánatot kérek, kedves Margó, szabadkozott az idős férfi, aki épp betöltötte a hatvanat, tehát még nem is volt annyira idős; sokan mondták, hogy jól tartja magát, hetvennél nem néz ki többnek. Drága Margó, de jó, hogy összefutottunk,

meghívhatom egy fagylaltra? Drága Alfonz, az nagyon jó lenne, a legmegfelelőbb idő van a fagylaltozáshoz, egyébként is szeretek nyalakodni. Azt én is, biccentett örömmel Csókossy. Mindketten elpirultak.

Sétálgattak a cukrászda felé, Margónak be nem állt a szája; én szeretek korán kelni, közölte, én utálok, csóválta fejét Csókossy, az estét jobban szeretem, mint a hajnalokat. Én fel tudnám ébreszteni hajnalban is, nézett rá Margó mosolyogva, aztán visszaalszunk még, nyolcig, fűzte hozzá.

Csókossy megfogta a nő kezét, úgy sétáltak tovább. Befordultak a sarkon, a park szélén, a fák lombkoronája alatt megbújt a plakát: „NE PÖCSÖLJ SOKAT, RÖVID AZ ÉLET!” Dacsai Margó és Csókossy összenéztek, majd hangos nevetésben törtek ki. Margó eper, málna és citrom fagylaltot kért, Csókossy barackot, vaníliát és csokoládét. Leültek a parkban egy padra, szorosan egymás mellé. Dacsai Margó finoman megcsókolta Csókossyt, sejtjeikben az elektronok felkapták fejüket, amikor az eper és málna íze keveredett a barackkal és a vaníliával. Az olyan felejthetetlennek tűnt, mintha abban a pillanatban kezdődött volna az öröklét, legalábbis az öröklét ígérete.

Fotó: DARVAS JUDIT

KETYSKÓ ISTVÁN

Lila szonett

Arcomon delelnék hajam árnyékában a gondok
kiülnek homlokom padjaira apró izzadtság – cseppek
lila fényben őrzik perceim kis puli szerelmek
terelik egybe órákká csahos ezüstharangok.

Kérődznek csöndben szoknyámon halk mosoly-ráncok
blúzom alá hevernek pilledt szél-csordák
kúsznak combomra lila fény-indák
pislákolnak mellemben halk sóhaj-lángok.

Futnak szememen boldog staféta árnyak
váltják egymást lila éjek és nappalok
bőrömrre kis barna foltok szállnak

mossák lábaim fehér harmatok
törlik tisztára testem szerelmes ágyak
ébresztenek lila kismama-hajnalok...

Kilencedik hónap

Egyre közeledik a kilencedik hónap...
vemhesednek már napjaim
hasam arany gömbjét
körülhajózza - egyenlítőre hasonlító
nadrágbevágásom mentén - magzatom - - -

CZÉGÉNY NAGY ERZSÉBET

Foncsorozott világ

Szemem homály, repedezett tükör,
kiszáradt tó, tenger, vagy bármi más.

Már régen, évek óta nem gyötör
holmi halálfélelem, forró láz,

csak dühöm gerjed mindig. Egyre
izzik, forr. Nem úgy működik
már az egész világegyetembe
vetett hitem, s megnyílt harmadik

szememmel látom, mi végre
születnek hazugságból szőtt álmok.
Korcs lett a világ. Már emberségre

nem épülnek várak. Sanda, álnok
ígéretetek temetik a szépre
éhezőt. Könnyekkel teli az árok.

NAGY JÁNOS

Az est hangjai

megpróbálsz magaddal vinni
a létezésed virágporát, közben
szavakká alakítod a mozdulatlan
csendet, ajtót nyitva a felhőkön
lassan kibukkanó napra és mint
egy folyómederben megbúvó
kavics az élet sodrásával
szemben, csiszolatlan-gyémánt
mosolyodban, szemed tükrében,
látom most önmagam

a boncasztalra
kiterítve a test,
egy magány,
felboncol teste
e éji magányban
rég megbúvó
házak,
között,
elveszett csókok
mögött, egy árny

egy csók az
elvakult
ablakszemekben,
őriz
egy szerelem
húrjain árván
vagy egy világ,
ki nem mondott
szavakkal
vizekkel
nádasokkal
szarvasokkal
öledben
e világ
hisz nem
tiéd

csak enyém-e
vágy,
becsempészett
szavak közé
megbúvó
Holddal,
egy útvesztő
rózsával
kezemben,
hol idegenek
álmát
hozza
el
az éj
nekem

Fotó: FÁBIÁN MÁRIA

A. TÚRI ZSUZSA

(Sík vidék)

Sík vidékről jöttem, hol mindig fúj a szél,
s a határ menti erdőben az ágak közt zenél.
A sárga, örök porral álmunk elröpül,
sóhajtóként kering a száraz szárnycsőrök körül.
Ha virágot szedtem, véres lett a kezem,
de este szürke Hold ölében nyugtattam fejem.
Az idő rögzös úton lassabban pereg,
elérhetetlennek tűnnek a messzi, kék hegyek.
A kőszórások szélén a vágy fennakad,
hajnalonként mélyvörössel teríti be a Nap.
A sárga, örök porban a múlt átölel,
emlékekkel ringatózva az Isten oly közel.
Ahonnan én jöttem, az igazság teher,
fájó titkok közt árnyékban nő meg a vadszeder.
Nézd, pókhálók fátján megtapad a szavam,
virágsziromként forgolódva táncol súlytalan.
A láthatárról hívlak, s mint a madarak,
felrepülve testünkből lent csak néhány csont marad.
A Léthén lassan átérsz, az éj ha lehull
cirógató bársonyt terítve, áldott sátorul,
összekavarodva, hol senki sem beszél,
sárga, örök por leszel majd és én leszek a szél.

FANTASY

FETYKÓ JUDIT

A FÜGGETLENSÉG NAPJA

1776. július 4-e. Akkor kezdődött.

Az emberi fantázia, az úgynevezett alkotó képzelet, az azonos dolgokkal foglalkozó emberek csoportjainak képzelete új irányt vett. Először lassan, aztán egyre jobban felgyorsulva olyan dolgok létrehozására lett képes, amelyre azon a fent említett napon senki nem gondolhatott, sőt, évszázadokig nem jutott senki eszébe, bár a „dolog” lassan működni kezdett. A 2000. év után egyre gyakrabban történtek olyan változások, amelyeket nem lehetett tudományos módszerekkel értelmezni. De minek is, mikor a csillagállások szerint az anyag uralta világból épp az elme, a szupergondolatok világa felé megy az idő.

Elnök mindig arra vágyott, és mindenki, aki valamilyen jelentős pozícióval bírt, hogy a Földön egy esetleges szörnyű csapás, katasztrófa idején megmentsse az emberiséget.

Számítógép Tudor a végtelen lehetőséget kereste, amit a technika még adhat. Meg akarta fejteni a még fel sem felfedezett számítógépek titkát, már előre.

Szuper Pilóta tudta, hogy legyőzhetetlen, de mégis naponta összemérte tudását a legjobb robot-pilótával. Verhetetlen volt a manőverezésben. Mivel évszázadok óta béke volt, csak képzeletében győzhetett le valódi ellenséget.

A különös jelenségek egyre gyakrabban ismétlődtek. A napokban, minden természeti törvénnyel dacolva, egy sík, sivatagos területen tó keletkezett. Olyan, mintha végtelen idők óta ott lenne, körülötte tökéletes az élővilág egyensúlya.

Egy június elei napon megjelent az idegen űrflotta az égen.

Elnök érezte, eljött az ő ideje.

Tudor elővette a legújabb mini-számítógépet a mellényzsebéből, és tudta: itt az idő.

Pilóta várta a bevetés pillanatát.

A Föld lakói, akik évszázadok óta gyakran emlegették, hogy eljönnek egyszer az idegenek, és akkor... Tehát várták a pusztulást. Természetesen mindenki, egyénenként bízott benne, hogy majd csak a szomszéd országot, várost, stb-t érinti a katasztrófa (mint általában gondolni szoktuk az ilyesmit).

Óriási volt a rombolás. Az emberek panasza materializálódott és egy hatalmas, színváltós JAJ felirat keringett a bolygó körül. Más már nem is volt ott, az idegenek mindent elpusztítottak a légkörön kívül.

Ekkor – a legszörnyűbb veszedelemben, a végpusztulás órái előtt – Elnökben tudatosult a támadók kiléte. Tudor azonnal átvette tőle a telepatikus információt, Pilóta pár másodperccel később kész volt az ütközetre.

Az emberekben régi szólások, mondások elevenedtek fel, mint például; „nem jó az ördögöt a falra festeni”, és hasonlók.

– Letöröljük! – kiáltott fel Pilóta, és abban a pillanatban felrobban egy idegen űrhajó.

– Indulás! – adta ki a parancsot Elnök.

Tudor és Pilóta nem késlekedtek. A kollektív emberi fantázia által materializált idegeneket megsemmisítették.

Virradt. A hajnal bíbor-fényében friss vízillatot sodort a túlélők felé a szél.

Valakinek a zsebében megszólalt a reggeli számítógép-hírmondó: 2776. július 4-e. A nap kél: 3 óra 53 perckor.

MAGYARY HUNOR

Emlékek viharában

Nem tudom emlékszel-e még, hisz rég volt.
Lehet rám se köszönnél, ha látnál valahol.
Talán meglepődnél, mert még el sem múlt
én megállnék, míg Te átkarolnál válaszul.

Ki tudja, hogy megint lángra lobban-e még,
neked volt férjed, míg nekem ott a feleség,
de a marcangoló kint, feledtette a pillanat,
amikor az ujjad lágyan simogatta arcomat.

A bárban halk zene szólt. Te a Nap, én a hant,
mert akkor ott, a döntés súlya rám zuhant.
Megfutamodtam, sűrű füst nyelte hangomat,
míg szemem marta. Soha többé nem láttalak.

Rég egyedül élek. Szobám falán emlékeid.
Mi lenne, ha újra látnád? Tőlem ezt kérdezik,
ezért nemrég elmentem kíváncsian arra:
te neveltél, átölelt egy ismeretlen férfi karja.

FÖLDESDY GABRIELLA

Sára néném és a Ceterum censeo

Cato híres mondásához (*Ceterum censeo Carthaginem esse delendam*, vagyis *Egyébként azt tanácsolom, Karthágót el kell pusztítani*) ennek az írásnak ugyan semmi köze nincs, mégis ez a makacsul ismételt ókori mondat jutott eszembe Sára néném néhány megnyilvánulásáról.

Sára nem is volt a néném, csak a család közeli ismerőse. Lehet, hogy szegről-végről volt valami rokonság is a dologban, de ezt már sosem vezettük le. Egyszerűen a családhoz tartozott és kész. Kedvelte mindenki, a család férfitagjai tisztelték is a maguk módján, valójában olyan volt, mint egy megszokott, régi bútordarab, ami mindig ugyanott van, és nagyon csodálkoznánk, ha egy nap nem látnánk a megszokott helyén.

Sára néném önálló intézménynek számított. Évtizedek óta egyedül élt, néhány év házasság után hirtelen megözvegyült, mivel gyereke sem született, teljesen egyedül maradt. Tágas lakását egyre kisebbre cserélte, az én gyerekkoromban már csak egy másfélszobás lakást bérelt közel a Móricz Zsigmond körtérhez. Aztán még ezt is túl tágasnak találta, vagy a lakbért találta soknak, és valamiféle hármassal cserével (ez a konstrukció még az 1970/80-as években is működött) egy zuglói garzonlakásban kötött ki.

Anyámék és közöttük nagy egyetértés alakult ki az évtizedek folyamán, ami azért is volt különös, mert sok mindenben nem értettek egyet. Szüleim mélyen vallásosak voltak, és minket is így neveltek, Sára – bár hitt Istenben –, nem járt templomba, és a vallást nem is vette komolyan. De megértő volt az ún. „szabad szerelemmel” kapcsolatban is, nyilván voltak saját tapasztalatai e téren, amit főként anyám, nagyon elítélt. Sára leginkább az élet napos oldalát emlegette, és a Kádár-korszak szocializmusával is megbékélt, amit a szüleim sosem fogadtak el. Ha volt vita közte és anyámék között, az mindig itt mutatkozott meg: ő védte a nem létező mundért, apám-anyám pedig konzekvensen ellenérvelt.

A vita lezárásaként többször hallottam Sára kissé negédesbe forduló mondatát: Miskám, Etuskám, félre dacot, haragot, egy életünk van, és jól élünk! – Anyámék erre már nem szoktak válaszolni, ráhagyták. A beszélgetés aztán folytatódott tovább, de már politikáról a továbbiakban nem esett szó, inkább mirőlunk, gyerekekről, iskoláról, közelgő ünnepekről, távoli rokonokról, akik messze laknak tőlünk, a fővárostól, vagy már régen meghaltak.

Én általában nem szóltam közbe a beszélgetésekbe, csak figyeltem. De érdekelt Sára miénkről elütő viselkedése. Nem tudtam, mi táplálja feltűnő optimizmusát, egyéniségét meg akartam érteni. Anyámtól kérdeztem, meséljen, milyen volt fiatalon, mi történt azóta, hogy férje meghalt. Hisz én már csak öregasszonyként ismertem, alig tudok róla valamit. Anyám mondott róla jót is rosszat is, Sárát vidámnak, jószívűnek tartotta, másrészt kifogásolta, hogy „vadházasságban” élt évekig egy elvált emberrel. Többször is lett volna gyermekük, de Sára nem tartotta meg a magzatokat, inkább – akkoriban tiltott – abortuszműtéttel szabadult meg tőlük. Ezekre a beavatkozásokra maszek orvosi rendelőkben került sor.

Ez megdöbbenett. Lehet, hogy a férjétől származó terhességeknek is így lett vége, és ezért nincsen gyermeke? Ezt még évek múlva, amikor már felnőttnek számítottam, sem mertem megkérdezni tőle. Ez a téma soha nem került elő a látogatások alkalmával. Mert nemcsak ő, hanem mi is jártunk hozzá látogatóba. Elterpeszkedtünk kényelmes bútorai között, tv-t is néztünk nála addig, amíg nekünk nem volt saját tv-nk. Az tetszett benne legjobban, hogy mindig vidám volt, nem kesergett a magas bolti árak, sem a hivatalok packázásai miatt, de a szomszédokat sem szidta, ha kellemetlenségei voltak a házban. Inkább

sütött-főzött, hívott vendégeket, társasági lény volt, máskor ő járt el barátnőkhöz, és persze hozzánk.

Apámmal jókat vicceltek, mindketten szerették a vicceket, és jól is mesélték el, maguk is jól szórakoztak közben. Harsányan nevettek közben nagyokat, anyám és én csak csendesen somolyogtunk a vicceken, nem mindig értettük a poént. Egy alkalommal magasra csapott a jókedv, épp nálunk volt a vendégség, két felnőtt testvérem szintén velünk volt, és vacsora után ittunk néhány pohár fröccsöt, miközben Sára elmesélte, hogyan próbáltak udvarolni neki legutóbb. Apám hamiskásan megjegyezte: „Sára, fiatal vagy még és bohó!” Amire jött a kijózanító válasz: „Miska, öreg vagyok én már, és bohóc!”

A válasz annyira szellemes volt, s annyira ült, hogy mindenki harsányan nevetett rajta. Ezen az estén is elhangzott természetesen a már sokat hallott mondása, miszerint egyszer élünk csak, nem is rosszul, ezért dacot, haragot tegyünk félre!

Már férjhez mentem, és gyerekeim is volt, mikor Sárával jóba lettem, és kettesben tudtunk beszélgetni szüleim nélkül. A nagy korkülönbség ellenére jól megértettük egymást, sokat kérdezett a házasságom felől, érdekelte, mit olvasok, hová járunk szórakozni, és minden egyéb. Én is kérdeztem a fiatalságáról, férjéről, baráti kapcsolatairól, de a legfontosabb dolgokat – az abortusz témát – nem mertem előhozni. Sokat beszélt a pénzről, amiben nem volt hiánya, mert mindig is sokat dolgozott édességbolti eladóként. Jól keresett, kapott szép nyugdíjat, sőt, ünnepek előtt eljárt kiségiteni a forgalmasabb boltokba plusz pénzért. Néha bementem hozzá a boltba, ilyenkor a kezembe nyomott egy papírzacskót, tele finomsággal.

A velem való beszélgetések alkalmával is volt egy visszatérő témája: „Ha mész az utcán, jársz a piacon, mindig a földet nézd! Meglepő dolgokat fogsz találni menet közben. Ha a kirakatokat vagy az embereket nézed, nem veszed észre azt, ami a lábad előtt hever.” Nem értettem sokáig, mit akar ezzel a földre nézéssel, kérdeztem tőle, miért kellene a földet néznem menet közben. Sára jelentősegteljesen hallgatott, aztán csak annyit mondott, pár napra próbáljam ki, meglátom. Mellékesen megjegyezte, hogy előző nap egy aranygyűrűt talált két parkoló autó közt a járda mellett. Nem tudta megmutatni, mert azonnal eladta egy ékszerboltban. Ez volt a válasz arra, miért kell a lábunk elé, illetve a földre nézni mindig.

Nehezen tudtam magam elképzelni, amint jártamban-keltemben állandóan a földet nézem, hátha aranyat, ezüstöt, vagy pénzt találok. Fáradtságosnak tűnt, mivel egyszerűbb menet közben bámészkodni, a szembejövők arckifejezését figyelni, vagy az állandó nyüzsgést, a járókelők rohanását, öltözetét, egymás közti beszélgetését. De ráhagytam. Későbbi találkozásaink alkalmával rákérdezett, hogy kipróbáltam-e a földre nézést. Bevallottam neki, hogy sokat gondoltam rá, de nem tudtam megvalósítani. Az utcán az embereket, járműveket nézem, a piacon az árura kell figyelnem, és ha vásárolok, nem tudok a talajra és az élelmiszerekre egyszerre figyelni. Azért két kétforintost találtam az elmúlt héten.

„Kezdő vagy, és még ügyetlen!” – ez volt sommás megállapítása. Szerinte kisebb vagyont lehet összekaparni talált tárgyakkól, talált pénzből. „Majd rájössz, csak mindig a földet nézd!” Ebben maradtunk. Sára továbbra is járt hozzánk, főként anyámmal beszélgetett – apám közben meghalt -, én elköltöztem férjhezmenetelem után, néha jártam csak a régi lakásban. Utoljára a két és fél éves fiammal jártam fent anyámat meglátogatni, amikor Sára betoppant hozzánk. Ekkor is – mint mindig – jó kedve volt, sokat beszélt, megdicsérte a pianínót püfölő fiamat: „a kis Mozart!” – mondta elragadtatással. Mikor elköszönt, halkan odasúgta nekem: „Na, figyeled a talajt, nézel a lábad elé?” Váratlanul ért a kérdés, nem jutott eszembe, hogy elmeséljem neki, nemrég találtam egy pénztárcát egy telefonfülkében. Párezer forint volt benne. Biztos, örült volna a hírnék. Többé nem találkoztam Sára nénémmel.

Három hét telhetett el ez után, amikor az a hír érkezett, hogy halva találták zuglói garzon lakásában. Nem volt végrendelete, rokonai is mi voltunk, de nekünk nem volt kulcsunk a lakásához. A szomszédok találtak rá, és amit tudtak, elvittek a lakásból. Mire lezajlott a hivatalos eljárás, és mi is bemehettünk a kifosztott garzonba, már nem volt olyan tárgy, amit

érdeemes lett volna elhozni. Abban az időben még nem volt bankkártya, hitelkártya, a betétkönyvek is leginkább látra szólóak voltak, bárki felvehetett pénzt, ha vitte a könyvet.

Ott jártamkor végignéztam a könyvespolcot, a megmaradt könyvek között találtam asztali naptárakat az előző húsz év mindegyikéről. Ezek szépen egymásra voltak rakva, glédába. Belelapoztam, voltak kézzel írt bejegyzések bizonyos napoknál. Pl. SzTK – tüdőszűrés, vérvétel, körzeti orvos, szemészet, stb. Aztán volt néhány bejegyzés „Vígsház”, „Öregek klubja”, vagy „lakbérfizetés”, „kéményseprő”, „Etus születésnapja”, ilyen és ehhez hasonló golyóstollal írt emlékeztetők. Ahogy tovább lapozgattam a naptárat, időnként bizonyos összegek jelentek meg a legalsó sorban: „54 Ft”, „100 Ft”, „15 Ft”, minden hónapban voltak összegek, hol több, hol kevesebb. Majd előkerestem azt az évet, amikor először szólt a „földre nézés” szokásáról, és a talált aranygyűrű meséjéről. Lázasan kerestem azt a napot, amikor ez történhetett. Vissza tudtam következtetni a dátumra, és elállt a lélegzetem: azon a napon ott volt bejegyezve alul: „gyűrű 5000 Ft”.

Szóval igaz. Tényleg talált aranygyűrűt, és eladta 5000 forintért. Sára halála után rájöttem, hogy engem szemelt ki arra, hogy az ő „szép” szokását folytassam, mert úgy gondolta, érdemes ezzel foglalkozni. Nem hiszem, hogy rászorult a talált pénzre, vagy a nélkülözés volt a motivációja, hiszen volt pénze elég, és mindent meg tudott venni, amit akart, gondoskodnia sem kellett senkiről. Egy évben egyszer még jótékonykodott is, beteg gyerekeknek, öregeknek juttatott adományt. Nem a pénz beteges szeretete miatt kutatót a földet nézve, hanem mert ez volt a szenvedélye, a hobbija, egyfajta sikerélmény. Egyszerűen szórakoztatta a dolog. Ez volt az ő „ceterum censeója: „Mindig nézd a földet magad előtt, mert meglepő dolgokat fogsz találni!”

Fotó: DARVAS JUDIT

KÖVES JÓZSEF

Barátom, a rigó

Az egyetlen barátom
hintázik a faágon
füttyörészve rám köszön
jelzi úr ő odafönn

dús fenyőág a trónja
billegeti danolva
néha körültekinget
de büszke e tekintet

beszélget a világgal
a sok színes virággal
a bokrokkal a gyeppel
amint fönt a nap felkel

néha leszáll kukacért
csicseregve inni kér
hogyha begye megtelik
danolászik estellig

ha a locsoló forog
és belőle víz csorog
alááll és csipeget
aztán búcsút integet.

<http://megezmegaz.lapunk.hu/koves-jzsef-muvei-1201950>

:))

NYAKÓ ATTILA

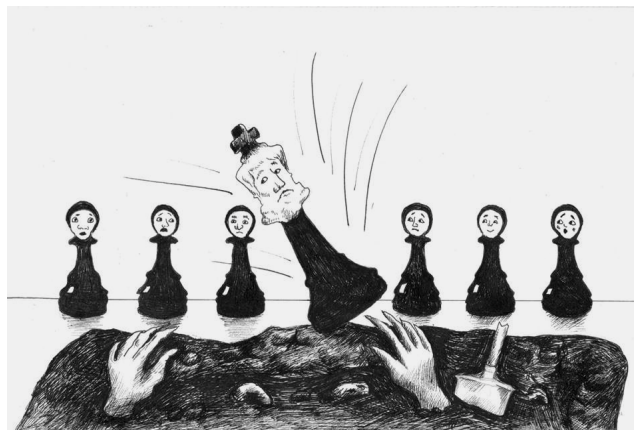
Sakk-matt

Eltűnt a király a tábláról,
mindegyik figura mást vádol.
Értetlen indulat és szégyen:
nemrég még itt állt a c4-en!

Aggódva bámul a sok paraszt,
kinél is tehetnének panaszt?
Majd rajtuk verik el a port is,
nem védi meg őket a Portisch.

Királyok tűnnek el, születnek,
szemednek higgy, ne a fülednek!
Őrködhetsz rettegve a békén,
egy helyre kerültek a végén...

Trautsch Tímea grafikája

TRAUSCH TIMEA grafikája

Forrás:

<http://nyakoattila.blogspot.com/>

SZEPESI JOLKA

félelem

gyermekként a félelem sötét sarokba
terelt ölelt ragacsos kezével
mintha védene
mellettem a tárgyak magukba fordultak
mászott felém a kontúr nélküli magány
magamba gömbölyödve éreztem
az egyre édesebb hús szagát
a holnap szárnyai belefagytak a kinti fénybe
és végtelennek tűnt a ma

A napok történései

Mosott ruhák a szárítókötélen lebegnek napok óta,
várják, hogy a gondolatok kisimuljanak
a fodrozódó szélben
de nem találja sem a pontokat, sem a vesszőket.

A metró idegen arcain a színek szétfolynak,
találgatja, hogy a skarlátvörös vagy a kaméleonzöld
van-e túlsúlyban.

Reggelente az álmot keresi, vágyik rá, hogy az összetöredezett
képek közé arcát befűrja

HALÁSZ ERZSÉBET

Turistakaland, avagy „natürlich”

Eszembe jutott ez a régi történet, ahogy most visszavittem az újságosnak a második példányt – véletlenül kettőt vettem el. Ahogy nézett rám. Ahogy köszönte. Natürlich – villant fel a régmúltból (hogyan ez természetes).

NORDHAUSEN-be mentünk WERNIGERODE-ból, ahol tanyát vertünk. A Reisebürónál, amely a Dimitrov (mai Vármű) téren állt, foglaltam egy szobát, szép magyar nyelven. Ám a megérkezésünkkor össze kellett raknom valami efféle mondatot: hol van a fürdőszoba? – hol lehet fürödni? – próbálkoztam másként. A szálloda-vezető egyre ismételte, hogy a városi uszodában. És hogy ezt a budapesti irodának tudnia kellett volna. Ahogy a férjemnek fordítottam a párbeszédet, dühöngés helyett valami fékevesztett öröm cikázott körül: az eszmecsere nem érti a folytatást. Termőbe fordult az a kicsi magféle, amit heti 1 este/óra alatt gyömszóltunk a fejünkbe az Eötvös utca egyik pincéjében, tizenegynéhány reménytelen öregdiák recsegő magnóval, pedagógus hajlamú oktatóval.

Tehát Nordhausen. Megkerestük a városi uszodát, nagyon olcsó belépővel, de borzongatóan hideg vízzel működött, azonban ez nem vette el a kedvünket, mivel jó meleg nyár volt. Kószáltunk az Óvárosban, fényképeztünk, már ajándék árusoknál nézelődünk, aztán indultunk (volna) ebédelni. Feljajdulás lett helyette: a párom csuklón hordott autós táskája sehol. Végigkérdeztük az árusokat, eredménytelenül. Viszont egyikük ajánlotta, hogy menjünk be a közeli rendőrségre, hátha valaki megtalálta és leadta. (Ki állítja, hogy nincs a németeknek humora –, mormogta a párom.)

Bármennyire humorosnak tűnik, hogy valaki leadta, nem tehetünk mást –, motyogtam én – és rövidesen ott állt egy reszkető nyárfalevél a német rend egyik órá előtt választékos szókinccsel. Kérdések (németül): Mit keres két „szál” magyar a Nyugat-német (NSZK)-határnál – és mi-minden volt a táskában? Mikor bevágódott mögöttünk az ajtó, még rá is fordították a kulcsot – talán hogy kicsit még fokozzák a rémületemet (!) Láthatták, olyan bátran állok ott, mint egy oroszlan (hát igen, ez a csillagjegyet, és éppen augusztusban jártunk). Összpontosítani próbáltam, hogy válaszolni tudjak nem-remegő, nem-síró hangon. Mondom: Igazolványok, útlevelek (mindkettőnké) az összes márkánk (akkor még Márka volt ott a fizető eszköz) és a notesz, jegyzetek és diafelvételek azonosító címeivel. Amit nem tudtam németül, azt próbáltam körülírni, mutogatással pótolni. Nem állítom, hogy elnyertem volna Goethe elismerését, de a nordhauseni rendőr hidegrázást keltő arca-hangja – mintha egy kis napsugár érte volna – kicsi mosolyfélére váltott, egy gombnyomásra nyílt az ajtó és egy másik rendőr átnyújtotta a TÁSKÁT. Nézzük meg – biztatott, hogy megvan-e minden. „Természetesen” semmi nem hiányzott, a kedvenc ceruza-csonkom is ott volt. Még magyaráznom kellett a jegyzetfüzet tartalmát és célját, de megértette, hogy vetítéshez katalógus készül majd ebből az anyagból. A zordon közeg már egyfolytában mosolygott, és széttárta a kezét, hogy ne köszönjek semmit, ez természetes (natürlich). Csak azt kéri, hogy írjak egy köszönőlevelet a megtalálónak, és átnyújtott egy címet. Mondtam, ez részemről természetes, nem tudok eléggé hálás lenni, akármit írok is. Évekig leveleztünk aztán egy fiatal kelet-német (NDK) családdal. Meghívtuk őket, de két kicsi gyerekükkel nem tudtak jönni. Megjegyzem még: nem egy milliomos családról van szó, egy kétszobás lakótelepi lakásban laktak, akárcsak mi.

A rendőrségen és az érkező levelekben gyakran szerepelt egy szó: natürlich, azaz természetes.

SZEDŐ TIBOR

Markodba gyúrt jövő

Hívogat a kilincs,
még zárt az ajtó.
Odaát arcodba
ömlik majd egy
új világ.
Ugye félsz?
A kalandok
bőröndjében van
még hely?
Gyorsan szopogatja
a lét perceid az
évek csontjáról.
Mire vársz?
Nyiss be végre a
holnapod
előszobájába!
Az ereidben
tegnap csörgedez.
Nyújtja feléd kezét
a tavasz, ajkán
már a bimbó
tündérje táncol.
A hajtincsén
szirom szoknyás
hóvirág illatoz.
Remény ír
szárnyaló szavakat
a sikered naplójába.
A múltad lábnyomát
hagytad a szíved útján,
de mindig követnek a
lelked halk lépteit.

Budapest, 2024. február 24.

BŐSZE ÉVA

Zarándokút

Szinte hamuvá omlott testem,
mire felértünk a kereszt alá.
Néha majdnem elestem.,
Kövekről kövekre botolván
léptem. Szikkadt fű zörgött,
madárdal kísérte az éneket.
Az ember feloldozást könyörgött,
magában sorolva érveket.
Könnyűvé váltam, büntelen
lelkem szárnyalt, rám hajolt az Ég,
vidám lettem és szertelen.
Bűnöm elillant, lelkem alélt.
Ott fenn, a mindenség fölött
hatalmas lettem és semmiség...
Eltörpült a valóság, virágözön,
ima szállt a megtisztult lélekért...

ZEMPLÉN, Regéc, Nagybecske-hegy

Fotó: SZABÓ MÁRTA

KOZÁK MARI

Akkor megtalálta...

emlékszem – egyszer én is éltem
már nem tudom hol és mikor
és azt sem hogy miért nem lehet azóta úgy élni
mint akkor régen – abban a valahában...

emlékszem – minden olyan más volt
a nevetés ingünk a mosoly kabátunk volt
lyukas cipőnk elengedte felhők könnyét
anyánk tört falatkát a kenyérből
majd megkente csöppnyi kacagással
és teának mondta a cukros vizet
mi meg ittuk nagy kortyokkal – elfordult
azt hiszem sírt a drága...
én vittem aznap a kicsiket iskolába

emlékszem – ha kinőttem ruhám
nagyanya szeretettel díszítette – aztán
valamelyik húgom tovább viselte
a cipőmet nem mert oly kicsi volt lábam
csak nagyanyának lett volna jó
de ő már öreg volt akkor is – kapta a szomszéd
beteges gyereke – a tél akkor elvitte
imát mondtunk érte majd játszottunk felnőttet...
hazahoztam magammal a kicsiket

emlékszem – anyám mindig – apám alig
elfárasztotta a sok barát a kártyás éjszakák
te fiatal vagy – mondta neki – elbírod
a napokat – itthon alig van dolog
mindent megcsinál a négy gyerek – anyám
nem szólt egyenes derékkal cipelte a
hátára költözött bajokat – egy este – kulcsra zárta
az ajtókat majd mesélt nekünk csodát...
akkor hallottam utoljára nevetni anyát

...egyszer éltem – aztán vége lett
feketét öltöttek a telek
a tavasz elveszett – a nyár is odalett
az ősz hozzám költözött
pedig egyszer éltem – s emlékszem
mikor anyám ujjai közt
falat kenyérre kapaszkodott a kacagás
és a zártajtó mögött – anyám csodát talált.

HABOS LÁSZLÓ

Katonatemetőben

Lángol a Nap árva fellegen,
megpihenek ott imacsendben,
hol szólni illik szótlanokhoz,
megköszönni véres tetteket,
de néma marad ajkam, s lelkem
a szabad, a mártír, a konok
átsiklik száz fehérkeresztben,
s lángol a Nap árva fellegen.

Ugyanaz leszek...

Régi templomban a régi padon,
újra virágvasárnapon.
Még ugyanaz a pap,
de mennyire más a hang,
a szó, az ige.
S bűnbánó csendben,
ismét csak felelek,
de nem, mint ama gyermek,
az a merész fiú ki voltam,
ki keresztútra vágott, szótlan,
az úton sietve elesett,
felállt és újra elesett,
míg idő rohant hite elveszett.

A térdeplő még ugyanúgy recseg,
s a gyertyafénnyel reszketek.
Ugyanúgy lehajtott fővel,
sebzett lélek, tele szeplővel.
Még nem látom a célt,
hova léptem valaha odaér.
Hol van, Aki bennem megszólalt,
Akihez mindig bátran fordultam?
Talán, ha régi hitem meglelem,
s kopott deszkán majd térdelek,
mint ama gyermek, a szótlan,
az a merész fiú, ki voltam,
ugyanaz leszek.

Tüzes Nap alatt

Gyermekek voltunk,
labda röppent szaladtunk,
gondtalanul színes réten –
tüzes Nap alatt
pipacsvirág jajdult.

Gyermekkorunk elmúlt,
gondokkal ballagunk,
titkaink utolérnek –
tüzes Nap alatt
vörös szirmokkal hervadunk.

Árva éjszakán

Megtelni Isten-szeretettel
Be jó lenne árva éjszakán.
Látni láthatatlant, óriást,
Izgatott gyermektekintettel.

Dúdolva dalos szent mondókát,
Ölelni, ahogy édesanyát
Mennydörgős tavaszi éjszakán,
S gyertyafénynél lelteni új csodát.

Amíg tart az éj könnyes csendje,
Elhinni ígérek szavát.
Be jó lenne árva éjszakán
Megtelni Isten-szeretettel.

KISS-TELEKI RITA

jácintok

az udvaron jácintok nyílnak
jöttek valahonnan én sosem ültetek
erről eszembe jut hogy vannak dolgok nélkülem is
meg eszembe jutnak emberek
látszólag csupa báj és illat
a föld alatt meg mérgező
az udvaron jácintok nyílnak
erről eszembe jut
hogyan élni enged aztán sorvaszt az idő
lila jácintok az udvaron
lényegük elbódít majd gyorsan el is illan
erről eszembe jut hogy én itt vagyok
és az egész így rendben is van

neked akartam írni

le akartam neked írni a szivárvány szagát
olyan verset költeni hogy hát nahát
ha elolvasod biztos lepetézel
az egész majd egy forró vallomással ér fel
mert eszembe jutott hogy egy nálam jobb évjárat vagy
de ez a gondolat most már ritkábban basztat
hogyan az út hány aljason át vezetett hozzád
hányan parkoltak ingyen osztottak cukorkát
(van erről néhány megállapításom
senkinek sem ajánlom hogy egy helyben járjon)
meg operába hívtak de nekem a „kispál”
egyébként szorít a kisestélyi is már
a lényeg most jön (nagy tapsok kísérik)
nem egészen ismerni de
így akarlak
végig

MOLNÁR EDIT textilmunkái

BÁRDOS LÁSZLÓ

Változat töredékek a barátságra

Barátom fölfedi egy tulajdonságomat. Nevet ad neki, egy-két rövid, megközelítő mondatokkal jelöli meg, de a rögtönzött és odavetett fél, negyed meghatározás azonnal rátapad tárgyára, és ezzel az illeszkedéssel valójában nemcsak felszínre hozza, hanem meg is teremti. Ámulok telitalálatán. Töviről hegyire ismernie kellett engem, azaz látható, megnyilvánuló jelenlétemet ahhoz, hogy ezt a jelen nem lévő ilyen tévedhetetlen irányérzéssel megtalálja. Sőt a „jelen nem lévő” nem is egyetlen tulajdonság a többi között, hanem alapvonás, eredendő, alkati diszpozíció, stigma vagy kiválasztottsági jel, mindenestre életre szóló, és valamiféle befolyásolhatatlan erő. A szembeötlő, az attitűdben közvetlenül megjelenő szokások, manifesztációk ellenpontja: mély regiszterű, ostinato ellenszóló. Vagy inkább – a zenei fogalomhoz, a „makacssághoz” hívebben – támogató szólam. Olyan énemre, lényemre figyelmeztetett barátom, melyről nem tudtam, melyben nem bíztam, melyet nem is mertem volna sajátomnak érezni, de attól az estétől fogva, melyen meg- és fölszólította (mert van, és azért, hogy legyen), egy pillanatig sem tudnék élni nélküle. És tudása nélkül.

*

Legjobb, ha a barátság spontánul alakul és fejlődik ki, mint a szerelem. Hogy ugyanúgy spontánul hagy-e alább, mint az utóbbi? – erről, valamint e szent, igaz és tökéletesen hamis összehasonlításról majd később... egy-két szót. A tulajdonságoknak olyan egészét, amelytől a baráti tekintet még egész alatti, fölötti, azaz egészen túli vonások és lényegek megismerésére indul, már eleve csak valamilyen boldog, tanácstalan, szinte együgyű céltalanság tárhatja föl. De mennyire kevés – különösen korunkban és városban – a céltalan kapcsolat! Még ritkább a figyelem, nem a vallató, a vizsgáló, hanem az átadott figyelem. A figyelem, mely a meglévőn túlit, az irányt, a kibontakozást is megsejti, -látja. Az a – megint csak jórészt tudattalan – elhatározottság, mely azt üzeni a másoknak: jó, most ilyen vagy, no de holnap még más színek is mutathatsz

*

Örökös antinómiák! De hiszen éppen arról ismerszik meg az igazi barát, hogy társát hangtalanul is folyamatosságra, önmagához való hűségre inti. A személyiség konzisztenciáján és kontinuitásán jóval erősebben öröklik, mint a szerelem, melyet inkább a fordulatok, meglepetések táplálnak. Regény történetek épülnek arra, hogyan hisznek egymásban barátok, majd hogyan csalódnak. Ez a fajta csalódás egyébként fájdalmasabb és sajnós, megfellebbezhetetlenebb, mint akár a szülő-gyermeké, akár a szerelmi (szerető) társé. Az utóbbi kapcsolatokban ugyanis a biológiai, az ösztöni kötöttség elnyomhatja az erkölcsi éberséget; az igazi barátságnak viszont a moralitás a valódi közege. Kényes szerkezetek a barátságok. A mindenkor és kíváncsú oldottság mélyén, „háttában” örökös készenlét, figyelmeztetés rejlik: maradj ilyen! Többször azonban nem maradunk ilyenek: *olyanok* leszünk, vagy legalábbis másfajta. Ha csak az egyik fél mozdul ki helyéből, a másik ezt valahogy kénytelen tudomására hozni; ha mindketten (végül is ez a leggyakoribb), akkor elkezd lazulni a kapcsolat. De nehéz órák várnak arra, aki alatta maradt a közös, kettős követelményrendszernek: ha belátja, megérti, mi történt, hogy a másoknak már örökre igaza lesz vele szemben, még ha nem él is vissza igazával, akkor jóvátehetetlen veszteséggel (és önváddal) viaskodhat. Nessus inge tapad az emberre, egy *átfogó* emlék: olyannak látott valaki, amilyen legjobb képességeim és legtisztább erkölcsiségem szerint voltam, tehát

egységnek; és már tudomásul is vette, hogy egy-két alkatrészem kihullott, tartószerkezetem meglazult. De hiszen azt úgy nem lehetett, az nem maradhattam az! – kiáltanánk föl, szembefordulva a másikkal önmagunkkal, mint Karinthy felnőtt embere. Az eredmény azonban kikezdehetetlen valóság: csillagórán túl vagyok, a másik ezt *folyamatában* látta, észrevette.

*

A barátság időnkénti vigasza: néhány alkotóelem kieshet, áthelyeződhet, az egész (az alak, a Gestalt) azért még érintetlen. Néha csupán én hiszem azt, hogy az *egésznek* vége, barátom viszont emlékszik is rám, meg mostani készségeimből jövőmre is következtetni tud. Kiejt egy mondatot, amelyről jobban leszek.

*

S mindeközben ügyelni arra – de nem túlságosan éberen, szántszándékkal –, hogy ne legyünk bírái egymásnak! Se bírái, se oktatói. Lehet, sőt valószínű, sőt üdvös, hogy jó néhányszor

már előre tudjuk, barátunk egyik-másik vallomása, elbeszélése közben mikor kezd el halmozni bizonyos módosítószókat, mikor idézi majd kedvenc mondatát egy drámai költeményből. Mikor nyúl kényszeresen, időnyerés céljából az asztalon levő pohárhoz, mikor simítja hátra haját a jobb füléről. Nagy a kísértés ilyenkor, hogy bölcsebbnek higgyük magunkat nála; pedig csak tanúk, megfigyelők vagyunk. Csak a pozíciónk helyez föléje, kívüle. Ilyenkor csodálatos kettős könyvelés, kétszínűség, két szín alattiság folyhat le: orvosnak kell lennünk és beteg társnak, csálhatatlan értelmezőnek és megátalkodott cinkosnak bajában. Magunkról megfélemlítve. Csakhogy közben persze teljes magunk, egész múltunk mozgásban és mozgósítva van: csak épp nem rólunk van szó. Az ilyesmi megtörténhet kétszer, háromszor, tízszer idő közönként vagy egymás után; hiszen a jó barát sokszor természetesnek érzi, hogy a másik szemérmetlenül használja. Állandóan nem szabad így történnie: az már valami más. Akkor már nem a helyzet, a baj, a krízis követeli meg az egyoldalúságot – mindkettőjüktől, hanem valamelyik fél – a másiktól: ebbe azután szépen bele is szokik. Az ilyen csomót oldani kell.

Akadnak olyan barátságok, melyekben az egyik fél, a kezdeti kölcsönösség után, már inkább megrögzötten *csak* hallgatja és *csak* eligazítja a másikat – mintegy fedezékből beszél. Hans-Georg Gadamer ezt – az ilyesmit – úgy jellemzi, hogy az illető „kirefektálja magát” a kapcsolatból. A valódi, mindkét felet gyarapító férfi-nő kapcsolatot is lehetetlenné teszi ez a fajta rangkülönbség. Ilyenkor nem párbeszéd folyik, nem a *pár* beszél, hanem csak az egyik beszél, a másik tud. Rövidebb-hosszabb ideig segíthet, erőt adhat ez az aszimmetrikus kapcsolati modell, különösen akkor és addig, amikor és ameddig az egyik fél fiatalabb, kiforratlanabb, önmagát illetően is tájékozatlanabb a másiknál. Ilyenkor talán még zavaró is az övéhez fogható megnyílás a másik oldalról, hiszen aláásná példa- és mintakereső bizalmát. Ez a tekintélybe vetett bizalom persze inkább a mesternek szól, mint a barátnak. Azzal egyidejűleg, hogy az éretlenebb fél kezd kiépülni, magára találni, egyre kíváncsibbá válik társa szavaira, vallomásaira, történetére: a modell azonban már kialakult, rögzült, nem valószínű, hogy megfordítható vagy akár csak kiegyenlíthető. Sajnos, ebben a „rögzülésben” a barátság sem különb a szerelemnél. Nem szabadul meg az emberi (csak és túlságosan is emberi!) kapcsolatok eredendő bűnétől, terhétől: attól, hogy a későbbiségi hatás érvényes, a legutóbb kialakult normák törlik a korábbiakat, és rögzülni óhajtanak, illetőleg a folyamatok *egyirányúak*. Ha a testi és lelki bizalom egy bizonyos fokára elért egy férfi és egy nő, akkor már ez a fok a mérce, ez unszol *fölfelé*; ha már hazudtak egymásnak, megvontak valamit

(fontosat!) egymástól, ez az újabb állomás utasít vissza, hátrafelé. Az egyik fél fölényére és a másik közlékenységére berendezkedett barátságot sem igen lehet visszavezetni a kezdetkor meglévő kölcsönösségbe. Ember és embertárs kapcsolatának sohasem lehet olyan szabad levegője, olyan jövő menő forgalma, mint a léleké az egyetemes lélekkel. Folyton csak tartunk valahol.

*

Lehet persze deklarálni is a kölcsönösséget. biztatni a másikat, hívjon csak fel minket bármikor, akárhányszor, néha még tessék-lássék meg is nyílni neki. Ha azonban egyidejűleg tekintélyünket ápoljuk, s a baráttal való kommunikációban és egyáltalán: kapcsolattartásban ugyanazt a gögőt, büszkeséget, kiválasztottság-tudatot érvényesítjük, mint másokkal, például a pályatársakkal szemben, akkor barátunk nem tud mit kezdeni a szóbeli nyilatkozatokkal, a nagylelkű, széles mozdulatokkal kijelölt mozgástérrel. Valószínű, hogy a magaféltő sértődési hajlam amúgy sem használ két testvérlélek *társalkodásának*. Ha az egyik fél már túlságosan is „valaki”, netán vezéregyéniség, szellemi és erkölcsi igazságosztó, akinek nagyon is lesik a szavát, akiért nagyon is rajonganak, esetleg egyre kevésbé lesz képes és hajlandó egyenlő vagyis rangon aluli - beszélgetésbe bonyolódni. Csak hasonló tekintélyszemélyekkel értik már meg egymást. Ezeket az *elvbarátságokat* azonban már inkább a közös nézetrendszer és társadalmi-kontextuális elhelyezkedés, pozícióvállalás tartja össze: intellektuális szövetségekké válnak. Unos-untalan emlegetjük azt is, hogyan állítottak szembe egymással volt barátokat a közelmúltban megszerzett szabadságból óhatatlanul fakadó pártharcok, érdek-összeütközések. Kevesebbet hallunk arról, mennyire betokosodhatnak, szűk járatba szorulhatnak barátságok a politikai, ideológiai egyetértés jegyében is. Vállalt, tudatos (és szorongató) védelem dacszövetségek keletkeznek. Holott a barátságban mintha volna valami kezdetleges, mégis-ösztöni, temperamentumbeli, rögtönzött, műveltséggel és akár kivívott pozícióval sem törődő... nemtörődőség, hányavetiség.

*

Hogy korunk (mióta is tart és meddig?) ádáz ellensége a barátságnak, az napnál világosabb. Mindennek ellensége, aminek az idő, az oldottság és a haszonnélküliség az éltető eleme. A most mindenben uralkodó teljesítményelv az egyéni élet ökonomikus megszervezését kényszeríti ki: a férfi-nő kapcsolatról és a családról való gondoskodást Gól tudjuk, ez a két szféra is oxigénhiányban szenved), valamint a hivatásbeli, a szakmai követelményrendszer állandó teljesítését. Mindez már bőségesen kitölti a napot, hetet, hónapot és az évet, A rendszeres vagy rendszertelen, de lehetőleg hosszú-hosszú baráti beszélgetéseket ez a célszerű gépezet működés közben kiveti magából. Az intézményi, szervezeti, a közös munkában hierarchikusan osztozó *résztvevők* baráti együttműködésük ellenére sem okvetlenül barátok.

*

De hát akkor kik a barátok? Csak Akhilleusz és Patroklosz, csak Medve Gábor és Both Benedek?

*

A barátságban éppúgy nélkülözhetetlen az énfeltárás bátorsága és következetessége, mint a szerelemben. Ehhez megint csak idő is kell, fokozatosság. Nagyon is érthető, ha valakiből

egyszer kitör a bizalom, és benső titkok özönét látvázza a másikra. Csak meg ne bánja utóbb! Mert akkor magára is megharagszik, de a hanyatt-homlok beavatott másik félre még inkább. Egyszer volt Budán kutyavásár. Ezentúl már csak köszön neki, és hogylétéről érdeklődik.

*

Mennyi összehasonlítás a szerelemmel! Persze, Platón még el sem választotta a kettőt, illetőleg a szerelem (szeretet) természetrajzát a (férfi)barátság jelenségében írta le. Érvényes-e ez az azonosítás, *egyneműség*? Részben bizonyosan igen. Hogy az intenzív barátságnak serdülő- és ifjúkorban vannak homoerotikus együtthatói, arról számos irodalmi műből is értesülhetünk. Ezek tompítottan, szublimáltan bizonyára később is megmaradnak. Végére is egészek vagyunk, barátunk gondolkodásmódja mellé a fizimiskáját is elfogadjuk, látni szeretjük. És ahogyan nincs „tisztá” szerelem, éppúgy nincs ideális csak-barátság sem. Az tudvalevő, hogy a barátság azért – ha már megvan – tartósabb és biztosabb *állapot*, mint a szerelem, mely csupa szenvedély, nyugtalanság, célratörés - majd célja elérésével, a kapcsolat megszabályozásával, szerencsés esetben, maga is valamiféle barátsággá válik. Ez persze, önmagához mérten, valamiféle csökkenés. Amíg szenvedély, teljes kizárólagosságra, vegytiszta választásra tör nem úgy, mint a barátság –, és ennek nemegyszer éppen a baráti kapcsolatok isszák meg a levét. A nagy barátságoknak az a csodálatos és laposan természetes velejárójuk, hogy az időközök, a szünetek mit sem számítanak, tehát *tudunk egymásról*, és egy-két év múlva ugyanott folytathatjuk, ahol abbahagytuk; a szerelemben mindenesetre már inkább csodálatos, semmiképp sem természetes.

De féltő, hogy lassan már csak bűvészkedünk a szavakkal. A szeretet (más nyelvekben és amaz alapszöveg alapnyelvében is) egyetlen fogalom – sőt valóság. Változatai között téblábolunk, tükröződéseire meresztgetjük a szemünket. Lehet, hogy legmélyebb valóját mégis a barátság sejteti meg velünk, ha megélni nem tudunk is belőle. Bizonyosfajta barátság – az, amely lehetővé teszi, hogy két személy vágy nélkül is összetartozzon, elismételt szavak nélkül is örökre értse egymást, találkozás és testi óhajlás nélkül is összeérjen.

Vigilia, 1995/1

FETYKÓ JUDIT

Mi van a papírban?

Van annak már vagy negyven éve, vagy több... Igen, negyvenegynéhány éve, hogy nagynénéméknél elromlott valami. Ennek a valaminek a romlása, bomlása olyan hirtelen következett be, hogy sem néném, sem a rokonok nem akarták először elhinni, hogy ami van, az van. Vagyis, hogy belépett a házaspár életébe egy harmadik, aki eleinte ismerős, később barát, aztán az ellenség lett. Így, sorban.

Nagynéném –, aki a családban a Zsazsa néven volt emlegetett – a Zsazsa így, meg a Zsazsa úgy... – hihetetlennek, és valami félreértésnek, rosszindulatú pletykának gondolta az első jelzéseket. A barátnők finom célzásai, a fodrásznál az ismerős asszonyok megjegyzései elszálltak a füle mellett, és a többi nő, akik már rég túl voltak néhány megcsalaton, egy-két válasz közeli helyzeten, valahogy sehogyan nem tudták a fülébe súgni: vigyázz! Légy résen! Ez nem a barátod! Hát nem látod, mi van a szemed előtt?

Zsazsa annyira rajongott a férjéért, annyira biztos volt saját magában, hogy fel sem merült benne bármiféle hűtlenség gyanúja. Ő, aki a pesti divat szerint öltözött a negyvenes években, ő, aki állandóan kereste a férje kedvét, ő, akinek állandóan udvarolt a férje, még ennyi év után is, ő...

Aztán egy napon, valószínűleg késő délután, mert Jani akkorra szokott hazaérni, történt valami. Délben nem történhetett, mert egy ideje a férfinak szokása lett, hogy a munkahelyén ebédelt. Jani a szokottnál hallgatagabb volt, Zsazsa ezt megértően vette tudomásul, hiszen a férfi új munkaterületre került, még néha otthonra is jutott munka. Az asszony hitte, hogy sok a férfi gondja, igyekezett otthon mindent a kedvére tenni, ahogy az hazaért, elétette a kávé, az újságot, és hagyta, hogy Jani átálljon az otthon hangulatára, és magától oldódjon meg a nyelve.

Ezen a napon Zsazsa hiába várta, hogy a férje, miután kiolvassa az újságot, megissza a kávé, és elunja a doromboló macskát, aki olvasás közben a háta tetején, a vállán végigfekszik, mindezek közben mond egy elismerő szót, vagy megsimogatja a kezét.

Jani hozzá sem nyúlt a kávéhoz, az újság lapjára mereven, és hosszan nézett, a barátkozó cicát meg ledobta, és mikor a jószág ismét próbálkozott, nagyot lendített rajta, vagyis kipenderítette a csodálkozó macskát a szobából.

– Valami bajod van szívem? – szólt nő, azaz nagynéném.

– Hümm – tömör volt a válasz. Eztán meg hosszú hallgatás következett, minden magyarázat nélkül.

A nő várt. Egy idő, talán fél óra múltán a férfi mellé ült a karos rekamiéra, meg akarta simogatni a férje fejét, vagy ahogy mondani szokta az ura haját. Az határozott mozdulattal elhúzódt.

Zsazsa, eddig vakon, süketen járt a világban, reggel felkelt és megreggeliztette az urát, ebédet főzött, és várta, hogy délben a szépen terített asztalhoz hazajöjjön az ura az ebédidő alatt (meg hát hazajöhetett, közel volt a munkahelye), estére meg ismét várta, hogy beszélgessenek, tréfálkozzanak, megbeszéljék a napot. A nő, mint sok feleség akkoriban, „főállású feleség” volt, ez volt az elvárás tőle, hogy otthon legyen. Otthon volt, és igyekezett is otthon mindent megtenni, ami az ilyen státuszban a nő dolga. Nos, Zsazsa hirtelen megvilágosodott.

A sok figyelmeztetés, a számtalan apró jel, most mind, mind összeállt, és megmásíthatatlan, megkérdőjelezhetetlen tény akart lenni. A nő érezte a szíve rohanását, hogy elsápad, majd elpirul. Nézi ezt a férfit, aki egy pillantását sem viszonozza.

Zsazsa számolt: már két hónapja, hogy nem jár haza ebédelni. Tehát ez alatt a két hónap alatt... De hogyan lehet az? Hiszen annak a nőnek férje van, meg kisgyereke... hogyan lehet?...

Aztán eszébe jutott, hogy a férje az utóbbi időben kijár a gangra cigarettázni. Korábban minden aggodalom nélkül bent szívta el a Fecske cigarettát... és mintha nézegetne valamit, ami a zsebében van. Vajon mi van a zsebében? Ha volt, most is ott van-e?

A zseb, annak titka hirtelen oly fontos lett, hogy az előző kellemetlen felismeréssort szinte háttérbe szorította. A nő elpirult, de most nem a féltékenység zöld szemű szörnyének hatására, hanem mert eszébe jött, hogy soha nem jutott olyan gondolatra, hogy neki meg kéne nézni, mi van a férje zsebében. Ilyet nem látott ő az anyjától sem, sőt egyenesen tiltva volt a családban, hogy a másik zsebet, levelét, egyebét, ami annak személyes, nem titkos, de valahogyan intim dolga, szóval, hogy azt nézegessék, firtassák.

De az a zseb!...

Valahogy eljött az este. Zsazsa levetette, vagyis megvetette az ágyat, új hálóinget vette fel, aminek mélyebb volt a kivágása, az ágyban fekvé várt, míg Jani lefekvéshez készülődött.

A férfi úgy viselkedett, mint aki elfelejtett beszélni, és talán nem is itt lakik, vagy nem lakott itt soha, mint egy rokon, aki itt tölti az éjszakát, és az égvilágon semmi köze ehhez a

nőhöz, akitől reggel még hitvesi csókkal köszönt el. Befeküdt az ágyba, eloltotta az éjjeli lámpát a maga oldalán, és már fordult is el, kifelé, el a nő irányától.

– Aludj jól szívem! – sóhajtott Zsazsa. – Én még olvasok egy kicsit...

Jani nyögött valamit, amit mindketten másként értelmeztek.

Hetek teltek el. Ez az állapot kezdett állandósulni. Zsazsa, mikor a férje nem látta, sírt, de mire az délután hazaért, a nő frissen fésülve, kirúzsozva, na nem épp mosolyogva (erre azért nem volt képes) várta az urát. Elé tette a kávé, az újságot, viszont a saját ölébe vette a macskát, hogy legalább az ne élje át minden alkalommal a kidobással, fenékre legyintéssel a megváltozott viszonyokat.

A férfi otthon hallgatott, durcás képet vágott. Az asszony délelőttönként munka után járt. A napokban kapott is egy komolynak látszó ígéretet, ez kissé megvigasztalta. Közben meg, akarva, nem akarva, hiszen már mindegy volt... megtudta a szerelemi történetet. Meg még mást is megtudott...

Jani kiment a gangra, rágyújtott egy Fecske cigarettára, és kivette a zsebéből a selyempapírba csomagolt valamit. Óvatosan hátra sandított, hogy Zsazsa nem látja-e, hogy mit csinál, de a nő épp az utcára néző szobaablakot nyitotta ki, annak a jellegzetes nyikorgása megnyugtatta a férjet: az asszony bent van. Az asszony most távol van (a férfi fejében dúló viharos érzelmektől távol volt, meg jó néhány lépésnyire is „távol” volt).

Jani kibontotta a selyempapírt, és a szájához emelte, ami benne volt. Elmerült az érzésben. Zsazsa hangtalanul ért az ajtóhoz, ahonnan mindet látott. Jani forró csókot nyomott a szőke hajtincsre. Zsazsa felvidult, visszament a szobába, bekapcsolta a rádiót, valami operettet játszottak, a nő előtt ott volt a forró csók képe, belül kacagott, szája sarkában különös mosoly nyílt... Jani elszívta a cigarettát, és visszajött a szobába. A házon átsuhant a meleg nyári szél fuvallata.

Zsazsa szája sarkában különös mosollyal dudorászta az énekessel az operettet, néha igazított egyet a haján. A férfinak feltűnt, hogy a felesége valahogy ma más, mint az elmúlt hetekben, de nem vett észre rajta semmi újat.

Zsazsa sötétszőke fürtjeit gondos fodrászkezek egy kicsit meghamvasították. A nő visszatérően igazgatta, új volt még a frizura.

– Vajon minek örül ennyire? – gondolta Jani, de nem kérdezett semmit.

– Hiszen! Ha tudnád!... – gondolta a nő, és sejtelmes mosollyal nézte a férjét, akinek most épp, ebben a pillanatban egy másik nő töltötte be a lelkét. Egy másik, akinek csak a haja van itt vele, az a haj, ami vonzza, mint a mágnes, ami pótolni hivatott azt, ami nem lehet itt, azt, amivel nem lehet ott... legszívesebben állandóan azt a tincset babusgatná, csókolgatná...

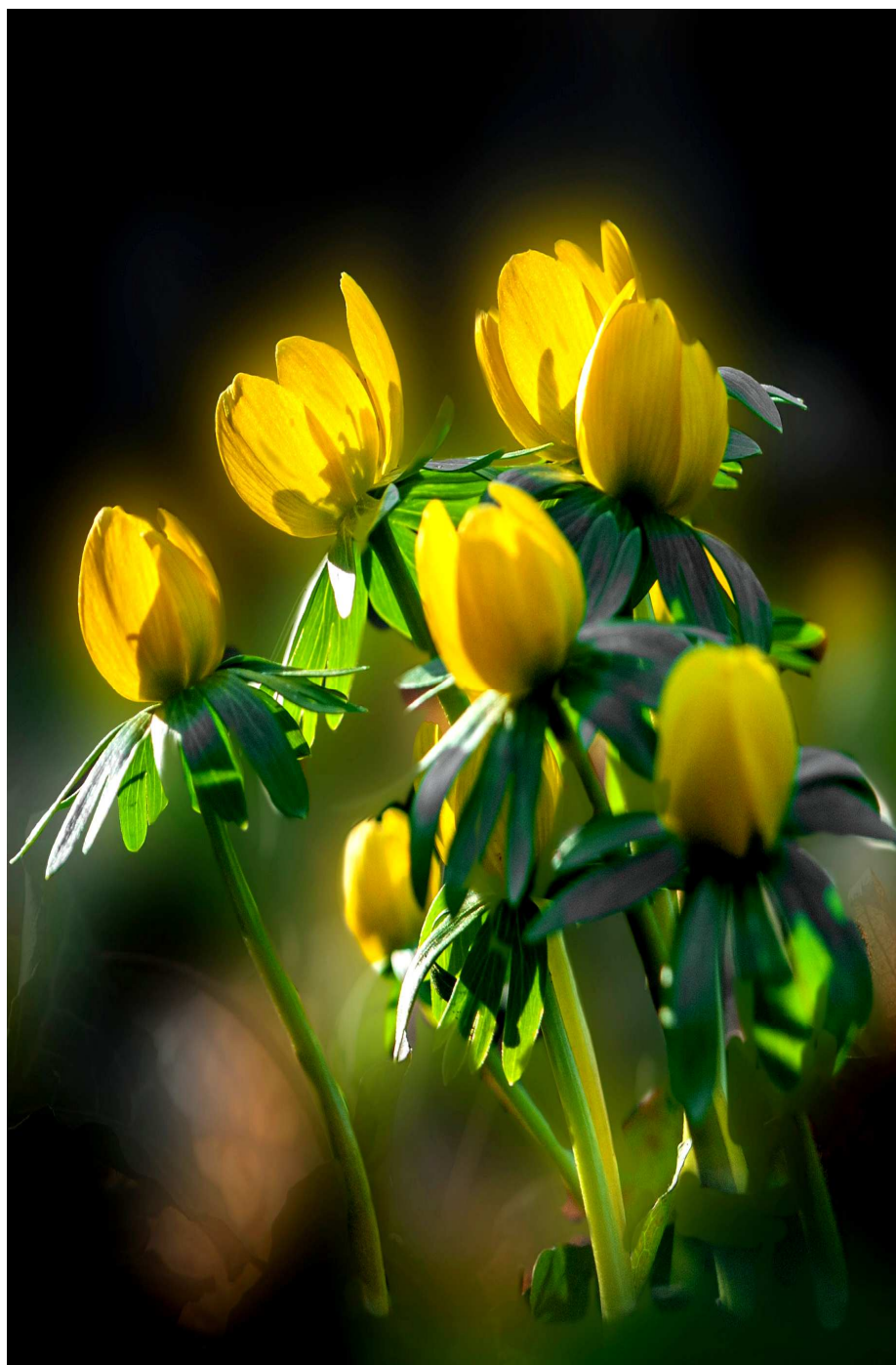
Jani ismét ránézett a feleségére.

– Valami más. Valami új van rajta. De mi? Ugyan! Kit érdekel, mi van rajta.... – a férfibe lassan beköltözött a gyanú, a bizonytalanság. – Mi van rajta? Mitől olyan magabiztos?

– Mit mondtál, drágám? – kérdezte Zsazsa a legszebb hangáryalatával.

A férfi hallgatott. Bámulta a felesége haját, ami egy kicsit, egy egészen kicsit lett hamvasabb, vagy szőkébb, vagy melírozva is lett?... Szőke. Igen, neki mindig a szőkék...

Eszébe jutott a selyempapírba csomagolt hajtincs. Amit az imént csókolgatott. Az a haj... Ó! Az a haj!... És ez a haj? Az asszony haja... – Jani nem bírta szabadulni a gyanútól. Idegességében kiment a gangra. A cigaretta sem ízlett. A haj a papírban... kinek a haja van abban a papírban?...

Téltemető
Fotó: **GÓSI FERENC**